J. VANDOT

KEKECI

mbi greminën e vetmueme

JOSIP VANDOT

KEKECI

MBI GREMINËN E VETMUEME

„MILLADIN POPOVIQ"
PRISHTINË

Titulli i origjinalit:

JOSIP VANDOT

KEKEC NAD SAMOTNIM BREZDNOM

E përktheu:
HAKI HOXHA

Redaktorë:
SULEJMAN DRINI DHE ADEM DEMAÇI

Ilustrimet dhe koren:
MIOMIR ZUBIQ

PA LËVIZË dhe tue u çuditë rrinte at ditë Kekeci. Shiqonte habitshëm dhe nuk mund të besonte kurrsesi. Të gjitha ato gjana ishin aq të çuditshme dhe të tmershme saqë Kekeci nuk mund t'i kuptonte si duhet. Prandaj rrinte para bariut Mishnjek dhe e shiqonte, vazhdimisht e shiqonte. Bariu Mishnjek ia kishte ngulë Kekecit syt e vet të vegjël, dhe dinakë. Figura e tij, e gjatë dhe e krrusun, strukej edhe mâ tepër e në buzët e tij dukej nji buzëqeshje ironike. Me dorë lëmonte mustakët e tij të thimë dhe t'egjër. Nguli në dhé shkopin e tij të gjatë të mbathun me hekur dhe u shqye së qeshuni edhe nji herë. I ra Kekecit në krah, e i ra aq fort saqë ai u dridh e u shtŷ nji hap mbrapa.

„Ti s'po më beson, Kekec? A ?" pyeti bariu Mishnjek, njimend seriozisht. „Ah, ti je faqezi, faqezi i madh! Prandaj s'po më beson ... Por, po të them, Kekec, se qysh sot do ta kruejsh kryet dhe do të mendojsh për bariun Mishnjek. Nëqoftse s'ke kukatë kurr në jetë, sot do të kuka-

sish. Do të kukasish aq shum saqë do të qeshin të gjitha dhít e egra, edhe drejt, edhe kaprojt, edhe dhelpnat, sa do që të jenë ato që ungrojnë dhe kacagjelohen në Pishencën e Vogël... A po më beson, Kekec? Ah, a po më beson? Edhe nji herë po të pyes, Kekec! Por se do të bâhet tepër vonë, Kekec, — hej, tepër vonë po qe se nuk më beson tash..."

Kekeci e shiqonte, tue heshtë vazhdimisht. Por mâ në fund tundi kryet dhe bani me dorë. Nuk qëndroi mâ i habitun dhe pa lëvizë.

„Mixha Mishnjek!" foli me guxim. „A mos po mendoni se âsht para jush Tinkusha jonë? Hej, hej! Tinkusha jonë frigohet prej miut mâ të vogël që cijat natën në ndonji qoshe terrtë... Por mue nuk mundet me më tmerue çdo mi i vogël, madjè as çdo frigë që âsht boshe përmbrenda dhe s'gjindet kund rreth e perqark. Mixha Mishnjek, ju po tregoni e po tregoni, e fjalët tueja janë po si ajo frigë, prej të cilës tutet Tinkusha jonë... O, unë s'po ju besoj aspak! Do të shkoj pa të keq nëpër at shteg të Pishencës së Vogël. As mendja s'do të më shkojë te fantazmat, për të cilat folët ju. Nuk jam frigue as prej gjanave tjera, e si të frigohem tash prej fantazmave tueja? Mixha Mishnjek, hej, mixha Mishnjek! Ju vetëm lëmoni mustaqet tueja dhe frigoni dikend tjetër! Dinje se Kekeci ka brenga tjera në krye dhe hale tjera që vlejnë mâ shum se fantazmat tueja. Mixha Mishnjek, ju vetëm kullotni mirë bagtín! E unë po nisem nëpër at shteg dhe do të këndoj gjatë tanë rrugës. Mos ma merrni për të keq, mixha Mishnjek!"

Kekeci bani edhe njiherë me dorë. Vringlloi shkopin e tij të gjatë, të mathun me nji hekur maje prehtë. Piskati me tanë fuqín e tij, saqë njiqind zana jehuen në shkrepat e egjër të mbuluem me borë, majet e të cilëve shpojshin qiellin rreth e rrotull. Mandej u kthye dhe u nis

nëpër shteg, i cili çonte ndërmjet kaçubave të shpeshta, atje poshtë, ku dukej brehishta e blertë. Rruga nëpër shteg ishte ranore dhe në fillim shkonte lakadredhas mu mbi shkrepat e lëmuet të bjeshkës thik teposhte, maja e së cilës, e mbulueme me borë, mbrrinte deri në qiell. Kekeci tashma kishte kalue me qinda herë nëpër kët rrugë. U ndal papritmas dhe shiqoi bariun, i cili rrinte mjedis rudinës dhe i kërcënohej me dorë. Kekeci qeshi me të madhe, tue thirrë: „Mixha Mishnjek! A po më ndigjoni? Tregonju për fantazma lopëve dhe vjetave tuej! Dhent dhe mëzetnit tuej frigoni me arusha dhe dreqën, që gjinden në Pishencën e Vogël! Për mâ tepër, u thoni se Kekeci nuk âsht frigue, njimend nuk âsht frigue... Hej mixha Mishnjek! A po më ndigjoni?"

Bariu iu kërcënue edhe njiherë me dorë. Qeshi me të madhe, u kthye dhe humbi menjiherë në pyllin e shpeshtë e Kekeci nuk e pà mâ...

„Pa shihe njiherë!" pëshpëriti Kekeci, tue ecë ngadalë drejt brehishtës. „Pa, shihe njiherë at Mishnjekun! Deshti me më frigue. M'i përshkrou e i pikturoi njiqind dreqën, njiqind brinoça, që gjuejnë në Pishencën e Vogël dhe ia prejnë hundë e vesh çdo djaloshi që kapin... E, më tregoi edhe për arusha, që së pakut nja dhetë sosh mshifen atje poshtë ndërmjet shkambijve të Pishencës së Vogël. Më rrêjti për luqerbuj, për lugetën leshatakë dhe macën e egër, kinse ka njizet krenë dhe tridhet gëthapë të përgjakshme... Do t'ju besojsha, mixha Mishjek, po t'isha Tinkusha jonë, e jo Kekec. Po edhe sikur të jenë të vërteta të gjitha këto, do të nisesh patjetër nëpër Pishencën e Vogël. Hë, kam vendosë njiherë kështu dhe nuk do të shmangem prej kësaj rruge, jo kurrsesi! E dreqnit, arushat, luqerbujt dhe macat e egra le të frigojnë sa të duen këndej! Paj, unë nuk tutem, nuk tutem jo! Po edhe pse të tutem, hej, pse?"

Kekeci nuk tutej me të vërtetë. Mbasi vendosi njiherë me shkue asaj rruge, nuk donte me u shmangë. Kështu pat vendosë qysh sot në mengjez, te shtëpija, sepse këndej s'kishte kalue asnjiherë. E dërguen naltë në bjeshkë për të pá bagtín, që bariu Mishnjek e kullotte gjatë tanë verës në bjeshkë. Kekeci u nis, tue vendosë qysh në fillim për me u kthye në shtëpi nëpër Pishencën e Vogël, kah s'kishte ra asnjiherë mâ parë. E gjeti tufën e bagtís dhe bariun Mishnjek. Çdo gjâ ishte shëndosh e në rregull. Prandaj nisi me u kthye në shtëpi. Bariu Mishnjek i tregoi gjana të tmershme për Pishencën e Vogël, me qëllim që të mos e lente me e marrë atë rrugë. Mirëpo, Kekeci pa se Mishnjeku tallej dhe me marrinat e tija donte vetëm me e tutë. Për këtë arsye nuk i besoi, por hyni nëpër shtegun kah po udhton tash për të pa atje tanë bukurín dhe tmerin për të cilat flasin aq shum njerzit e luginës.

„Hej, Mishnjek!" e përqeshte Kekeci, tue u afrue gjithnji mâ tepër brehishtës s'errtë. „Ai njimend kujtoi se jam Tinkusha e se do t'iki si lepuri, kur sheh grushtin. Oh, vetëm le të vijë maca me gëthapa të përgjakshme, le të vijnë arushat, dreqnit dhe luqerbujt — nuk u trembem! Paj, askujt nuk i kam bâ gjâ të keqe. Por le të vijnë — në rasë se bash dëshrojnë! Kam shkopin me maje të prehtë prej hekuri, që grith pa mëshirë, ndoshta mâ fort se maca e egër me tridhetë gëthapa të veta... Do ta shohim, hej, do ta shohim..."

Kekeci qeshi edhe njiherë tue u tallë dhe hyni në pyllin e errtë. Rruga printe gjithnji përpara dhe ishte e shkelun mirë. Kekeci e dinte se kjo âsht rrugë bagtísh dhe se do ta çojë deri te kroni i madh, ku shkojnë bagtija me shue etjen. Kahdo për rreth ishin brêjt e naltë qindvjeçar. Degët e tyne ishin veshë me likêj të gjatë e të murrmë, që mbulojshin edhe trungjet e gjanë e me rrë-

shinë. Nji qetsí e plotë mbretnonte në tanë pyllin. Ndëgjohej vetëm rrapllima e hapave të Kekecit dhe krisma e shkopit të tij, që e terhiqte zvarë. Dielli shiqonte pyllin prej së nalti dhe e nxente me rrezet e veta të ngrohta. Era e kandshme e rrëshinës dhe e lëkurës së pishave shtrihej rreth e përqark dhe Kekecin e përshkoi njifarë gëzimi fëminuer. Nuk mujti me u durue — bërtiti me të madhe dhe filloi nji kangë të gëzueshme. Ecte me trimní nëpër pyll, tue harrue bariun Mishnjek, arushat, dreqnit dhe lugetnit leshatakë. As që i shkonte mendja për fantazma. Kekeci mendonte vetëm për kangët e veta, që i delshin prej fytit dhe jehojshin gëzueshëm nëpër pyllin e gjanë të bjeshkës.

Mbërrijti te kroni i madh, i cili buronte nën nji gur vigâ në ledinën e gjanë. Kekeci u ul mbi gur afër kronit. Nxuer prej strajce bukën, që ia kish dhanë nana për rrugë. E hangër me kënaqsí dhe piu ujë të ftohtë. Mandej u çue dhe u nis. Mirëpo, rruga nuk ishte mâ aq e shkelun, por ishte aq e ngushtë sa mezi dallohej dhe shkonte lak kodres rrëpinë përpjetë. Por kjo nuk e shqetsonte Kekecin aspak. Ecte edhe mâ tutje me trimní, tue u mbajtë në shkopin e tij. Pylli u zhduk papritmas dhe Kekeci pá para vedi disa kaçuba të vogla, që shtriheshin mû deri te shkrepat e bardhë të thepisun të bjeshkës Oriashit me borë, që ngrihej nalt deri te dielli. Kekecit i shkrepën syt kur pá at bjeshkë të pjerrtë me borë. „Kjo âsht Mojstrovka", tha me gëzim. „Pikrisht jam rranzë saj, e tash së shpejti do të dal në Pishencën e Vogël. Vetëm edhe nji gjysë ore, vetëm gjysë ore . . ."

Rruga e ngushtë u lakue djathtas ndërmjet kaçubash të krrusuna. Nga të gjitha anët vinte erë e kandshme; gjithë gurët, që ishin përderdhë ndërmjet kaçubave t'ulta, ishin mbulue me lule të kuqe. Atyne u vinte erë e kandshme, të cilën e përhapte në të katër anët era e lehtë, që

frynte prej majeve të ngrime me borë. Dielli qeshte në qiellin e kaltert dhe nji gëzim i qetë e përshkonte tanë këtë vend të Zagorës... Kekeci këndonte dhe bërtiste gjithnji mâ me të madhe. Rruga muer përsërí teposhtën dhe Kekeci pà para vedi vetëm pyllin e blertë, që shtrihej larg, larg pa kufij. Prej dikah vinte nji ushtimë e shtjerrun e çuditshme dhe Kekecit i dukej se ndoshta frynte mbi pyll nji erë e fuqishme, e cila lakonte majet e gëllejve t'Oriashit. Por gaboi. U ndal papritmas në nji naltsi dhe shiqoi teposhtë. Kaçubat ishin rrallue dhe nën Kekecin u duk nji greminë e thellë. Përmbi greminë ngrihej nalt, shum nalt nji shkamb thik përpjetë dhe Kekeci ndodhej tash maje tij. As nuk mujti me pa fundin e greminës; pà vetëm ujin që shkumbonte e që buronte mjedis shkambit. Tue bumbullue e buçitë përplasej në humnerën e thellë. E atje nxitonte me idhnim nëpër grykën e ngushtë ndërmjet shkrepave t'egjër, të cilët e pengojshin nga të dy anët. Uji kishte bre shkambin dhe shkonte tue zhuritë gjithnji — nëpër shkallë shkambijsh, nëpër stome zalli, nëpër gjire të blerta.

„Hej, hej!" bërtiti Kekeci. „Që, kjo qenka Pishenca e vogël... Shih, burueka atje mjedis shkambit dhe buçitka nëpër dreminë. Sa shpejt mbërrina këtu. Po kush do të mundej me e marrë me mend këtë gjâ? — Tash do t'udhtoj nëpër grykë edhe nja nji orë të mirë e mandej do të dali në rrafshinë... Oh, ho, ho sa bukur qenka këtu! E aq vend i egër sa gadi do të frigohesha, po të mos isha Kekec. Tinkusha do t'ulej me njiherë prej frigës. Do t'i mbyllte syt dhe tangërlang në greminë, posi gogla në vrimë. Haj medet për mue — Tinkusha jonë! E pse frigohet. Po ajo s'ka pà kurr kurrfarë fantazme, mësa unë. Hë, çudi — me të vërtetë çudí..."

Kekeci qeshte edhe ecte i qetë mbi greminën e tmershme. Rruga u lakue skaj hendekut në të majtë, nën pi-

sha të nalta dhe çonte mû përmbi greminën, ku buçitte prroni i egër maluer. Ishte ftohtë n'at greminë; dielli nuk mundej me lëshue rrezet atje, sepse majet e nalta të bjeshkës me shkrepa të thepisun ia zêjshin rrugën e grykës. Kekeci nuk hasi askund ndonji krijesë të gjallë. Vetëm njiherë pà nji lepur frigacak, mali i cili ia trupoi rrugën me nxitim; e përmbi krye i flutùroi njiherë nji pulë e egër e bukur dhe u zhduk në majet e nalta të pishnajës. Kekeci fishkllonte dhe ecte me guxim përpara, tue u çuditë për udhtimin e lehtë dhe të rahatshëm. Por rahatija muer fund me të shpejtë. Mb'at anë pishnajes mbërrini ndërmjet shkrepave të lëmuet, që ngriheshin thik përpjetë prej shtratit të prronit deri në maje të nalta në të dy anët e greminës së ngushtë. Mirëpo, Kekeci nuk u frigue. Ai ngjitej me gjakftoftsi ndërmjet shkrepave dhe i kapërcente grellat që i kishte bâ uji në disa vende nëpër shkambij. Kekeci ishte mësue në rrugë kësisoji; kështuqë as nuk i shkonte mendja te rreziqet, që i kërcënoheshin në të katër anët e shkrepave të pingultë. Kekeci vetëm buzqeshej kur shihte rrezikun para ose nën vedi. Hypte me shkathtsí nëpër vendet e vështira, si me rrahë qërpikët.

„He, he!" tha Kekeci. „Po bani e më kapi dreqi tash, do të mundej me më bâ dhi t'egjër. Por megjithatê, s'po trembem aspak, edhe sikur të më namatisi e të më bâjë dhi t'egjër. Paj, unë dij me u kacavarë — dij me hypë përpjetë mâ mirë se Keza e ndjerë. Keza ishte aso dhije që nuk kish shoqe mâ të bukur në të gjitha dhit e egra të Prisanekut, të cilat i kam pasë kullotë dhe mujtë rrast me dinakrí . . ."

Kekeci do të vazhdonte së lëvduemi. Mirëpo, papritmas ndjeu prej së nalti nji zâ krikllues, që jehoi keq në tanë grykën e ngushtë. Kekeci u habit dhe filloi me shique rreth e rrotull. Por askund nuk pa ndonji krijesë të gjallë.

Zani krikllues u ndëgjue edhe nji herë, dy herë, tri herë. Atëherë Kekeci çoi kryet nalt dhe nji ftohtsí ia përshkoi tanë trupin. Pa mbi vedi nji shpend të madh të zi, që sillej rrotull grykës dhe lëshohej për herë mâ poshtë, tue lëshue nji krikllimë depërtuese sa herë që sillej.

„Auh", fshani Kekeci, tue vështrue shpendin e madh dhe të zi. „Kjo qenka shqiponja, që po sillet pikrisht mbi mue. I ka kthetrat mâ të kqija se maca, për të cilën më tregoi bariu Mishnjek para njij ore. E paska edhe sqepin — auh, sa sqep të tmershëm... Më ka pá dhe sigurisht do të më rrëmbejë... A thue nuk âsht kjo nji prej atyne fantazmave për të cilat më tregoi bariu Mishnjek? Aih, njimend... Po çka të bâjë, me i ikë shqiponjes? Çka të bâjë?"

Kekeci u ul mbi gur. U struk krejtsisht tue e shique shqiponjen, që lëshohej për herë mâ poshtë. Tashmâ ndigjonte edhe pahitjen e krihve të gjanë dhe iu duk se ajo do ta sulmojë tash si rrufeja e ta rrëmbejë me kthetra të mprehtë. Mirëpo, me të shpejtë filloi me qeshë. Shiqoi ngutshëm rreth vetëvehtes, këceu mbas nji guri dhe u mshef. U ul në nji lug të ngushtë, tue e mbajtë në dorë shkopin e mbathun me hekur me maje. Posi maca vështronte shqiponjën, që kish ra tashmâ poshtë, krejt poshtë dhe i luente kriht vigâj. Kekeci shtrëngoi buzët dhe dora, me të cilën mbante shkopin, mezi dukej se po i dridhet... Shqiponja u versul papritmas deri në shkambij, tue klithë aq fortë saqë Kekeci u trand. Në fluturim e sipër u ndal mbi Kekecin, tue u mundue me e kapë sa mâ lehtë.

„Hej, pse erdhe, o cub?" ia priti Kekeci tue dihatë dhe tue ia drejtue shkopin mû në trup. „Hej, dëshiron Kekecin për darkë — po, si jo, po, si jo... sikur t'ish Kekeci mëzat — apo jo... Prit pak, do ta rregulloj qejfin sa që do të të kujtohet Kekeci sa të jesh gjallë... Prit o guban! Vetëm prit, sqepshtrembta shpirtkeqe!...

Shqiponja i fluturonte mbi krye tue e pahitë ajrin për rreth. Por nuk mujti me ra drejt mbi djaloshin i cili, tue ndejt ndërmjet dy rrasave, i zgërdhihej drejt në fytyrë. Kekeci zgjati dorën dhe shkopin me maje hekuri ia nguli shqiponjes ndërmjet dy krihve të fortë. Shqiponja krikllоi tmersisht dhe deshti me ia rrëmbye shkopin me sqep. Mirëpo, Kekeci terhoqi shkopin me të shpejtë dhe, para se shqiponja të rrihte dy herë me krih, shkopi i mprehtë e shpoi edhe njiherë. I ra aq fort në krahnuer saqë iu derdhën pendlat nëpër shkrepa... Shqiponja klithi prej dhimbjes dhe fluturoi menjiherë n'anën tjetër. Atje u përpush nja tri herë e mandej u çue me të shpejtë dhe notoi gjithnji mâ nalt në qiellin e kthjelltë.

Kekeci duel prej shkambit. Shiqonte shqiponjen që ikte dhe qeshi me te aq fort saqë u binte gjûjve me duer.

„He, a të rregullova?" bërtiti mbas shqiponjes. „Po, po, ta rregullova qejfin, ashtu si askush deri tash! Do të lëngojsh të paktën edhe tetë ditë dhe do të gjëmojsh aq shum, saqë prej frige do të këcejnë dhít e egra nëpër shkrepa. Do ta mbajsh mend Kekecin dhe do të kujtohet kur e sulmove si kriminel... He, he, kujtove se do të strukesha si mini prej frige. E ti vetëm do të qukasish, të hapish sqepin dhe të më hajsh për darkë. U mashtrove keq shqiponja e vogël, u mashtrove mirë... Kekeci ua ka rregullue qejfin tashmâ edhe të tjerëve, e lene mâ që të mos guxonte me të ndreqë edhe ty? He, mori shqiponja e vogël! Do ta mbajsh mend Kekecin dhe do t'ia lëshojsh rrugën mbas nandë bjeshkëve. Shih, shih! Sa pendla të bukura më paska lanë për kujtim. Do ta marr mâ të bukurën dhe do ta vej në kapelë. Pendlën e kënduesit po e humbi. Çka më duhet pendla e kënduesit? Çdo përqyrran i katundit e ka. Por pendlën e shqiponjës — hë, kush mundet me e pasë, kush? Vetëm Kekeci, i cili ia rregulloi

qejfin shqiponjes ashtu si duhet — tue e shpue dy herë pa mëshirë. Hej, hej!"

Kekeci tue qeshë e muer pendlën e madhe dhe e vuni në kapelë. Pendlën e kënduesit e hudhi për toke. Piskati me sa zâ kishte dhe filloi me hypë shkambijve të lëmuet. Qeshte vazhdimisht tue iu kujtue se sa bukur e mujti shqiponjën e egër. Aq shum gëzohej për këtë gjâ sa e harroi mundimin e rrugës, që e çonte përmbi greminën e thellë, përmbi shpella të lëmueta e të nalta. As vetë nuk e dinte se sa ørë âsht tue u ngjitë kësaj bjeshke s'egër. Përnjiherë u ndal në nji grykë të pjerrtë, sepse nuk mujti me shkue mâ përpara. Përmbi grykë shtrihej nji shkamb thik përpjetë nëpër të cilin nuk do të mundej me u ngjitë as dhija e egër. Kekeci u krue mbas veshit të djathtë tue pështpëritë:

„Hë, hë... Çka të bâj tash? Po pse të mrrolem? Do të hypi grykës përpjetë. Do të gjindet rruga ndokund, e cila do të më çojë mâtutje.

Kekeci hypi njimend grykës përpjetë, e cila ishte plot gur të mëdhej, nëpër të cilën rridhte nji curil i hollë uji. Mbas gjysë ore ngjitjeje u ndal buzë malit tue dihatë. Majtas shtrihej nji hapsínë e blertë me bar të rrallë; e përmbi tê ishte ahishta, e cila shkëlqente prej rrezeve të verdha të diellit. Kekeci u gëzue kur pau rrugën e sigurtë para vedi, sepse dinte se nuk do të ketë mâ nevojë me hypë me mundim shkambijve përpjetë. E kaloi rudinën turra vrap dhe u ndal afër kronit që buronte nën shkambij skaj rrahut. Mbasi piu ujë të kthjelltë, u nis mâ tutje buzës së rrëpint. Mbërrini përsërí në grykën e grryeme, që shtrihej thellë atje poshtë deri te zallina e bardhë nepër të cilën nxitonte dhe ushtonte prroni i egër maluer. Kekeci e pâ qartë ujin e kaltert dhe ndjeu ushtimën e tij. Pâ shpella të rrëpinta dhe t'egra që ndodheshin n'anën tjetër — shkambij mbi shkambij, greminë mbi greminë. Mjedis

shkambijve pà nji rrafshnaltë të blertë; e aty afër saj pà nji gjâ të zezë, të ngjajshme me shtëpín, e cila mbështetej mû në shkrepin e bardhë. Kekeci u çudit tue e vështrue at rafshnaltë. Tundi kryet dhe mendohej e mendohej. Por, mbasi nuk mujti me ia qëllue, u nis përpara, tue iu afrue gjithnji mâ tepër ahave të blertë.

Mandej u ndal si i shtanguem. Iu duk se ndjeu prej dikah nji rrënkim të tmershëm dhe nji thirrje të kadalshme në ndihmë. Kekeci përgjoi tue vështrue në të gjitha anët — por nuk pà gjâ.

„Po çka të bâjë tash, nëqoftse aty dikû âsht tue mjaullue maca, që ka tridhetë gëthapa të përgjakshme?" e përshkoi dridhma Kekecin. „Ndoshta bariu Mishnjek nuk ka rrêjtë... Hej, po si do ta shiqojsha, po të më takojë përnjimend ajo macë?" — Por Kekeci nuk trembej, as nuk tutej. Shkoi qetsisht përpara drejt ahut të trashë, që ishte i vetmuem në rogë të malit. Atëherë u ndal me të shpejtë dhe bërtiti me gjysë zani:

„Hej, e çka âsht kjo? Çka âsht kjo?"

Ngjitë për ah pà nji burralec, i cili mezi ishte nji kokë e gjysë mâ i madh se Kekeci. Burraleci ishte i lidhun fort për ah, saqë nuk mundej me lëvizë fare. Kukatte dhe gjëmonte me naze, kurse kryet me mjekërr i ishte varë në gjoks. I çmeritun Kekeci e shiqonte dhe e shiqonte. Mâ në fund iu afrue dhe e pyeti:

„Çka ju ka ndodhë? Pse ju kanë lidhë kaq pa mëshirë për këtë lis?"

Burraleci çoi kryet me të shpejtë dhe e vështroi djaloshin. I qeshi fati dhe prej gëzimit përshëndeti tri herë me krye.

„O djalosh, djalosh!" u përgjegj me zâ t'ulët. „Vetë fati të pruni këtu... Jam tue vuejtë nga mundimet e tmershme. Ka nji orë qysh se jam lidhë për këtë drû. Së shpejti do të vdissha prej frigës dhe vuejtjes. O djalosh,

djalosh! Shyqyr që erdhe! O, djalosh, do të më shpejtojsh, prej mundimeve të tmershme..."

Zani i burralecit ishte aq i dhimbshëm dhe i dëshpruem sa që Kekecit i dogj në zemër. Nuk mendoi mâ. Bani me dorë dhe rroku xhepin. Nxuer briskun e kuq të prehtë. Iu afrue burralecit, i cili gjëmonte; ia ktheu tehun konopit. Sa çelë e mshelë synin këputi konopin dhe Kekeci e zgjidhi me shpejtsi të rrufeshme. Burraleci u largue prej ahut dhe u shtri tri herë. U gjuejt tri herë dhe filloi të qeshi me të madhe. „Ah, ah!" bërtiti me gëzim. „Shpëtova, me të vërtetë shpëtova. Vdekja me fërkohej kah hunda, he, he, iku, iku..."

Kekeci e shiqonte burralecin dhe gëzohej bashkë me tê. Burraleci ia rrahi krahët, tue i thanë:

„Ti më shpëtove, ti, o djalosh! Oh, sa mirënjohës do të jem, gjatë tanë jetës, që më shpëtove prej thojve të tmershëm të vdekjes. Vdekja më kishte rrokë për qafe, por ti e përzune, o djalosh! Oh, sa mirënjohës do të të jem! Po kush je ti, or djalosh? Më thuej që të mundem me t'u falënderue..."

„Lene, lene, mixhok!" u përgjegj Kekeci. „Nuk keni për çka, njimend s'keni për çka... Unë jam Kekeci dhe po këthehem prej bjeshke në shtëpí. Nuk ka nevojë për falënderime. Nuk bana asgjâ të veçantë. Atfarë konopi mundet me e këputë çdo fëmij, po atëherë si të mos e këpusi unë?"

„Ma bane nji misrí të madhe, Kekec," vazhdoi burraleci, tue e përqafue djaloshin. „Po, ti as nuk e din se çfarë mirsije më bane, ti s'e din këthough jâ, jo. Por sot a nesër do ta marrish vesh... Por vetëm më duhet me të thanë, Kekec, mos shko kurr nëpër këto rogë mali, nëqoftëse të dhimbet jeta! Shko pa zhurmë pyllit atje nalt, sepse Bedaneci gjurmon nëpër këto rogë mali, e ai mundet me të rrëmbye e me të mbytë. Edhe mue më kapi — e pé vetë,

që vdekja më kish rrokë për fyti... Prandaj, Kekec, mshefu dhe ec nëpër pyllishten e sigurtë! Unë tutem prej Bedanecit — ai ty do ta bante edhe ma keq, po bani e të kapi tash mbasi më shpëtove! Prandaj, ik Kekec, ik shpejt dhe mshefu! Shih, unë fillova t'iki, sepse i tutem Bedanecit... Lamtumirë, Kekec! Do të shihemi përsëri... Ik Kekec!"

Burraleci vrapoi me turr shpatit teposhtë dhe për nji çast u zhduk atje poshtë në grykë dhe kështu Kekeci nuk e pá mâ. Të gjitha këto iu dukën shum të çuditshme, i dukej si n'andërr. Endè rrinte afër ahut dhe shiqonte në thellsí, atje ku u zhduk burraleci.

„Po kush âsht ky burralec?" mendonte në vetë vedi. „Bedaneci e ka kapë dhe e ka lidhë për lis. E tash po ikë e po ikë, sikur me e pasë arushën mbas themrave... Më terhoqi vërejtjen që të ruhem prej Bedanecit, sepse âsht i tmershëm dhe shpirtkeq. Po, e dij, e dij — paj edhe në katund flasin për të kqijat dhe tmerimet e Bedanecit... E pse, njimend, të mos veproj ashtu si më tha burraleci? Po bani e më kapi tash Bedaneci, nuk ka me më dalë mirë. Tash kur e shpëtova burralecin prej konopit të tij... Ha, sa me habí do të më shiqonte..."

Kekeci tundi kryet dhe qeshi me gjysmë zani. Mandej u këthye dhe hyni vrap në pyll. Ecte përpjetë në mes t'ahava të trashë dhe mendonte për Bedanecin dhe burralecin.

„Ah, po ça me shique Bedaneci, kur t'i afrohet ahut dhe të mos e gjejë burralecin!" pëshpëriti Kekeci, tue u ngjitë shpatit përpjetë. Do të tërbohet, tmersisht do të tërbohet. Por nuk do t'i bjerë në mend se Kekeci ka gisht në këtë punë... Oh, sikur ta dinte! Do të më bânte hî e pluhun, sepse Bedaneci âsht me të vërtetë i tmershëm dhe i fuqishëm. Por Kekeci ia lujti si askush deri tash në botë... Mirëpo, s'ka me më kapë edhe sikur të më gjurmojë njiqind vjet. Do të mshefem si miu para macës së

Tinkushës sonë. Kape macë miun! E ti Bedanec kapëm mue në mujsh, fëhë, nëqoftëse mundesh!"

Kekecit iu duk se ka hypë mjaft nalt. Prandaj u kthye në të djathtë, tue u ngutë nëpër pyll, që të mbrrijë sa mâ parë te shtëpija. Ahat filluen me u rrallue gjithnji e mâ tepër, filluen të duken kaçuba të vogla e aty-këtu shtrihej edhe ndonji livadh i gjanë i mbjellun me dredhza të mëdha të kuqe. Kekeci pá thellë poshtë luginën e blertë dhe katundin e vet mjedis saj, i cili lahej në rrezet e verdha të diellit. Në kumbanoren e kuqe të kishës së katundit zagorjan, shkëlqente figura e kënduesit t'artë. Kekeci gadi piskati kur pá katundin. Mirëpo, në çastin e duhun iu kujtue Bedaneci dhe prandaj u mshef. E kapërceu me turr ledinën dhe u ndal në nji kodër, sepse nuk mujti me vrapue mâ. Nën të u dukën shkrepa thik teposhtë, njizet herë mâ të gjatë se sa ish Kekeci. Kekeci shiqoi poshtë dhe pá nji shtëpí të madhe pranë gëllejve të blertë. Mbi shtëpí çohej tymi e nën nji hije, afër saj, bante gjum të thellë njeriu vigâ. Kekeci shiqoi e shiqoi. Ra barkas dhe ia nguli syt njeriut që flente. U dridh papritmas, sepse e njofti.

„Ky âsht Bedaneci — me të vërtetë ky âsht Bedaneci," tha në frigën e parë. „Po flen, po flen... Por nëqoftëse çohet dhe më sheh, do të më kapi në qafë dhe do të më lidhi për lis, si at burralecin... Po, por mâ parë duhet të më zajë. E mue s'mundet me më zanë aq lehtë, sepse i kam kambët si dreni. Do të mujsha me ia luejtë edhe ndonji lojë saqë të tërbohet edhe mâ tepër prej idhnimi, pse e lirova at burralecin... Po çka do të bâhet po të mundohem me e idhnue sa që të zverdhet prej inati? E ka meritue këtë gjâ, mbasi e ka lidhë aq tmershëm atë buralec për lis dhe e ka tutë për vdekje... Po çka do të bâhet në rast se provoj?"

Me gjithë rrezikun që i kërcënohej, Kekeci nuk mujti me i lanë dreqnít e veta natyrore. U çue peshë dhe s'i rrihej rahat deri sa muer prej toke dy boça pishe që kishin ra në ledinë. Hypi me kujdes maje kodrës, qiti kryet dhe shiqoi njeriun që flente. E muer në shej me dorë dhe hodhi boçën në thellsí. Boça i ra plakaruqit ndër kambë. Plakaruqi lëvizi pak, por vazhdoi gjumin.

„Hi, hi" qeshi Kekeci, tue gjuejtë edhe boçën tjetër: Tash iu terezit mâ mirë dhe boça i ra plakaruqit mû në hundë; i ra me tanë forcën dhe plakaruqi këceu në kambë, kapi hundën dhe kukati me të madhe. Shiqonte rreth vedi për të pá boçën në tokë, u kërcënue me dorën e tij të gjatë drejt brejve të naltë.

„Kitrat e dreqit", bërtiti aq të madhe sa që Kekeci e ndëgjoi mirë. „Do të jua kallxoj qejfin, do t'jua kallxoj qysh sot! Me mue talleni, faqezeza, me mue — Bedanecin! Qysh sot do t'ju shti në dorë dhe do t'ju mbys... Ah, pritni ju faqezeza, vetëm pritni pak ju shpirtkeqe të marra mendëmëdha! Do t'ju bâj sa t'ju vijë shpirti në fyt, ho, ho, do në fyt... Krijesa të dreqit — faqezeza të tërbueme..."

Plakaruqi murmuritte pa dá, tue shtrëngue hundën me dorë. Mandej u kthye dhe prej ledinës hyni në pyll. Nuk e pá Kekecin, i cili ishte shtrî në kodër dhe kishte shtrengue buzët që të mos i pëlset gazi me të madhe. Mirëpo, kur u zhduk plakaruqi në pyll, u çue dhe filloi të qeshi.

„Hii, Hii!" bani Kekeci dhe tri herë u ra gjujve," Po mirë ia qëlloi boça në hundë, këceu si ta kish zanë gjarpni. Ah, sa murmuritje dhe bërtimë do të bahet sot këtu. Tash, mjer kitrrat! Por vaj halli edhe për Kekecin, bani e e kapi Bedaneci... Tash Bedaneci do të shkojë në rogë të malit dhe do të pallë si lopa kur të shohi se i ka

ikë buraleci... Ik, ik Kekec nëqoftëse të dhimbet jeta! Ik e mos u mat!"

Kekeci ndigjoi vetë vehten. Vrapoi nëpër ledinë dhe u bâ tym në pyll. Atje gjeti shtegun, që e çonte në luginë. Vrapoi tanë rrugës. U ndal vetëm kur zbriti poshtë në luginë. Prej andej vështroi mbrapa vedit bjeshkët e nalta. Rrahi shuplakë dhe qeshi.

2

TINKA E VOGËL ishte strukë në nji qoshe afër stufës. Kish mbulue fytyrën me duer dhe tanë trupi i vogël i dridhej prej dënesve të mëdha. Kot i fliste e ama sa herë që vinte prej kuzhine në dhomë:

„Mos qaj, Tinkushe, mos qaj! Nuk do të jetë aq gjâ e tmershëme, Tinkushe!" — Por Tinka nuk i përgjigjej. Tinka vetëm dëneste. Madjè as Jerica nuk mujti me e ngushllue, sado bukur që fliste. Tinka vetëm luente kryet, nuk u besonte asgjâ dhe vetëm qante me dënesë. Vetëm nganjiherë vështronte me sy të përlotun shportën e thurun prej kashte, ku në mes të zheleve shtrihej maca e saj bardhoshe, e cila kishte nji kordelë të kuqe në qafë. Maca ishte e sëmundë, maca e saj bardhoshe, aih, sigurisht do të cofë, po sigurisht do të cofë! Tinkës do t'i duhet me e vorrosë në tokën e zezë, ashtu si e vorrosi vjet Kekeci Kezën e ndjerë. Ajo nuk do ta shohi kurrmâ-o, ajo s'do ta shohi kurrmâ macën e vet. — Auh, pse ndodhi

kjo gjâ, pse u sëmû maca bardhoshe, që mjaullonte tanë ditën aq bukur — auh!

Tinka u krrus mbi shportë. Maca ishte rrudhë në zhele të ngrohta; ishte bâ lamsh sa as kryet nuk i shihej dhe dridhej, vetëm dridhej. Aq gjâ e tmershme i dukej. Tinkës së vogël, saqë vetëm i dridhej zemra e saj e vogël. Ia fërkonte macës leshin e bardhë kaçurrel, tue i folë vazhdimisht:

„Ndoshta nuk do të më vdesish — mori macë, jo, jo nuk do të vdesish... Çoje kryet mirë mjaullo dhe më thuej se nuk do të vdesish! A po më ndëgjon, moj macë? Do të bijë tamël me mazë të trashë që ta lëpijsh pak dhe do të shërohesh prap... A po ndien, maco? Mjaullo njiherë, vetëm pak! Macë, mori macë!"

Mirëpo, maca nuk e ndëgjoi Tinkën e dëshprueme As kryet nuk e çoi, por vetëm u shkund mjaft çuditshëm. Tinka ia plasi vajit edhe mâ tepër dhe u struk përsërí në nji qoshe. O, tash ishte plotsisht e bindun se maca do të vdesi, do të vdesi qysh para se t'errsohet. Po, çka do të bâjë Tinka pa macën, pa mjaullitjen e saj, të cilën Tinka e ndëgjonte mâ me dëshirë se kangën e bukur të mullêjës?

Në dhomën e vogël hyni Kekeci, i gëzueshëm dhe tue këcye. E pá motrën tue qa dhe u çudit.

„Pse po bërtet prap, Tinkushe?" i foli. „A dëshiron që të shkoj menjiherë me marrë drangonin, i cili do të të hajë krejt vajin dhe do të të pijë krejt lotët? A dëshiron, Tinkushe?"

Tinka tundi kryet dhe ia plasi vajit edhe mâ tepër, kur pá Kekecin.

„O, maca ime!" klithi. I tregoi me dorë shportën dhe prap mbuloi fytyrën me duer. „Hë" bani Kekeci dhe shiqoi në shportë. E preku macën e sëmundë dhe e çoi për-

gjysë. Por maca nuk e çoi kryet, vetëm u dridh dy herë. Kekeci e shiqoi nga të katër anët dhe tundi kryet.

„Hë" bani edhe njiherë e vazhdoi:

„Mos u mrrol, Tinkushe! Mucika do të cofë së shpejti... Do të cofi, ashtu si më cofi vjet Keza mbrapa Gmajnicës. Por unë s'kam vajtue aspak, pse e kam dijtë se nuk më ndihmon gjâ. Keza njimend cofi, kur i erdhi ora e vet. Çka mujsha me bâ unë? E vorrosa dhe Keza e ndjerë âsht e vdekun dhe askush nuk mundet me e zgjue mâ prej vdekjes... Hesht, hesht, Tinkushe! Do të trilloj nji kangë të mirë për macën. Do ta këndojmë në vorrin e saj dhe macës do t'i vijë mirë në vorr. Do të kërrasi me të vogël dhe do të mjaullojë: miau — miau — mirë âsht kështu, Tinka, mirë!"

Tinka e la vajin. Tue mos besue, shiqoi vllaun dhe tundi kryet. „A âsht e vërtetë, Kekec? O, ti po më rren vazhdimisht dhe po më mban për budallaqe. Po, si do të mjaullojë në vorr, mbasi të cofi? Hë, Kekec?"

„Po de, do të mjaullojë dhe do të kërrasi në vorr", u përgjegj Kekeci krejt seriozisht. „Do të ndëgjojë kangën e bukur dhe do të zgjohet prej vdekjes. A din, Tinkushe, se kanga e bukur zgjon çdo gjâ në botë, e jo ma mâcën? Pikrisht macën tande, që dinte me mjaullue aq bukur? Oh, Tinkushe! Sa herë kam qenë në vorrin e Kezës së ndjerë! Ja thojsha kangës së bukur dhe kur pushojsha e ndiejsha shum bukur zanin e Kezës prej vorrit. Edhe dhija vrritte në vorr, vrritte aq bukur si gjithmonë mbrapa Gmajnicës: meeé — meeé... E dijsha se po më ndien Keza edhe në vorr, sepse më don, më don shum. — Prandaj, qetsohu, Tinkushe dhe mos u dëshpro mâ, sepse prej kësaj nuk ke aspak dobí. Do ta ndëgjojsh macën në vorr, ajo edhe ashtu e vdekun do të të thrrasi: miau — miau, Tinkushe! Mirë âsht në vorr, mirë"!

Tinka e ndëgjonte e hutueme vllaun e vet dhe filloi me i fshi lott prej faqeve. Kekeci qeshte me kënaqsí, tue pa se ngushlloi motren. Dhe me të vërtetë — Tinka nuk bërtitte mâ, por vetëm fshante thellsisht, nga thelbi i zemres. Kekeci e shiqoi macën edhe njiherë. Maca ishte shtrí, qetsue dhe nuk dridhej mâ. Atëherë kuptoi se maca e mjerë kishte cofë dhe se nuk do të mjaullojë kurrmâ. Iu këthye motrës dhe i tha:

„Shih, Tinkushe! Mucika ka mbyllë sýt dhe nuk do të shiqojë kurrmâ... Do ta vorrosim në kopsht, qysh sot do ta vorrosim. Por ti mos u pikllo, Tinkushe! Mos u pikllo..."

Tinkusha as nuk kukati kur pà macën e coftë. Shtrëngoi ballin me dorë dhe shiqonte shtazën e vogël, e cila posa i tha lamtumirë jetës. Ia nguli Kekecit syt e vet të pikllueshëm, tue i thanë:

„Po, cofi e shkreta... Oh, Kekec! Këtë macë ma ka falë Prisaneku. Atë kujtohet, Kekec? Prisaneku e donte macën ashtu si e dojsha edhe unë... Kekec, a do të shkojsh në bjeshkë me i thanë mixhës Prisanek se nuk âsht gjallë maca bardhoshe? Oh, sa do të qajë Prisaneku kur t'i thuesh se nuk rrnon maca mâ. Por ti Kekec ngushlloje... A do të shkojsh te mixha Prisanek? Njimend a do të shkojsh?"

„Po, po", u përgjegj Kekeci. „Do t'i tregoj gjithçka për macën e mjerë... Do t'i tregoj edhe për vorrin e bukur ku do të pushojë maca e bardhë. Atëherë mixha Prisanek do të vijë te na dhe sigurisht do të sjelli nji macë tjetër, që të mos qajsh mâ, aspak, Tinkushe! Qysh nesër do të shkoj te mixha Prisanek. Atëherë çdo gjâ do të jetë në rregull... Besomë Tinkushe!"

„Vepro ashtu, Kekec!" tha Tinka, tue u krrusë mbi shportë, ku shtrihej maca e coftë. Kekeci shkoi në kuzhinë te e ama, e cila gatuente darkën. U ul në bankë afër

votrës. Duert i kish qitë kryq mbi gjûj dhe foli i çkujdesshëm:

„Ah, nanë! Isha në bjeshkë dhe pashë bagtín tonë. Pashë edhe bariun Mishnjek. Të gjithë ishin shëndosh' e mirë... Por, po ju them, nanë, se bariu Mishnjek âsht shum i pahajr. M'i përshkroi qinda tmerime, qinda fantazma t'egra, që bredhin nëpër Pishencën e Vogël. E unë po ju them, nanë, se nuk pashë asnji fantazmë. Vetëm më sulmoi shqiponja e egër, e cila deshti të më hajë për darkë. Mirëpo, unë e shpova dy herë si duhet, saqë ajo vetëm i rrotulloi syt dhe iku, tue ma lanë për kujtim pendlën e vet mâ të bukur. Nanë, vetëm shiqonie si âsht. Shqiponja ma dha për kujtim, vetë shqiponja e Pishencës së Vogël... E, a dini, nanë, edhe kê kam pa nalt në shkrepa? E pashë vetë Bedanecin, oj nanë! E gjuejta me dy boça pishe, saqë plakaruqi vetëm u krue dhe gadi këputi hundën prej dhimbjes. Nanë, po ju tregoj këtë gjâ që të qeshni edhe ju njisoj si unë që qesha n'ato maje. Qesha me Bedanecin dhe hundën e tij të skuqun. Hej, hej".

Kekeci u shqye së qeshuni tue tregue për ndodhít e tij në Pishencën e Vogël. E ama nuk qeshte, por e brengosun rrahte shuplakë. Kur pushoi Kekeci, kapi kryet tue thanë:

„Kekec, ti je i pahajr, sherr i madh! Kudo duhet të bâjsh ndonji gjâ të veçantë. A nuk të mjaftoi, që t'u desht me ia kullotë dhit e egra Prisanekut, e mandej të zuni Pehta? Ah, Kekec? Nuk të mjaftuen ato? — Pa shihe, shihe! E tash nuk t'u durue pa i ba keq Bedanecit dhe pa e ngacmue... Oh, Kekec! Nuk e njef ti Bedanecin. Njiqind herë âsht mâ i vështirë se Prisaneku ose Pehta. Do të vijë vrap te na dhe do të të kapë për fyti, e atëherë vaj halli për ty, Kekec! Si mujte me na bâ nji gjâ të këtillë!"

Kekeci uli kryet për nji çast.

„Oj, nanë" tha mandej." Po, çka kisha me bâ mbasi pashë burralecin e mjerë të lidhun për lis? M'u dhimt, m'u dhimt shum... Vetëm mora briskun dhe ia preva konopin. Kurrgjâ s'mujta me bâ tjetër, nanë, me të vërtetë kurrgjâ tjetër... E, u idhnova në Bedanecin dhe prandaj ia hudha boçën e pishës në hundë të trashë vetëm për këtë arsye!"

Mirëpo, nana fshante, sepse e kishte të qartë se do t'i gjejë fatkeqsí, fatkeqsí e madhe. Ka ndëgjue mjaft për Bedanecin, tmerimet e punët e kqija të tij. Dinte se Kekecit i kërcënohej asgjasimi, edhe mjerimi, mjerimi i madh.

„O, Kekec, i mjeri Kekec!" fshante e brengosun. „Kurr nuk mundesh me i lanë mbrapshtit tueja të marra! Po na shkakton brenga, e vetëm brenga... A kujton se Bedaneci nuk e din se kush e ka shpëtue burralecin. A mendon se nuk din se pikrisht ti ia ke hudhë boçën e pishës në hundë? Ah, Bedaneci njef çdo gjurmë. Qysh sonte do të vijë mbas gjurmave dhe do të të kapë, e ndoshta edhe do të të mbysi... Kekec! Qe disa vjet po na shkakton vetëm brenga dhe mjerime të randa. Si mund të jesh aq i marrë dhe i pamend..."

Kekeci heshti tue sharrue në mendime. E ndëgjoi t'amën dhe kur ajo pushoi, tha:

„A mendoni, nanë, se do të më kapë Bedaneci, a? Jo, more, jo... O, unë dij me u mshefë mjaft mirë, saqë nuk mundet me më gjetë askush, madje as Bedaneci. Më besoni, nanë! Më that se Bedaneci do të vijë mbas gjurmave të mija dhe do të më kapi. A e dini, nanë, se qysh tash do të shkoj prej shtëpije dhe do t'i humbi gjurmat dhe fërkemët, saqë s'mundet me i gjetë as me i njoftë kush, madje as vetë Kekeci... Mos u frigoni, nanë! Sepse as unë nuk frigohem prej kurrshkafit, e aq mâ pak prej Bedanecit. Nëqoftëse dëshironi, do të shkoj me ia hjedhë

edhe nji boçë tjetër në hundë, që të fryjë e të bërtasi edhe mâ tepër se sa tash që po fryn dhe po bërtet tash atje, në Pishencën e Vogël. A dëshironi, nanë? Hë, a dëshironi?"

Kekeci u ra gjûjve dhe qeshi. Duel me turr prej kuzhine dhe u nis me vrap rrugës prej katundit. U ndal para nji kullose të gjanë. Shiqoi nalt shkrepat e bardhë dhe u kërcënue me dorë:

„Tash sigurisht je tue shique katundin poshtë, o Bedanec?" murmuriti. „Po gëzohesh se si do ta kapish Kekecin sonte... He, he, sikur të lejsha me më zanë, sikur të lejsha... Do t'i zhduki tash të gjitha gjurmat prej kullose e deri në katund. E ti atëherë nuk do të dijsh se ishte Kekeci, nuk do të dijsh, jo! Atëherë do t'idhdijsh se ishte Kkeci, nuk do të dijsh, jo! Atëherë do t'idhnohesh edhe mâ tepër, do të gjuhesh prej tërbimit dhe do t'i shkundish prej brejve kitrrat e mjera... He, he, Bedanec! Endé nuk e njef Kekecin, nuk e njef aspak."

Kekeci u kthye për në katund. Shkonte rrugës andej këndej, e andej këndej, saqë i perziu gjurmat krejtsisht. Para shtëpís thirri nanën, e cila e shiqonte në dritare:

„Oj, nanë, i humba të gjitha gjurmat. Vështirë do të mundet me i gjetë Bedaneci. Mirëpo, edhe nëqoftëse i gjen, ndoshta nuk do të dijë se pikrisht unë ia luejta aq bukur në bjeshkë. Shiqoni, nanë, do të kalojë nëpër tanë katundin, do të hyjë në çdo shtëpi, për ta çue gjurmën time kudo. Paj, le të më kërkojë Bedaneci në çdo shtëpi! Nuk do të më gjejë n'asnjenën, sepse sonte do të buj në hambarin e fqiut... Kështu do ta mashtrojë Bedanecin, pikrisht kështu. Prandaj mos u bani merak, nanë!"

Kekeci shkoi me vrap në katund. Hyni në çdo shtëpi, tue përshëndetë: „Mirë dita!" — Shtinte gishtin në gojë dhe vraponte mâ tutje. Kështu kaloi tanë katundin. Në mbramje erdhi tinzisht në shtëpi. U end nëpër kopsht, në-

për barin mâ të madh, ashtu që të mos mundet me dijtë askush se âsht kthye prej katundit:

„Nuk do të më gjêjë Bedaneci", i tha s'amës, e cila e pikllueme rrinte në kuzhinë. „Ia luejta Prisanekut, edhe Pehtes, por mâ së miri ia luejta sot Bedanecit. Ahi, sa do të bërtasi sonte nëpër katund, tue më kërkue! Por nuk do të më gjêjë, askund nuk do të më gjêjë..."

Kekeci i gëzueshëm, fërkonte duert dhe fishkëllonte e fishkëllonte. Hyni në dhomë te Tinka, e cila rrinte pa lëvizë afër macës së cofun. Syt i kishte plotsisht të përlotun saqë as nuk e vështori vllaun e vet. Kekeci uli krahët dhe shkoi në dhomën fqinjë. U kthye me lyrë në dorë dhe u ul pranë tavolinës. Ia tha nji kangës së bukur, aq të pikllueshme, saqë Tinka e vogël filloi me fshâ. Kur e la kangën, Kekeci tha:

„Oj, Tinkushe! Tash do ta çojmë macën në kopsht dhe do ta vorrosim atje. Së shpejti do t'errsohet dhe nuk do të kemi mâ kohë. Eja, Tinkushe që të marrin fund sa mâ parë pshertimet dhe vajtimi."

Tinka ia plasi vajit edhe njiherë, e Kekeci mbuloi shportën, që motra të mos e shiqojë macën mâ. Me dorë të djathtë mbante shportën e lyrën me të majtën. U nisën bashkë me Tinkën për në kopsht, ku çeli vorrin nën qershín e gjanë. Tinka lëshoi shportën në gropë dhe hudhi mbi tê nji tufë lule të njoma. Kekeci mbuloi vorrin me mjeshtrí dhe e vuni lyrën në gjûj. U ra telave dhe ia tha nji kangës së dhimbshme. Tinka e shiqonte dhe e ndëgjonte. Dielli u ishte afrue bjeshkëve të bardha. Rrezet e tij të fundit vizllojshin në kopsht, në drûj dhe në vorrin e njomë, ku pushonte maca e bukur dhe e bardhë e Tinkës, që dinte me mjaullue aq bukur. Dielli shiqonte edhe faqet e kuqe të Tinkës, por nuk mund t'ia shihte syt e saj. Paj, syt e Tinkës ishin plot lot dhe atje nuk mujshin

me depërtue rrezet e diellit, por vetëm lott e idhtë që përvidheshin prej zemrës së pikllueme të Tinkës...

Atë natë Kekeci hypi në hambarin e fqiut. U fut në sanë, ku do të bunte, sepse e dinte mirë se Bedaneci do të vijë natën në katund për me kërkue at të pahajrin, që ia luejti sot aq bukur nalt në bjeshkë. Prandaj Kekeci u mshef në sanë, i bindun se Bedaneci nuk do të mundet me e gjetë kurr. Qeshte tinzisht dhe tallej me Bedanecin. Por megjithkëtë nuk e kish zemrën shëndosh, e brente vazhdimisht. Për këtë arsye gadi u frigue prej Bedanecit dhe prej duerve të tij të tmershme dhe të pamëshirshme.

„Paj, ani çka edhe nëqoftse më kap?" mendonte në vetë vedi. „Vaj halli për mue... Po, pse po frigohem? Paj, nuk do të më gjêjë — kurr s'do të më gjêjë, mbasi i kam humbë gjurmat aq bukur. Le të më kërkojë, o vetëm le të më kërkojë!"

Kekeci fërkoi duert. Hoq kapelen prej krès dhe mbylli syt për të fjetë. Iu kujtue i ati, që kishte shkue sot përtej bjeshkëve në panajir në Korushkë. Kekecit gadi i vinte keq, pse i ati nuk gjindej te shtëpija, që të mundej me e mbrojtë. Por çka nuk ka, nuk ka — dhe pse të shqetsohet mâ! — Kekeci shtrëngoi syt me qëllim që ta zente gjumi sa mâ parë. E ndjeu qartë zanin e Ujkut, që lehte n'oborrin e tij, nëpër dritare pà tre yj të ndritshëm, që shkelqejshin qartë natën. Çdo gjâ flinte në katundin zagorjan. Prandaj as Kekeci s'mujti me qëndrue mâ zgjuet. Mbylli syt fortë dhe e zû gjumi...

Kekeci u zgjue papritmas. Flakroi kapelen prej fytyre dhe duel prej sane. Shiqoi nëpër dritaren e vogël dhe pà se ka nisë t'agojë mengjezi. Ndigjoi kënduesat, që këndojshin kahmos nëpër katund. Çdo gjâ tjetër ishte e qetë, katundi zagorjan flinte endé me gjumin e qetë.

„Shih!" murmuriti Kekeci, tue i shkundë fijet e sanës prej rrobeve. „Po agon mengjezi dhe nata mbaron...

E Bedaneci nuk më kapi. He, he kush e din se sa ka vrapue tanë natën nëpër katund, tue më kërkue. Por nuk mujti me më gjetë askund. I âsht dashtë patjetër me fërkue hundën. E tash ban zhurmë nëpër bjeshkë, saqë të gjitha kitrrat e frigsueme kanë ikë prej pyllit... Sa keq që nuk e kam pa e ndie tue bredhë e buçitë nëpër katund, saqë çdo gja do të ketë nxjerrë flakë. Oh, sa bukur do të mujsha me e përqeshë dhe tallë, ashtu si jam tallë me tezën Pehtarë... Por nuk e pashë, e po më vjen keq..."

Kekeci shiqoi edhe njiherë nëpër dritaren e vogël. Mandej zbriti prej hambarit dhe vrapoi rrugës për në shtëpi. Zdritej gjithnji mâ tepër. Qielli u bante i përhimtë dhe vetëm në lindje dukej nji shokë e kuqe, që përhapej gjithnji e mâ tepër nëpër qiell. Kënduesat këndojshin gjithnji mâ të madhe, aty-këtu pallte ndonji lopë e mbyllun n'ahër të ngushtë. — Kekeci mbrrijti i gëzueshëm te shtëpija, për arsye se do të mundej me i tregue nanës për Bedanecin dhe zëmrimin e tij. Mirëpo, u ndal para shtëpis mjaft i habitun. Dyert e shtëpis ishin çelë hape e krahë. Kjo iu duk Kekecit krejtsisht jo e rendomtë. E dinte se e ama nuk çohej kurr aq herët, madje as Jerica, e aq mâ pak Tinka.

Djaloshi hyni në hajat tue e tundë kryet. „Oj, nanë, bërtiti me të madhe." Por askush nuk iu përgjegj. Friga e përshkoi Kekecin dhe zemra iu bâ gur. Hyni me turr në dhomë, askush nuk ishte atje. Hyni në dhomën ku flinte e ama, por dhoma dhe shtrati ishin thatë. Hyni në dhomën e vogël ku flinte Tinka, por as Tinka s'ish kurrkund. Nxitoi shkallëve përpjetë, që të paktën ta gjente Jericën në dhomën e tavanit. Mirëpo, as Jerica nuk u duk, megjithse e thirri me tanë zanin e tij.

„Auh!" fshani Kekeci i shqetsuem. „Po, kah qenkan zhdukë të gjithë kaq heret? Në shtëpi nuk janë — kurrkund s'janë... Sigurisht janë n'oborr ose n'ahër sepse, gjâ

që âsht mâ se e sigurtë, qenka sëmundë lopa." Duel me turr n'oborr ku lidhun për gardh flente qeni i tij Ujku. Hyni n'ahër dhe thirri — por as e ama as e motra nuk ishin... Kekeci u çudit, por nuk dinte si me u ndihmue. Iu afrue Ujkut të tij, që flente dhe e shtyni me kambë. Ujku u zgjue tue e shique djaloshin me habí.

„Ujk, i dashtuni ujk!" iu drejtue Kekeci i frigsuem. A din kah kanë shkue tanët? A din, i dashtuni Ujk? Shih nana nuk âsht në shtëpi dhe as Jerica e Tinka s'janë kurrkund... He, i dashtuni Ujk, më thuej kah kanë shkue tanët? Ti i ke pa, sigurisht i ke pa. Jam i shqetsuem, i shqetsuem... Prandaj më thuej, që të mos më mundojë nji brengë kaq e madhe."

Ujku u shtri tri herë dhe dy herë cijati. E mandej vështroi djaloshin me syt e vet të shëndritshëm, tue mos lehë asnjiherë. Kekeci u mbështet në gardh dhe mbuloi fytyrën me duer. Mendonte e mendonte, por kot. Mirëpo, përnjiherë e përshkoi nji mendim me shpejtsí të rrufeshme, prej të cilit Kekeci u frigue tepër. I dridhej tanë trupi dhe ashtu i frigsuem shiqonte Ujkun, sikur t'ish i bindun se vetëm edhe ky mundet me i ndihmue. Po, e kuptoi Kekeci, e kuptoi mirë: natën ka ardhë Bedaneci në katund. Ka ardhë drejt në shtëpin e Mezhnarit dhe ka hy në dhomën e vogël.

„Ku âsht Kekeci, nanë?" ka pyetë. „Ma ka punue dje mirë në bjeshkë. Prandaj kam ardhë për me e shti në dorë dhe me e shkundullue. Ku âsht, nanë? Hej, ku âsht Kekeci? Ma jepni këtu ta shkundulloj dhe ta lidhi për lis në bjeshkë ashtu si e pata lidhë burralecin. Eja këtu me të, nanë!"

E shkreta nanë ka qà dhe ka thanë se Kekeci nuk âsht te shtëpija. Bedaneci ka bërtitë e ka bërtit. Tanë shtëpín e ka rrotullue, e mbassi nuk e gjeti Kekecin askund, muer nanën, Jericën dhe Tinkën me vedi atje

nalt në brigje. Do t'i lidhë për lis si burralecin. Nana, Jerica dhe Tinka do të qajnë, oh sa idhtë do të qajnë, sepse do të tmerohen. Të gjitha këto për shkak të Kekecit, për shkak të mbrapshtive të tija të marra, që nuk e lanë kurr të qetë. Po pse ndodh kështu, pse!

Kekeci gadi filloi me qa, kur mendoi për të gjitha këto gjana. Ia hudhi Ujkut duert rreth qafës dhe i foli pa lidhje:

„O Ujk, i dashtuni Ujk! Do të kemi vështirsí, shum të tmershme... Bedaneci i ka marrë natën njerzit tanë vetëm për shkak të Kekecit të pafat. O Ujk, pse nuk iu turre Bedanecit dhe pse nuk ia nduke mjekrrën e gjatë? O Ujk, — Por ti ke fjetë, ashtu si kam fjetë unë, tanë natën... Çka do të bâhet tash, Ujk? A thue vetëm na të mbesim me sundue në shtëpi? Por mbasi nuk dijmë, nuk dijmë... Shiqo Ujk! Kekeci ju ka mujtë me zotsi ty dhe Pehtën, kështu do t'ia dali edhe Bedanecit! Do të vrapojë Kekeci mbas Bedanecit, po në këtë çast do të vrapojë për në bjeshkë. Do të shohish, Ujk, se çdo gjâ do të bâhet mirë. Nuk i tutem Bedanecit! Ia kam hudhë boçën e pishës në hundë, saqë u mërdhez prej tërbimit. E unë s'jam tutë aspak, e as tash nuk tutem, por do të vrapojë mbas Bedanecit... Po ta them të vërtetën, i dashtuni Ujku im!"

Ujku u çue nalt sa Kekeci, tue lehë ashpër, e Kekeci duel me vrap prej oborrit, tue vrapue me tanë fuqín e tij drejt kullosës, që shtrihej afër katundit. Dielli nuk kishte shëndritë endè. Por qielli ndizej flakë gjithnji mâ tepër kah lindja. Drita përhapej për çdo ças mâ tepër në luginën e ngushtë zagorjane dhe prej pishnajës s'afërme ndihej cicërima e qartë dhe e gëzueshme e zogjve. Atje mbas pyllit filluen me u skuqë majet e bardha të bjeshkëve me borë. Nji flakë e gjallë kaploi shkrepat e naltë thik përpjetë deri në qiell, të cilët buzëqesheshin me bukurín

e luginës së blertë, që po zgjohej. Por Kekeci s'u vuni mendjen të gjitha këtyne. Mb'at anë kullosës mbrrini në një rrugicë të ngushtë, që çonte nëpër kodër ndërmjet pishave t'ulët, deri te shkambijt e pingult, që mbyllshin hymjen e luginës. N'at rrugë Kekeci pá do njerëz, që ecshin ngadalë përpjetë. Vrapoi me tanë fuqín e tij kur i pá. Shpejtoi përpara, vetëm përpara dhe gadi i zuni. I njofti menjiherë. E pá Bedanecin, i cili shkonte përpara, pá nanën, Jericën dhe Tinkën. I kishte lidhë me konop dhe Bedaneci i tërhiqte rrëpinës mbas vedi.

Kekeci kapi kryet, kur i pá.

„Aaiih, aiih!" fshani. „Çka do të bâhet tash, a thue çka do të bâhet?" — Por nuk mendoi shum. Vrapoi edhe mâ me turr dhe kur u afrue nja dhetë hapa, u ndal dhe bërtiti:

„Bedenec, hej, Bedenec! Pse po i terheqë mbas vedi njerzit e pafaj? A s'po të vjen marre, a, Bedanec? Qe Kekecin, i cili ta punoi dje aq bukur në bjeshkë. Më kërkove tanë natën nëpër katund, por nuk më gjete, bane aq zhurmë saqë Ujku jonë u frigue... Këtu âsht Kekeci, këtu! Atê lidhe me konop, poqëse nuk mund të bâjsh ndryshe. E mos i trazo njerzit e pafaj... A ndëgjove, Bedanec? Lëshoji po të them? Ia kam ndreq samarin Prisanekut, tue ia nxjerrë mjekrrën. Prandaj as prej teje nuk frigohem, aspak nuk të frigohem... Liro nanën time, Jericën dhe Tinkën! Po të them liroji! Sepse për ndryshe do të më mbetet hatri shum."

Kekeci shkoi me turr deri te nana, e cila ishte lidhë e para me konop. Mezi merrte frymë prej ngutsis së madhe. Nuk i bani as syni shkrrap, nxuer prej xhepit briskun e tij të kuq. Shtrini dorën dhe preu konopin me të cilin ishin lidhë nana, Jerica dhe Tinka. Mandej u ndal para Bedanecit, i cili e shiqonte me çudí dhe habi, tue e mbajtë mjekrrën e zezë me dorë.

„A po më shiqon, o Bedanec?" i tha Kekeci. „Prapseprap mbramë të jam tutë pak dhe prandaj jam mshefë. Por tash nuk të tutem mâ aspak, ashtu sikurse nuk të jam tutë as dje, kur ta hudha boçën e pishës në hundë, të cilën e paske të kuqe edhe sot... Eja lidhmë me konop dhe dërgomë ku të duesh! Por nanën time, Jericën dhe Tinkushen leji rahat! Ka endè mjaft boça pishe në botë, madjè edhe gjana tjera, që janë mâ të tmershme se ato dhe mund të qëllojnë pa mëshirë. Kujtohu Bedanec, kujtohu pak! Njerzit e mij do t'i lejsh të qetë — po të them kështuqë të mos keqsohet puna edhe mâ tepër! A po ndien, Bedanec?"

Pallangozi e shiqonte Kekecin e pezmatuem, dhe mbante gjithnji mjekrren me dorë. Mâ në fund u zgërdhî dhe bani me dorë.

„A ti je Kekeci, a?" u përgjegj tue e kapë Kekecin për fyti. „Mendova se je ndonji mî përqyrran. Por tash po shoh se qenke macë, e cila ndoshta din edhe me grrithë si duhet... Po, po vetëm mos fryej aq helmueshëm! Do t'i lëshoj gjindt tu le të shkojnë kah të duen! Por ty do të lidhi me konop dhe do të marri me vedi. Shih, kam me të lidhë aq mirë saqë do të jesh i kënaqun dhe do të pushojsh së frymi."

Bedaneci shtrëngoi me konop Kekecin për mezi. N'anën tjetër të konopit mbaroi vegzën dhe e tërhoqi Kekecin mbas vedi. Djaloshi i nguli kambët me tanë fuqín e tij dhe shiqoi nanën motren.

„O mos u piklloni!" u tha. „Po unë s'po frigohem aspak. Asgjâ të tmershme nuk do të me bâjë mixha Bedanec. Do të më mbajë dy ditë lidhun për lis e mandej do të më lëshojë. Çdo gjâ do të jetë mandej në rregull, po, po, çdo gjâ... Më besoni dhe mos u piklloni!"

Nana dhe Jerica lidhën duert tue mos thanë asnji fjalë. Tinka ia plasi vajit me idhnim, tue u dridhë prej frigës së madhe.

„Mos qaj Tinkushe!" i tha Kekeci krejtsisht i qetë. „Nuk ka dobi, Tinkushe... Kujdesu mirë sot e nesër për Ujkun, që të mos mbesi unët. Mbasnesër do të vijë përsëri te shtëpija, sepse do të më lëshojë mixha Bedanec... Hej, Tinkushe! Nuk âsht mirë me qa ashtu..."

„Ti or dreq!" uluriti Bedaneci. „Pse po kukat dhe po më vonon? Prit, do të tërheqi ashtu si duhet." — Bedaneci tërhoqi konopin me tanë fuqín e tij. Kekeci zuni në thue dhe kështu gadi do të rrëxohej sikur mos t'ish i lidhun me konop. Tinkusha piskati me tanë fuqín, por Kekeci nuk e shihte mâ, sepse Bedaneci e tërhoqi mbrapa shkambijve.

„Besa, mirë ka fillue të sillet me mue," murmuriti Kekeci, të cilin filloi me e pushtue nji mërzí e madhe.

„Mos më terhiqni ashtu, mixha Bedanec, o, mos më terhiqni! A po mendoni se do të pikllohem si fëmijt tjerë? Ju endè nuk e njifni Kekecin, e ndoshta do t'u vijë edhe keq pse nuk e njifni... Kam fillue me boça pishe e sigurisht do t'i japi fund me ndonji gjâ tjetër. Boçat nuk ju pëlqyen aspak, e ato tjerat sigurisht do t'ju pelqejnë edhe mâ pak. O, vetëm pritni mixha Bedanec dhe më tërhiqni vetëm me tërhiqni!"

Bedaneci nuk tha asnji fjalë. Mbante fort konopin me të cilin kishte lidhë Kekecin, tue mos u kthye asnjiherë mbrapa. Shkonte me hapa të njillojt përpara nëpër rrugën e ngushtë në mes të pishave me vesë, tue e mbajtë vazhdimisht mjekrrën e gjatë dhe tue mos ia vû aspak mendjen Kekecit. Kjo gjâ e pezmatoi Kekecin edhe mâ tepër. Çeli briskun, preu konopin e trashë dhe u mundue me ikë. Mirëpo, Bedaneci e kapi për fyti dhe e lidhi edhe mâ fortë me konop.

„Hej, ec përpara, o i pahajr!" i tha ashpër. „Mos po don me të shtrëngue, sa me të mbetë shêj në fyt sa të jetë jeta."

Kekeci kafshoi buzët prej idhnimit të madh dhe u skuq krejtsisht. Gëthroi si daci kur t'ia largojsh miun e zanun dhe u nis mbas Bedanecit. Kishte hapë gojën, dihatte me të keq dhe kishte shtrëngue grushtat.

3

PYLLI I PISHAVE u zhduk dhe Bedaneci e çoi Kekecin në rrëpinë, prej kah shihej majtaz prroni maluer, i cili shkumbonte dhe ushtonte atje poshtë ndërmjet stomeve të bardhë. N'anën tjetër të stomit ngriheshin gryka me shkambij thik përpjetë. Shkambij të gërryem, vetëm aty-këtu mbulue me kaçuba t'ulta e të shtrembta, shquheshin pa bëzâ në grykën e ngushtë, ku me nji gurgullimë të fuqishme këndonte kangën e vet prroni i egër maluer. Shkambijt shkëputeshin aty-këtu prej disa grykash të thella dhe aty rrinte bora tue shëndritë si argjendi. Dielli nuk kishte nxehë asnjiherë grykën e ngushtë, ku vijshin vetëm kaprojt e vrullshëm për me pi ujë të kthjelltë në prronin e shpejtë. Këtu nuk duket kurr asgjâ e gjallë. Nganjiherë vetëm turret këtu shqiponja — mbreti i bjeshkëve me borë, valvitet në nji fluturim të lehtë, sunduesi i vendit zagorjan. Sillet rreth e përqark grykës tue bâ rrotullime të vogla dhe paraqitet nganjiherë me klithmen e vet të fuqishme dhe depërtuese, e cila jehon me

qinda herë ndërmjet shkrepave të heshtun e të pashpirtë. Pá diku në nji shkrep nji dhí t'egër. Si rrufé u vërsul dhe dhija e egër nuk mbrrini me ikë. Trupi iu dridh dhe ia drejtoi syt mbretit të bjeshkëve. Shqiponja e rrëmbeu me kthetra të fuqishme dhe sqep të mprehtë dhe e çoi në maje të nalta në shkrepat e pakalueshëm, ku pritshin zogjt e untë të shqiponjes, fëmijt e saj, fëmijt e mbretneshës, të cilët edhe për pak kohë bashkë me t'amën do të sundojnë në këtë vend të Zagorjes.

Kekeci shiqonte prronin maluer dhe i kujtohej se sa herë kishte ndërtue mullij me ujë dhe aty kishte sjellë ujin nëpër vija të bukura ndërmjet zallit. Ecte me të shpejtë mbas Bedanecit, që shkonte me hapa të mëdhej tue mos u ndalë asnji çast. Konopi nuk u shlirue asnjiherë, por e terhiqte përpara vazhdimisht dhe pameshirë. Kekeci ishte i mërzitun, prandaj mrrolej pa prâ.

„Shih, shih — si po më terheq ky plakaruq!" tha në vetë vedi." Ah, paj edhe Prisaneku më ka pasë në thojt e tij, mandej edhe Pehta më ka pasë kapë. Por unë mund të them se nuk jam ankue as nuk kam murmuritë Prisaneku të pakten fliste, madjè edhe Pehta ma drejtonte ndonji fjalë të mirë ... E ky plakaruq hesht e hesht, çele gur gojën ... Po çka do të bâhej sikur t'ia krypi njiherë mirë e mirë sa t'ulurojë, t'ulurojë ashtu si dje kur i ra boça hundës së tij të skuqun? A ta provoj?"

Kekeci nuk mendoi mâ gjatë. Tërhoqi konopin dhe foli:

„Mixha Bedanec, a po më ndëgjoni? Po më terhiqni e po më tërhiqni si t'isha viç, të cilin po e çoni në thertore, e jo Kekeci — njeri i ndershëm! Po, pse po më tërhiqni, mixha Bedanec? A thue vetëm për shkak të boçës, që ua grithi hundën e kuqe? Apo për shkak të burralecit, të cilin e shpëtova dje prej konopit tuej? — Më thoni, mixha Bedanec!"

Bedaneci nuk u kthye, as nuk përgjegji. Vetëm tha diçka të pakuptueshme nëpër dhambë dhe e tërhoq Kekecin mâ me turr mbas vedi. Filloi me ecë edhe mâ shpejt nëpër rrugën ranore, e cila shkonte lakadredhas ndërmjet shkambijve dhe Kekeci mezi e zinte. E shtrëngoi fort konopi në shokë. E shtrëngoi pa mëshirë dhe i dhimbte.

„Paj, do të më mbysi ky konop i marrë para se të më çojë Bedaneci në cakun e caktuem", mendonte në vetë vedi, gjithnji mâ i mërzitun. „Do të më gjêjë fatkeqsija qysh sot ose nesër, sepse Bedaneci âsht plakaruq, që nuk din me u tallë! Kush e din se çka do të bâjë me mue? Athue do të më lidhë për lisi, si at burralec? Apo ndoshta edhe do të më mbysi, sepse âsht idhnue shum në mue! — Oh, bash nuk do të vekroj, jo, nuk do të vekroj. Të mos thot Bedaneci se po frigohem dhe mandej të më perqeshi... Mâ mirë të mendojë se si me shpetue prej këtij konopi, që po më shtrëngon kaq pamëshirë. Nuk do të rrij te Bedaneci sa të jetë jeta, me të vërtetë nuk do të rrij! Qysh tash u bâ mjaft, qysh tash, kur gadi vetëm nji gjysë ore gjindem në duert e tija. E kush e din se si do të mâ zajë fytin këndej e tutje!"

Kekecit nuk i vinte shum keq dhe turpnohej, që ai njeri i egër po e tërheq aq pabesisht dhe pamëshirë nëpër rrëpinë. Prandaj idhnohej gjithnji mâ tepër dhe filloi me mendue se si ta damtojë mirë e mirë këtë njeri t'egër. As nuk e shiqoi mâ, por, nguli syt në tokë vazhdimisht, tue u betue se Bedanecit do t'ia ndreqi samarin aq tmershëm, si askush deritash. Në hallin e vet nuk dinte se çka me bâ tjetër dhe kështu filloi me fishkllue nji kangë gazmore zagorjane. Po n'at ças u kthye Bedaneci, kështuqë Kekeci e pá qartë fytyrën e tij, mbulue me lesh të zi dhe syt e mëdhej t'idhnueshëm.

„A do të heshtish!" uluriti Bedaneci. „Çka nuk i kujtohet, të pahajrit! Don me fishkllue dhe me më qeshë

mbas shpinës... Hesht po të them! Po nuk heshte, do të rrokullisi këtyne shkambijve teposhtë..."

Kekeci u kërlesh keq dhe u përgjegj:

„E pse të mos guxoj me fishkllue? A, mixha Bedanec? Po pse e kam gojën? Po edhe mullêja fishkllon, e çfarë fishkllime të bukur se. E unë të mos guxoj? — O, po unë s'po ju përqeshi. Sa mirë do t'ishte sikur edhe të ju përqeshsha! Dinje, mixha Bedanec, se unë vetëm jam mërzitë, sepse s'po kam me kê me bisedue, e ju vetëm po heshtni dhe s'po doni me më ndëgjue. Kështu âsht kjo, mixha Bedanec! Ju endè nuk e njifni Kekecin, por do ta njifni sot."

„Ta dijsh, përqyrrani i keq, se nuk do të më fishkllojsh mâ!" bërtiti Bedaneci, tue u nisë përsëri përpara. Kekeci qeshi dhe e përqeshi tinzisht:

„Shih, shih! Prap e bana që ta thotë ndonji fjalë", tha në vetë vedi. „Ndoshta do të mësohet me folë, po ta mbajë Kekecin aq gjatë afër vedi. Ai do të mësojë me u bâ edhe llafazan, si unë kur isha te tezja Pehtarë, kur isha në rrogë te ajo dhe më duhej me ushqye qenin e flliqtë t'ujkut me mish të pjekun... Hë, nuk guxoj me fishkllue! Po çka do të bâhej në rast se ia them kangës? Do t'ia këndoj nji kangë të bukur — atê që e thura në vorrin e Kezës. Ndoshta Bedaneci do të kënaqet me këtë kangë të bukur".

Kekeci nuk u vonue aspak, por filloi me këndue me gjysmë zani:

„Drumlalija — drumlali
Dhija ka brina dy
Keza jonë edhe pse piskati
S'i ndihmoi kurrfar ilaçi;
Ajo në vorr tash âsht shtrí
Drumlalija — drumlali..."

Bedeneci nguli kambët dhe e terhoq konopin sa që Kekeci u rrotullue dhe u rrëxue me fytyrë në zall.

„Ah, ti përqyrran! Ah, ti përqyrran!" uluroi Bedaneci saqë fëmija u dridh prej frige. „Do të të tregojë unë ty, se si të tallesh edhe ndonjiherë tjetër me njerëz! Ti i pahajr! Çfarë kange këndove, çfarë kange të marrë. Madje edhe të përqesh mbas shpinës, njimend më përqesh si t'isha budallë e jo Bedanec... Tashma më kruhet dora, mâ me dëshirë do të rrëmbejsha dhe do ta këputsha kryet. Por prit edhe pak! Së shpejti do të dalim në maje — do të kalojë qejfi i kangës, i fishkllimit dhe i mbrapshtive tjera! Duro vetëm edhe pak, o i pahajr!"

Kekeci u çue prej tokës. Me dorë hoqi zallin prej fytyre. Shiqoi njeriun e tërbuem dhe e pyeti krejtsisht me gjakftoftsi e pasherrí:

„Mixha Bedanec! Pse më rrokullise aq pa mëshirë në zall sa m'u gërvishtën duert dhe gjûjt? Ah, po si mujti me ju pezmatue nji kangë aq e bukur, të cilën e përpilova në vorrin e Kezës dhe nja njiqind herë e kam këndue aty? Po ju them, mixha Bedanec, se ajo kangë âsht aq e bukur dhe e dhimbshme, sa çdo herë e ndiente Keza e ndjerë në vorr. Kjo kangë e ka zgjue Kezën në vorr. Me qinda herë e kam ndie tue vekrrue në vorr; me-e-é... E ju, mixha Bedanec, po idhnoheni dhe po më përplasni për toke! Edhe ju i kini veshët si i ka pasë Keza. E si atëherë të mos mundeni me i ndëgjue këto kangë të bukura dhe të dhimbshme? Kangët e bukura ju pezmatojnë, e Kezën e mjerë e ngjallin në vorr... Çudí, çudí, hë..."

Mirëpo, Bedaneci uluroi edhe njiherë, tue e tërheqë Kekecin edhe mâ me pamëshirë kodrës përpjetë. Mesi i Kekecit të shkretë çohej ushël gjithnji mâ tepër nga konopi në shokë i lidhun me të, sepse i kish sharrue në mish. Deshti me kukatë dhe me iu lutë Bedanecit, që të pushonte pak. Por ndërroi mendimin tue i kafshue buzët.

„Jo, bash nuk do t'i lutem", tha. „Eh, nuk due t'i tregojë se po më dhemb dhe se po i frigohem. Sigurisht do të më përqeshte dhe do të lëvdohej se kam qa para tij, si Tinkusha jonë. Jo, nuk do të lëvdohesh, Bedanec, jo, jo, deri sa të jetë Kekeci gjallë... Tashmâ u pezmatove mirë gjatë rrugës. Por, prit, prit se do të vijë edhe hera e tretë..."

Rruga shkonte endè ndërmjet shkambijve të pjerrtë e të naltë përmbi gremina të thella, nëpër të cilat ushtonte Pishenca e Vogël e egër. Sigurisht udhtimi do të marri fund së shpejti, mb'at anë grykave të thepisuna u duk njifarë blerimi. Kekecit iu gëzue zemra, kur e pá.

„Ndoshta kjo âsht roga e pyllit, ose pylli i pishave, ku ndodhet shtëpija e Bedanecit", mendoi. Tash plakaruqi nuk do të më terheqë mâ për konopi, si kasapi viçin në thertore. Vetëm le të më zgjidhë që të jem i lirë, atëherë do të më vijë ndërmend ndonji gjâ e dobishme, që të mundem me ia lanë pendlat Bedanecit. Paj, nuk do të më mbajë Bedaneci — jo për tjetër, por pse nuk mundet me ndëgjue fishkllimën dhe kangën e bukur... Sa të mbrrij në shtëpín e tij do të mendoj për gjithçka duhet. E nuk do të më ndalojsh, Bedanec, kur të më vijë koha, sepse as nuk do të mundesh me mbrrijtë. Do të shohish, Bedanec, do të vështrojsh keqas kur Kekeci ta luejë lojën e fundit..."

Kekeci qeshte tinzisht dhe fërkonte duert. Hyni bashkë me Bedanecin në nji rruginë t'errtë ndërmjet dy shkambijve të zi e të lagtë. Kekecit iu kujtuen lorzat dhe kukuvajkat friguese, të cilat rendom gjinden në këso visesh. Përveshi gojën dhe filloi me imitue me nji zâ të gjatë kukamën piklluese të lorzës: „Uhu — tevjem — tevjem — uhu..."

Bedaneci, bërtiti tingllueshëm para tij, tue këcye përpara si i marrë. Me dy duert mbylli veshët dhe filloi

me vrapue shum. E Kekeci mbas tij. Mirëpo, Kekeci ishte mërzitë aq shum saqë nuk i durohej mâ, por filloi me nji zâ edhe mâ të tmershëm vajtimin e vdekjes: „Tevjem — tevjem — uhu..."

Bedaneci këcente dhe e gjuente Kekecin herë në nji anë e herë në tjetren sa djaloshi mendoi se do ta thente kryet në shkrepa. Prandaj vraponte me tanë fuqín e tij mbas Bedanecit. Vraponte nëpër shteg e mandej rrugës mâ tutje, e cila shkonte ndërmjet shkrepave të fundit drejt pyllit. Atëherë Bedeneci u ndal. Fshiu djersën e ballit me dorë dhe dihati me të madhe.

„Çka i ra ndërmend, që u frigue aq shum?" habitej Kekeci. „Shih se si asht mbushë frymë dhe po shiqon me frigë përmbrapa në shteg... Hë, do ta pyes. Nëqoftëse më tregon, mirë, e nëqoftëse jo, prap mirë".

Kekeci iu afrue krejt Bedanecit, i cili ishte mbshtetë në nji shkamb dhe e pyeti me të mirë:

„Mixha Bedanec! Pse u friguet aq shum? Pse vrapuet aq tmersisht dhe më hidhshit si topin? Mendova se e kemi arushën te themrat. Prandaj, ika edhe unë, sepse u frigova po si ju. Më thoni, mixha Bedanec, ta dij."

Bedaneci e shiqoi nji moment tue heshtë e mandej ia nisi:

„Nuk ishte arusha, o Kekec, jo, nuk ishte arusha... Ishte vetëm lorza, e prej lorzës tutem, shum tutem... A nuk e ndjeve lorzën në rruginë, që u paraqit me zâ aq të tmershëm? A thue nuk e ndjeve, Kekec, a?"

„ Po e ndjeva", u përgjegj Kekeci. „Bërtiti tmersisht sa që edhe mue më dhimben veshët. As unë nuk mundem me ndëgjue kukamën e lorzës. Por fundi i fundit, kush e dëshiron, po ju pyes, mixha Bedanec? Më thoni nji njeri që e don lorzën!"

„Lëshoi zâ të çuditshëm", murmuriti Bedaneci. „Mâ me andje ndëgjoj ulurimën e arushave se sa kukamën e

lorzës... Çka thue Kekec. A mos ishte kukuvajka? Apo me të vërtetë ishte lorza? — Mirë, kukuvajka nuk âsht aq e tmershme... Por lorza, lorza, po të them, Kekec! Mâ shum frigohem prej lorzës se prej arushës dhe luqrëbullës, se prej shqiponjes... Ishte lorza apo jo, Kekec?"

„Mixha Bedanes, e pse t'ju rrêjë?" u përgjegj Kekeci.Ndoshta ju ka qeshë, që u friguet aq shum dhe ikët prej saj... Ah, unë s'po ju rrêj, por po ju them të vërtetën, sepse e pashë me sy të mij. Besoni, mixha Bedanec!"

„Ho-ho-ho-ho!" bërtiti Bedaneci edhe njiherë, tue dihatë thellë. „Të paktën të mos ishin në botë këso lorzash të mallkuem! Atëherë Bedaneci do të rrnonte mirë dhe i qetë në këtë botë... Por lorzat më bâjnë vështirsí, dhe nuk guxoj me i përzanë prej pyjeve tona. Prandaj më randohet kryet aq shum sa nuk mundem me fjetë natën... Ah, lorza koktrashë, ah, lorza të mallkuem..."

Bedaneci tri herë tundi kryet dhe pështpëriti diçka të pakuptueshme, gjâ që Kekeci nuk mujti me marrë vesh. Mandej lëmoi mjekrrën e gjatë, të zezë dhe u nis drejt pyllit, që shtrihet aty afër nalt nëpër bjeshkë. Tash Bedaneci shkonte ngadalë dhe nuk ngutej mâ. Tundte kryet dhe vazhdimisht bante me dorë. Kekeci e shiqonte, kishte mbulue gojën me duer dhe qeshte.

„I thashë se e ka frigsue lorza," tha në vedi. „A thue e rrejta? Ah, jo, nuk e rrejta. Njimend piskati lorza atje në shtez, edhe pse Piskama bâhej me gojën e Kekecit. Zani âsht zâ, qoftë edhe se vjen prej gojës së lorzës apo të Kekecit... A thue jam unë fajtor pse Bedaneci u tut aq shum? Jo, nuk jam aspak fajtor! A thue kam dijtë se Bedaneci tutet aq shum prej lorzave të kqija. Kurrgjâ s'kam dijtë dhe prandaj nuk jam fajtor. Por as nuk rrêjta..."

Kekeci qeshte me tanë zemrën, tue këcye prej gëzimit. E shiqonte Bedanecin dhe qeshte gjithnji mâ tepër.

„Eh, sikur ta dijshe, ti Bedanec, se unë kam imitue lorzën!" vazhdonte me mendue. „Sikur ta dijshe se unë të kam tutë aq shum! Nuk dij se si do të më shiqojshe tash — por sigurisht jo me të mirë... Kush e din pse Bedaneci tutet prej lorzave? Me të vërtetë s'kanë mujtë me ia bâ ndonji të mirë, mbasi frigohet kaq shum prej tyne. Mirë që e mora vesh se po u frigueka prej tyne... Edhe atij do t'i vijë shpirti në fyt, që pruni Kekecin në shtëpin e tij! Asnji natë nuk do të ketë qetsí. Lorzat do ta frigojnë aq sa do ta humbi edhe kryet. Kështu i duhet këtij! Pse nuk më la rahat dhe çdo gjâ do t'ish në rregull. Por le ta njofi Kekecin mbasi po don aq! Mbrenda tetë ditve do t'i thihet mjekrra dhe do t'i kujtohet kur e terhiqte Kekecin si viçin me konop, që nuk ka as mend e as mbrapshti të mira në krye si Kekeci. Hehe, Bedanec! Do të vijë shpirti në fyt dhe madje do të më lutesh që të shkoj në shtëpi. Por nuk do të shkoj, jo, bash nuk do të shkojë."

Mbrrijtën te shtëpija e gjanë e Bedanecit, që ishte mb'at anë brêjve të blertë me degë të gjana. Në heshtje dhe e qetë ishte atje shtëpija e vetmueme. Dielli, që shkrepi n'ato maje, shkelqeu në dritare t'ulta dhe rrezet e ndritshme vezullojshin kudo rreth e përqark. Kekeci mendoi se do ta çojë Bedaneci në shtëpi. Mirëpo, Bedaneci vetëm iu afrue derës dhe shiqoi se a âsht endè mbyllun. Mandej u nis nëpër pyll. E tërhiqte Kekecin deri në rogë të pyllit, e çoi te ahu i vetmuem dhe u ndal atje. Ia zgjidhi Kekecit konopin prej shoke dhe shiqoi nji çast mb'at anë grykës, ku në mes të shkrepave të bardhë ishte rrafshnalta e blertë. Qeshi me të keq dhe e kapi Kekecin për krahu.

„Tash do të shohish, përqyrran, se çka din dhe kush âsht Bedaneci," tha tue rrëmbye konopin e trashë. „Edhe dje zgërdhihesh e qeshshe te ky ah. Qeshshe me mue,

ndërsa zgjidhshe burralecin e mjerë prej lisit. Por, po të them se nuk do të kesh mâ dëshirë me hapë gojën, me më përqeshë. Këtu do të rrijsh tash, do të kukasish dhe do të rrënkojsh. Por mos kujto se do të të zgjidh ndokush. O, aq mâ pak mendo për at burralecin, të cilit ia shpëtove jetën. Po të them, Kekec, se ai burralec âsht aq frigacak, sa ikë prej çdo mini. Prandaj, mos e var aspak shpresën te ai!"

„Mixha Bedanec, ndëgjoni, mixha Bedanec!" u përgjegj Kekeci, tue mos u frigue. „Pse po më flitni ashtu? Unë s'kam shpresë te asnjeni, e aq mâ pak te ai burraleci... Ku ta dij unë se çfarë të keqe ju ka bâ ai! E pashë lidhun këtu për lis. M'u dhimbt, shum m'u dhimbt dhe prandaj ia preva konopin. O mixha Bedanec, po edhe ju sikur t'ishit lidhë për lis, do t'ju kisha shpëtue, sepse do të m'u kishit dhimbtë... Pse, pra, po idhnoheni në mue? Unë e dij se vetëm për shkak t'asaj boçës, që ju ra në hundë. Unë vetëm jam tallë, mixha Bedanec, vetëm jam tallë, prandaj, mendoni mixha Bedanec, mendoni mirë! Unë nuk frigohem! Nëqoftëse e kam meritue, mbytmëni, mixha Bedanec, mbytmëni, në rasë se guxoni!"

„Hesht, djalosh!" murmuriti Bedaneci. „Kam ndëgjue për ty se je llafazan si askush në botë. Nëqoftëse ia ke punue Prisanekut dhe Pehtës, mos mendo se do të mundesh edhe mue. Vaj halli për ty, po të them, vaj halli për ty... Prit pak dhe lidhe gjuhën, që të mos punojë aq shkathtë dhe helmueshëm! Ah, vetëm prit pak!"

Kekeci u mrrol dhe nuk foli mâ asnji fjalë. U mbështet i qetë për lis ku e pat shty Bedaneci dhe i shtrini duert trupit teposhtë. Bedaneci mbështillte konopin ngadalë rreth lisit dhe Kekecit. E shtrëngoi fuqishëm dhe mandej i bani pesë nyje të trasha. Në fillim Kekecit i dhimbte

tanë trupi dhe iu duk se i kanë hy në trup nji mijë laudha[1]). U shkund dhe gadi kukati me tanë zanin e tij. Por e mshefi dhimbjen e as kryet nuk e vari në gjoks. I shtrëngoi fort buzët dhe vetëm njiherë muer frymë me të madhe. Bedaneci u largue tre hapa anash dhe e shiqonte. Mandej u kthye dhe u nis ngadalë kah pylli.

Dielli shiqonte rrafshnaltën e blertë dhe buzqeshte me rrezet e tija të verdha. Nji qetsí vorri mbretnonte rreth e përqark, vetëm prej greminës së thellë ndihej ushtima e msheftë, e gëzueshme e prronit maluer... Kekeci ktheu kryet tue shique rreth e rrotull. Por nuk pá kurrkend, madjè as Bedanecin, i cili kish hy tashmâ në shtëpín e tij. Kekeci u mbush frymë me dëshirë që të shtrihej. Por nuk mujti. Vetëm kryet e kishte të lirë, kurse çdo gjâ tjetër, lidhun, kështuqë nuk mujti as me lëvizë... Atëherë Kekeci pá se do të ketë mjaft mundime dhe se Bedaneci nuk âsht njeri me të cilin mundet me u tallë. Por me gjithëkëtê Kekecit nuk i pikuen lott prej synit. Vetëm fshani me të madhe dhe mbshteti kryet në gjoks...

---

[1]) laudha — bubrreca të kuq, (prej të cilëve djeg trupi si prej hithave).

4

AS VETË KEKECI nuk dinte se qe sa kohë qëndronte lidhun për lisi. I ishin ngatrrue mendimet dhe dinte vetëm se âsht në nji pozitë t'atillë, në të cilën s'ka qenë kurr deri tash në jetën e tij. I ishte ngri-tanë trupi, i ishin mpî kambët dhe duert. E kish marrë etja dhe në zemrën e tij kishte vetëm nji dëshirë: që së shpejti të vijë ndonji njeri dhe ta shpëtojë prej mundimeve të randa. Por askund nuk kishte njeri të gjallë. Nji heshtje vorri mbretnonte në grykën e egër, vetëm atje poshtë ushtonte tinzisht prroni maluer.

„Nuk do të mundem me përballue këtê — këtê konop mizuer nuk do të mundem me e durue," gjëmonte Kekeci. „Ka së pakut tri orë, që jam lidhë për këtê lis. E Bedaneci s'âsht kurrkund. Të paktën të ma binte pak uj! Por as këtê të mirë nuk do të ma bâjë . . . Ah, kush âsht kaq i pamshirshëm në botë, si Bedaneci? Nuk ka, në tanë botën nuk ka kësi njeri të pashpirt, si âsht Bedaneci. Për nji boçë pishe do ta çojë Kekecin në vorr. Sepse sigurisht vdekja do të

vijë me më marrë, poqese nuk më shpëton ndonji njeri i ndershëm. Atëherë do të qajë Tinkusha e mjerë, do të qajë tmersisht. Ajo për macën qau gjithë ditën, e të mos qajë tri ditë për Kekecin? ... I mjeri unë, i mjeri ... Sikur të vinte tash Bedaneci, do t'i lutesha të më lirojë. Do t'i lutesha seriozisht, do t'i bijsha në gjûj, do t'i lutesha aq mirë saqë do të mëshirohej dhe do të më zgjidhte prej këtij lisi. Mirëpo, Bedaneci s'po vjen, kështuqë do të vijë vdekja me më marrë, sepse s'ka kush të më shpëtojë. Për mue do të qajnë të gjithë, sepse kam qenë i mirë dhe i ndershëm dhe askujt në botë nuk i kam bâ gjâ të keqe. Vetëm nuk bana mirë, që ia hudha Bedanecit boçën e pishës në hundë. E tash më duhet të vdes patjetër — për shkak të boçës së marrë dhe hundës së Bedanecit. Aih, Aih!"

Kekeci kukati me tanë fuqín e tij, sepse i dhimbte trupi shum. Nuk pá mâ asgjâ, madjè as Bedanecin, i cili u afrue prej pyllit. Bedaneci e shiqonte dhe qeshte, kur ndëgjoi se si djaloshi po rrënkon dhimbshëm. U afrue mâ ngat lisit dhe ia plasi gazit:

„He, he, prapseprap, po kukat, Kekec. Po ti rrihshe gjoksin dhe lavdoheshe se nuk i frigohesh askujt në botë. Oh, por mâ në fund re në duer t'atij që duhet, i cili do të mësojë shum gjana! Prit vetëm edhe pak e do të shohish se kjo shkollë do të jetë endè e gjatë, e gjatë..."

Kekeci çoi kryet dhe me sy të turbullt shiqoi Bedanecin.

„Oh, nuk do ta mshefi se njimend kukata", u përgjegj. „Kam dhimbje, mixha Bedanec, si me më hangër njimijë bubrreca... Prandaj, ju lutëm më lëshoni, mixha Bedanec. Ju premtoj se kurrmâ nuk do t'ju gjuej me boça në hundë dhe askurrmâ nuk do t'ju ngacmoj. Do ta thuri nji kangë të bukur për ju, ta dini, pikrisht asisoji, si e këndova për Kezën, që âsht njimend e bukur. Ju e ndëgjuet

sot, mixha Bedanec, apo jo? Por u idhnuet pse nuk keni vesh të vërtetë për kangë dhe gjithmonë pështpëritni."

„Hesht, djalosh" tha Bedaneci dhe ul në rudinë, „Do të lëshoj menjiherë në rasë se vepron ashtu si t'urdhnoj. Qysh sot do të jesh te shtëpija nëqoftëse më ndëgjon. Prandaj, hapi veshët, djalosh dhe ndëgjo!"

Bedaneci filloi me tregue. Foli për burralecin, të cilin e shpëtoi dje Kekeci prej konopit të vështirë. Ai burralec s'âsht tjetërkush veç Kosobrini, i cili banon n'anën tjetër të Pishenicës së Vogël, në rrafshnaltë, që shihet aq bukur prej këtuhit. Kosobrini ka atje shtëpín e vet. Por Bedaneci nuk e duron qysh prej shum kohësh. Kosobrini âsht njeri frigacak si lepuri. Ik tue u dridh po të fishkllloi vetëm ndonji degë mbi krye. Prandaj ka zgjedhë nji shtëpí aq të sigurtë, ku s'mund të shkojë as dhija e egër, e lene mâ njeriu! Nën rrafshnaltë, mbi tê dhe në të dy anët ka gryka t'egra, nëpër të cilat nuk mund të hypi askush. Atje jeton i sigurtë dhe askush nuk e trazon, sepse as njeri i gjallë nuk mundet me e trazue. Bedaneci nuk do të fliste kurrgjâ për Kosobrinin. Por i duhet patjetër, sepse nuk mund ta shohi të gjallë. Shih, ka pasë Bedaneci nji vajzë të vogël në shtëpín e tij. Quhet Mena. Bedaneci e ka gjetë në rrugë afër malit në Korushkë. Në dorë mbante nji shami me tesha. Qante pikllueshëm, sepse ishte jetime. Nana i kishte vdekë dhe Mena kishte mbetë vetëm në botë, tue mos dijtë se kah t'ia mbante. I ati i ka vdekë para se të lindte Mena. Nuk kishte as shtëpí as njerí, i cili do të kujdesohej për te. Shkonte rrugës dhe bante shamín e vet me tesha, tue qa pikllueshëm, sepse nuk dinte se kah e çonte udha e gjanë. Kishte vetëm nandë vjet dhe ishte e dëshprueme, sepse nuk dinte se çka do të bahej me te në botën e huej ... Bedaneci e gjeti kështu në rrugë. I erdhi keq për fëmín. E muer për dore dhe e çoi në shtëpi të vet. Kjo mirëse i vjen, sepse Mena ishte e kujdesshme dhe

dinte me i hy çdo pune. I shërbente dhe i punonte Bedanecit aq sa ai ish i kënaqun. Mësoi me zie gjellë dhe shtëpija e Bedanecit ishte gjithmonë në rregull dhe e pastër. Por papritmas e grabiti Kosobrini dhe e çoi në shtëpin e vet afër Pishencës së Vogël. Kjo gjâ e zemroi Bedanecin, kështuqë vetëm e pritte rasën me i qërue hesapet me Kosobrinin. Dje e kapi dhe e lidhi për lisi. Por erdhi Kekeci. E shpëtoi Kosobrinin dhe për këtë arsye Bedaneci u idhnue tepër. E pá Kekecin tue ikë në luginë dhe para mëngjezit shkoi në katund për me e zanë. Mbasi nuk e gjeti te shtëpija, ia grabiti nanën dhe motrat, tue dijtë se Kekeci do të vrapojë mbas tyne dhe do të dorzohet vetë. Dhe njimend — Bedaneci nuk u mashtrue. Kekeci vrapoi vetë mbas tij dhe Bedaneci e lidhi këtu për lisi. Le të vuejë tash mirë e mirë dhe le të presi deri sa t'i mbushet mendja Bedanecit se âsht bâ mjaft me çdo gjâ. Kështu ka kërkue. Pse âsht aq krenar dhe fjalërandë saqë merr guxim me e gjuejtë Bedanecin me boça në hundë?

Bedaneci heshti. Lëmoi me dorë mjekrrën e vet të gjatë e të zezë. Mirëpo, përnjiherë u çue në kambë. Tregoi me gisht rrafshnaltën mb'at anë grykës, n'anën tjetër të Pishenicës së Vogël, tue thanë:

„A po e sheh, Kekec? A po e sheh atje Kosobrinin? Shiqoje Kekec, shiqoje mirë! Hë, çka po sheh atje?"

Kekeci çoi kryet dhe dihati prej dhimbjes, që ia coptonte krejt trupin. Shiqoi n'anën tjetër dhe pá burralecin në skaj të rrafshnaltës, atê që e shpëtoi dje. Afër tij ishte vajza e vogël, asnji pllambë mâ e madhe se Tinka. Burraleci bante me duer dhe i thonte disa fjalë të paqarta dhe të pakuptueshme për Kekecin.

Bedaneci nuk e priti përgjegjen e Kekecit. Iu kërcënue me grusht Kosobrinit, tue i bërtitë:

„Hej, lepur! Hej Kosobrinth! Më ike dje, por ike vetëm pse të shpëtòi Kekeci, i cili ka mâ shum trimni në

gishtin e vogël se ti në krejt zemrën ... A po e sheh Kekecin? Për shkak tandin âsht lidhë për lisi. Eja këtu në guxofsh, ti Kosobrinth, ti lepur! Eja me shpëtue Kekecin, i cili duhet të vuejë për shkak tandin! O, eja, eja, në paç sado pak trimní dhe mëshirë! Shiqoje Kekecin, që âsht lidhë aq bukur për ahu, ashtu si ishe ti dje!"

Burraleci mb'at anë grykës kapte kryet tue bërtitë vazhdimisht. Vajza e vogël bashkonte duert dhe bërtitte nganjiherë me zâ të dëshpruem. Bedaneci qeshte në zemërkeqsín e tij dhe u binte gjûjve. Kosobrini bërtiti edhe nji herë me tanë fuqín e tij. Mandej u kthye dhe u zhduk me shpejtsí të rrufeshme mbas shkambit. Edhe vajza u zhduk dhe Kekeci nuk pa ma kërkend.

„Hë, a i pe?" foli Bedaneci." A pe lepurin e vogël se si bërtitte prej frigës së tij, tue ikë posa më pá? Ai kurr nuk do të të shpëtojë. Besomë, Kekec, dhe ndëgjomë, ça po të them. Nëqoftëse u përmbahesh fjalëve të mija, qysh sot do të këndojsh me lyrë kangën gazmore."

Bedaneci u ul prap në rudinë. Duert i shtini ndër gjûj, shiqonte me sy t'errtë grykën e thellë dhe mendonte. Kekeci e shiqonte tue u çuditë për të gjitha këto që pá me këtë rasë dhe që Bedaneci i tregoi për Kosobrinin dhe Menën. Menjiherë i pushuen dhimbjet që e mundojshin, kështuqë mujti me mendue kthjelltë. Kush e din pse Kosobrinit ia ka rrëmbye Bedanecit vajzën jetimë? O, sigurisht jo pa arsye. Sigurisht iu ka dhimbtë Kosobrinit Mena e vogël, kur pranoi rrezikun e tmershëm, tue dalë tinzisht në pasunín e Bedanecit dhe tue ikë bashkë me jetimen. Sigurisht Mena âsht mirë tash te Kosobrini, âsht e kënaqun dhe e gëzueshme. Ndërsa te Bedaneci vuente prej mundimit dhe idhnimit e prandaj e kishte marrë Kosobrini, sepse i vinte keq për voglushen. Paj, Kosobrini nuk din për sherrína dhe pamshirsí. Prandaj, Mena ka shkue me tê me dëshirë dhe tash âsht e gëzueshme dhe e

kënaqun pse ka ikë prej thojve të Bedanecit. Ndoshta Bedaneci âsht sjellë me te njisoj si me Kekecin, tue e lidhë për lisi dhe tue e rrahë. O, Bedaneci âsht i pamëshirshëm dhe i gatshëm për çdo të zezë, nuk ka pasë mëshirë për voglushen njisoj si për Kekecin.

Të gjitha këto i mendoi Kekeci sa çel-e-mshelë syt. Shtërngoi buzët, e po të mundej, do të kërcnohej edhe me grusht. „Vetëm prit, ti o Bedanec!" u kërcnue në vetëvedi. „Endè ka kohë që të gjêjë denimi... jam betue se do ta rregulloj qejfin si askujt deri tash. Do ta kryej betimin, Bedanec, kështuqë do të vijë shpirti në fyt edhe mâ tepër... Vetëm të shpëtoj së lidhuni, vetëm të shpëtoj dhe të largohem i gjallë prej këtij lisi të mallkuem..."

„O Kekec, ndëgjomë tash!" foli Bedaneci papritmas dhe vazhdoi: „Do të zgjidhi menjiherë prej druni. Ti do të zbresish poshtë në grykë, pikrisht nën shtëpín e Kosobrinit. Thirre dhe thuej se ke ikë e unë nuk dij gjâ. Lutju që të të mshefë në shtëpín e tij. Atëherë do të vijë Kosobrini nëpër rrugën e mshéftë, të cilën e din vetëm ai dhe do të marri te shtëpija... Të njof, Kekec, dhe e dij se nuk do të frigohesh prej çdo shushurime. Mandej ajo rrugë nuk do të shkaktojë kurrfarë vështirsije. Kur të mbrrijsh te Kosobrini, përpiqu me e kapë dhe lidhë. Kosobrini âsht frigacak i madh. Prandaj kjo nuk do të jetë ndonji punë e randë. Në rasë se nuk mundesh atê, atëherë këqyr kape Menën dhe bjere te unë. Mos u kthe pa Menën. Tash pota pres konopin, e ti shko dhe kthehu në mbramje bashkë me Menën! Atëherë do të më tregojsh rrugën e mshéftë, që të çon në shtëpí të Kosobrinit. Për këtë shërbim do të shpërblejë mirë në mbramje, saqë nuk do të pendohesh kurr, do të lëshojë me shkue në shtëpi, ku të gjithë janë tue qa për ty."

Bedaneci nxuer prej xhepit thikën e madhe dhe iu afrue djaloshit, për me ia pré konopin. Kekeci e shiqoi me

habí dhe në fillim s'mujti me thanë asnji fjalë. Mirëpo, menjiherë tundi kryet dhe shiqoi Bedanecin me idhnim.

„Çka thatë, mixha Bedanec? Çka thatë?" — foli i zemruem. „Të shkoj me e kapë Kosobrinin dhe me ju prû prap Menën e mjerë? Mixha Bedanec, nuk po ju them asgjâ. Po ju pyes vetëm nji gjâ, a jeni sjellë mirë me Menën? A e keni rrahë, e ndoshta edhe lidhë për lisi, si mue tash? Ma thoni vetëm këtë gjâ, mixha Bedanec!"

Bedaneci murmuriti diçka dhe bani me dorë.

„E, pse po më pyet, o djalosh!" — tha ndër dhambë. „Kujdesu për vedi dhe mos fol për gjanat që nuk t'interesojnë. Shih këtu, do të shkojsh, madje menjiherë! Nëqoftëse nuk don, atëherë do të të ndihmoj unë saqë do të rrokullisesh mb'at anë greminës."

„Po, mundeni, mixha Bedanec!" — tha Kekeci, tue ndie në zemër nji idhnim përherë mâ të madh. Sikur t'ish i lirë do t'i vërsulej Bedanecit, si Prisanekut dikur. Mirëpo, mbasi nuk mundte, frynte pa prâ prej idhnimit të tij të madh. „Po, mundeni, mixha Bedanec! Mundeni, si jo!" tha tue dihatë. „Unë e dij se jeni njiqind herë mâ i fortë se unë dhe do të mujshit me më gjuejtë mb'at anë bjeshkës... Por unë nuk ju tutem... A mendoni se nuk dij që jeni sjellë keq me Menën dhe e keni mundue, njisoj si mue tash. O, nuk do ta shtini Menën ma në duer, tueja të tmershme. E edhe më më mbytë, Bedanec... Ah, s'kam tjetër punë veçse me ju prû prap jetimën e vogël, që të vuejë dhe të qajë edhe mâ tepër te ju, prej mëngjezi e deri në terr... A thue po mendoni, mixha Bedanec, se jam bash aq i pahajr? Jeni mashtrue, madjè edhe shum... Nuk do të shkoj kurr te Kosobrini me urdhnin tuej. Kurr jo, po ju them! Kekeci âsht i ndershëm dhe do të mbetet i ndershëm deri në vdekje. Më vrani, ose më mbytni... Nuk tutem, — jo, jo, nuk tutem...

Kekeci foli e foli dhe në zemër ishte idhnue aq shum, saqë do t'ia plaste vajit. Mirëpo, i vinte turp, kështuqë vetëm lott filluen vetvetiu me iu rrokullisë ftyrës teposhtë, pika të mëdha lotsh të nxehtë... Bedaneci i ra shqelm, tue bërtitë me tanë fuqí:

„Do të shkojsh po të them — me nji herë do të shkojsh! Përqyrran i mbrapshtë! Do ta rregulloj qejfin ty, saqë do ta ndigjojsh mirë Bedanecin! Po, po, do ta rregulloj unë ty..."

„Nuk shkoj te Kosobrini me marrë Menën — as për mallin e krejt botës nuk shkoj, jo!" — u përgjegj Kekeci me kokëfortsi. „Paj, unë ju thashë njiherë se nuk shkoj... Nuk jam i pahajr, as nuk do të jem kurr. A thue që Mena e mjerë të vuejë te ju për sherrin tim, o mixha Bedanec, këtë gjâ nuk do ta mbrrini kurr... ju thashë se nuk shkoj... Nuk shkoj, e nuk shkoj... Bani me mue çka të doni! Nuk do të kukas, asnjiherë nuk do të kukas..."

Bedaneci futi thikën në xhep. Shiqoi Kekecin me syt e tij t'idhtë, tue iu kërcnue vazhdimisht me duert e tija të gjata. Nganjiherë shqelmonte tokën me tërbim saqë delshin shkëndija. Mirëpo, Kekeci nuk u tut. Mbështeti përsëri kryet në gjoks. Shtrëngoi buzët dhe heshti. Bedaneci u turr deri te kaçubat. Por u kthye me të shpejtë me nji thupër të gjatë në dorë. Filloi me i ra Kekecit, saqë çdo gjâ tingllonte tue terfatë prej idhnimit.

„A po shkon, a? A po shkon? Do të mbys, he i pahajr, sa asnji copë asht nuk do të të mbesi. Po të them, shko! Edhe nji herë po të them, bane e nuk ndegjove, vaj halli për ty!"

Kekeci as nuk e shiqoi as nuk iu përgjegj. Rrinte pa lëvizë lidhun për drû, vetëm nganjiherë e përshkojshin të dridhuna të mëdha prej dhimbjes së tmershme. Por Kekeci nuk rrënkoi, e as nuk kukati. Vetëm shtrëngoi dhambët dhe merrte frymë me të shpejtë. Bedaneci u ndal, sepse pá

që as thupra nuk ndihmoi gjâ. Prandaj e hodhi thuprën dhe murmuriti:

„Tash për tash le të jetë mjaft! Por do të kthehem prap e deri atëherë do ta ndrrojsh mendimin, përqyrran, do të më ndëgjojsh si qingj. E deri atëherë prit!"

Bedaneci u nis dhe u zhduk në pyllin e shpeshtë. Kekeci mbeti vetëm nën lis, tue fshâ kur pá se njeriu i keq nuk gjindej mâ afër tij. Çoi kryet dhe shiqonte rreth e përqark vetëvehtes. Diellin nuk e pá mâ. Vetëm mb'at anë greminës shëndritshin shkrepat e bardhë në shkëlqimin e kuq, e ai shkëlqim binte në grykën e errtë, tue e ngjallë e veshë me nji dritë të çuditshme purpure.

„Po errsohet," — mendoi Kekeci. „Së shpejti do të bâhet natë... Kush e din, a do të më lejë Bedaneci lidhun këtu edhe natën apo jo? Vaj halli për mue, do të vuej shum, tmersisht. Mirëpo, Bedanecin nuk do ta ndëgjojë dhe nuk do të shkojë me e rrëmbye Menën e vorfën, sado vështirë dhe tmerr që të jetë natën te ky drû... Po, do të vdes deri në mëngjez dhe njimijë bubrreca do ta kafshojnë trupin tim... Mirëpo, ah, ta kisha pak ujë, vetëm nji gërç ujë, ndoshta nuk do të kisha aq mundime dhe nuk do të më dhimbte trupi aq tmersisht. Por ujë nuk ka — askund nuk ka..." Kekeci fshani dhe shiqoi mb'at anë grykës, ku gjindej shtëpija e Kosobrinit. Pá në shkrepa Kosobrinin dhe Menën e vogël. Kosobrini ia bani me dorë dhe piskati:

„Duro, Kekec, mos iu dorzo Bedanecit! Nuk do të mbysi... Vetëm mos u tut! Do të bâjmë çmos për me të shpëtue. Por ti mbaju, Kekec! Mbaju".

Kekeci e ndjeu mjaft qartë dhe u gëzue. Deshti me bërtitë me të madhe, por gjuha iu kishte tha sa që nuk mujti as me e luejtë.

„Ujë, ah vetëm pak ujë!" — belbëzoi, por aq të vogël sa as vehten nuk mujti me e ndie.

Edhe Mena e vogël e thirri s'andejmi. E ndjeu qartë zanin e saj, që vinte te ai në shpat:

„O Kekec, i mjeri Kekec! Bedaneci âsht i pashpirtë si askush në botë. Edhe mue më ka mundue aq tmershëm... Ik, Kekec, ashtu si ika unë. Besomë, o i mjeri Kekec..."

Kekeci ndëgjoi dhe tha në vetëvedi:

„Nuk do ta ndigjoj Bedanecin. Nuk do të shkoj te Kosobrini për me rrëmbye jetimen e vogël... Nuk po frigohem, jo — as prej vdekjes nuk frigohem... Mena âsht e vorfën dhe nuk ka askend në botë, e për mbrapshtin time ta rrafë dhe ta mundojë Bedaneci? Ah, jo — jo kurr. Vetëm eja Bedanec dhe rrihmë me thupër sa të duesh! Por Kekecin nuk do të mundesh me e detyrue kurren e kurres me ba këtë gja!"

Kosobrini dhe Mena u larguen prej shkrepave. Shkëlqimi purpur u zhduk me të shpejtë prej grykës dhe nata filloi me i veshë shkrepat e bardhë me rrobet e veta të territ. Atëherë Bedaneci duel para Kekecit. Tue e shty për gjoksi i tha ashpër:

„Hë, a ndrrove mendimin? A do të më kundërshtojsh mâ?"

Kekeci nuk iu përgjegj, por mohoi me krye vendosmënisht. Bedaneci qeshi tue e tallë dhe e zgjidhi me të shpejtë prej lisit. Kekeci u shtri kur u çlirue prej konopit të fortë dhe filloi me marrë frymë thellsisht. Gadi i ra të fikët, kështuqë Bedanecit iu desht me e kapë, që të mos rrëxohej në tokë. Bedaneci gadi e bante krejt Kekecin nëpër shpat dhe kaçuba dhe e çoi te shtëpija pa folë rrugës asnji fjalë. Hyni në shtëpi dhe Kekeci u përplas në nji bankë afër murit. U shtri në te tue marrë frymë me të shpejtë.

Bedaneci ndezi në votër nji qiri të trashë dhe shtëpija e gjanë u zdrit. Vuni para Kekecit ujin dhe nji bludë me

qull të verdhë. E rroki ashpër dhe e uli në tavolinë. „Ha dhe pi!" i tha panjerzishëm. Kekeci filloi me rrudhë syt dhe me shiqye nepër shtëpí. Mâ në fund pá enën me ujë para vedi, e rrëmbeu me duer tue u dridhë dhe piu me gërça t'etshëm. Mandej u shtri i molisun në bankën e fortë.

Mirëpo, Bedaneci nuk e la atje. E kapi dhe e çoi në nji qoshe, ku kishte shtrue pak sanë. E hudhi aty e mandej iu afrue tavolinës. U ul në bankë dhe përshpëritte pa prâ, tue shique Kekecin e shtrimë në sanë. Zjarmi në votrën e gjanë dhe qiriu i trashë e ndriçojshin shtëpín e madhe, kështuqë shihej qartë çdo gjâ. Kekeci rrudhte syt endè, por tash nuk i dukej aq gjâ e tmershme, sepse piu ujë dhe shou etjen e madhe. I dhimbte dhe i digjte tanë trupi, saqë nuk mundej me i luejtë as duert as kambët. Shiqonte Bedanecin ulë pranë tavolinës dhe mendonte në vetëvedi se si ta mashtrojë dhe t'i ikë qysh sonte. Mirëpo, Kekeci ishte i bindun se çdo mendim âsht i kotë dhe nuk do të mundet me ikë kurr prej Bedanecit, e aq mâ tepër sonte, mbasi nuk mundet as me luejtë vendit. Vuente shum, mandej e shiqoi mrrolshëm Bedanecin, i idhnuem pse nuk kish çka me i bâ.

Mandej Bedaneci u çue dhe iu afrue Kekecit. Pa folë ia lidhi konopin rreth trupit dhe anën tjetër të gjatë e lidhi për shtratin e vet, ku flinte. Fiku qiriun dhe u shtri në shtrat. U mbulue me kaparanin e tij të gjatë dhe u kthye kah muri.

Në shtëpí mbretnonte nji qetsí e plotë. Ndihej vetëm krizma e degëve që digjeshin ngadalë në zjarm. Mirëpo, Kekeci nuk mujti me fjetë. I dhimbte tanë trupi dhe i ushtonte kryet. Por, megjithkëte nuk e pushtoi dëshprimi, shiqonte shtratin ku flente Bedaneci dhe mendimet i rreshtoheshin nji nga nji në krye.

„Ma punoi mirë sot Bedaneci," — mendoi Kekeci në vetëvedi. „Por, s'ka gjâ! Sot Bedaneci ma punoi mue, e

nesër do t'ia punoj unë Bedanecit... Po çka do të bâhej në rasë se ia nisi qysh sonte? S'po muj me fjetë, se po më dhambin gjithë eshtnat. Por as ju nuk do të fleni, mixha Bedanec! Kekeci do të kujdeset për këtë gjâ, që të mos fleni... He, he, do t'u vijë shpirti në fyt po të jetoni së bashku me Kekecin, ashtu si m'erdhi mue prej jush. Vetëm pritni, mixha Bedanec!"

Kekeci u rrotullue me mundime mâ të mëdha n'anën tjetër të vendit ku kish ra, saqë gadi preku murin me krye. Vuni grushtin në gojë dhe filloi me imitue lorzën me nji zâ të gjatë e të msheftë: „Uhu — tevjem — tevjem — uhu..."

Menjiherë shtëpín e kaploi nji klithmë piklluese. Bedaneci kceu prej shtratit dhe u çue në kambë: Shiqonte me frigë derën dhe i dridhej tanë trupi.

„Këtu qenka lorza, lorza e tmershme," rrënkoi me dëshprim. „E dyta herë qo po më frigon sot... Ik, o lorzë, të lutem shum, ik dhe më le të qetë! Nuk do të bâj asgjâ... Kekec, a po ndëgjon se si po hukon lorza. Kekec, Kekec! Më fol të paktën ti sa që të mos mundet me më pushtue nji frigë dhe tmerr i këtillë..."

Kekeci kish shtrëngue gojën me grusht që të mos qeshte me të madhe. Heshti disa çaste e mandej vazhdoi me bâ si lorza edhe mâ tmersisht. Dhe njimend, dukej se në pullazin e shtëpís së vetmueme âsht nji lorzë e madhe që këndonte e këndonte kangën e tmershme në natën e qetë: „Tevjem — tevjem — uhu..."

Bedaneci shkoi me turr te Kekeci dhe e kapi për krahu.

„Çou Kekec!" — tha tue dihatë. Të lutem shum çou dhe ndigjo edhe ti lorzën që të mos tutem unë. Ti je nji djalosh që nuk tutesh prej lorze dhe do ta përzejsh lehtë po bani e më tuti mâ... O Kekec, shpëtomë, të premtoj se nesër nuk do të të mundoj dhe konopin do ta lidhi

vetëm në shokë, do të bije ujë dhe gjellë. Vetëm shpëtomë sonte prej lorzës së tmershëme, nëqoftse mundesh!"

„Hë, të paktën kjo âsht punë e lehtë," — u përgjegj Kekeci, krejtsisht i qetë. „Do t'ju shpëtoj prej lorzës së neveritshëme mixha Bedanec, sepse e dij se do ta plotsoni premtimin tuej. Pritni vetëm edhe pak, që të ndihet lorza edhe nji herë. Atëherë do t'i them atij ndonji fjalë t'urtë.

Bedaneci iu afrue votrës, që lëshonte dritë, sepse në dritë nuk frigohej aq shum. Kekeci qeshi me të vogël dhe mandej bani edhe nji herë si lorza. Atëherë lëshoi trupin përgjysë tue bërtitë:

A po ndëgjon o lorzë? Hesht, hesht, sepse mixha Bedanec po tutet dhe nuk po mundet me fjetë. Zhduku dhe mos bëzaj! A po ndien, oj lorzë?"

Qetsija mbretnoi rreth e përqark. U ndëgjue edhe nji herë përgjysëm të hukuemit e lorzës, si të kish shkue larg, shum larg. Kekeci qesht tinëz. E Bedaneci rrinte gjithnji afër votrës dhe shiqonte derën. Mirëpo, mbasi lorza nuk u paraqit mâ, u përplas përsëri në shtratin e vet.

„Nesër do t'i plotsoj gjithçka që premtova tash," — tha dhe u kthye kah muri.

Kekeci heshte dhe qesht me të vogël në grusht.

5

AT DITË qante Mena jetime. Gjith ditën qau në shtëpín e Kosobrinit. I vinte aq keq, sa përveç vajit s'mund të bante tjetër gjâ. Paj, a pá Kekecin e mjerë gjith ditën lidhun për lis, e dinte se sa gjâ e tmershme ishte ajo! Prandaj Mena theu gishtat gjith ditën. Shkonte pa prâ te Kosobrini dhe i thonte:

„Shpëtonie, mixha Kosobrin, ju lutem shum shpëtonie! Kekeci po vuen dhe sigurisht do të vdesi... Po, Kekeci ju ka shpëtue dje. Prandaj shpëtonie edhe ju atê, mixha Kosobrin, ashtu si më shpëtuet edhe mue prej kthetrave të Bedanecit. Hajt, Mixha Kosobrin, kini mëshirë për Kekecin!"

Kosobrini lunte kryet dhe lëmonte mjekrrën e vet të gjatë. E shiqonte me dhimbje Menën e mjerë dhe thonte:

„Po, Mena, po... Dëshiroj shum me e shpëtue. Por qysh? O, kjo âsht punë e vështirë, Mena, sepse Bedaneci âsht vigan, e unë jam vetëm burralec i vogël, të cilin mundet me e humbë çdo erë prej bjeshkës... Prit Me-

nushe, ta kurdisim ndonji dinakrí për ta ndihmue Kekecin. Sot nuk âsht endè e munduen, por nesër sigurisht do ta mendojmë ndonji gjâ të mirë, në dobín e Kekecit. Por sot jo, Munushe! Sot nuk âsht e mundun... Hesht dhe prit deri nesër! A ndëgjove, Menushe?"

Menusha fshiu faqet e përvajshme dhe ndreqi flokët e gjata, të verdha, që i vareshin në shpinë në dy bishtaleca të trashë. U ul në nji gur dhe e shiqonte Kekecin vazhdimisht. Syt i kish të përvajshëm dhe kishte aq dhimbje në zemër, sa iu desht me fshâ me pikllim. Filloi me ra terri dhe Mena u nis kadalë dhe përvajshëm drejt shtëpís, ku e pritte Kosobrini në kuzhinën e vogël dhe t'ulët. Në votër flakonte zjarmi, që ndriçonte tanë kuzhinën me flakën e vet të shkëlqyeshme. Pranë votrës rrinte Kosobrini dhe ziente darkën në fërteren trikambshe. Mena u ul në stol afër votrës. Tue e mbështetë kryet në duer, pa lëvizë dhe e heshtun e shiqonte flakën e zjarmit.

„Menushe, mos u mërzit!" — tha Kosobrini. „Do ta shpëtojmë Kekecin... Nuk do t'i ndodhë asgjâ e tmershme. A din, Bedaneci e ka lidhë për drû vetëm sot. Nesër Kekeci do të bredh lirisht nëpër bjeshkë. Ndoshta edhe do të mundet me ikë prej Bedenecit dhe me ardhë te na... Më beso, Menushe dhe mos u mërzit për Kekecin".

Voglushja fshani thellsisht, por nuk foli asnji fjalë. Kosobrini i qiti në bludë qull të verdhë dhe tamël. Bludën e vuni në stol para Menës dhe i dha voglushes nji lugë të vogël druni. Ai vetë hante prej fërteres, hante me andje me lugën e gdhendun bukur e fytyra i shkëlqente prej knaqsís së madhe. Mbas darkës, Mena ndezi qirin në zjarm. I dëshiroi Kosobrinit natën e mirë dhe shkoi në dhomën e vogël afër kuzhinës. Atje ishte shtrati i saj i vogël me shtrojë të bukur dhe të butë. Mjedis dhomës ishte nji tavolinë e vogël e për rreth saj dy stola të bar-

dhë. Në dhomën e vogël ishte bukur, madje edhe nji tufë lule të kuqe bjeshke ishte vû në nji enë të vogël mjedis tavolinës. Prandaj, tanë dhomës i vinte erë e bukur dhe e kandshme. Mena u zdesh dhe shkoi me fjetë. Fiku qirin dhe e zû gjumi.

U zgjue heret në mëngjes dhe u çue. Kosobrini nxente tamlin në kuzhinë dhe mbasi hangrën mëngjes, Mena shkoi n'ahrin e vogël, që ishte mb'at anë shtëpís. Aty vrritshin dy dhí dhe blegrojshin dy dele të bardha. Mena muer thuprën e hollë dhe i nxuer kafshë prej ahrit. U grahi përskaj kopshtit dhe dy arave të mbjelluna bukur, i çoi atje nalt ku në mbarim të rrafshnaltës shtrihej nji prozhmë i ngushtë, që shkonte deri te shkrepat e pjerrtë, të pakalueshëm. Bagtija filloi me kullotë për bukurí. Baresha e vogël u ul në nji gur nën shkrepat e bardhë dhe shiqonte greminën e egër dhe të tmershme.

Mëngjezi ishte i kthjelltë dhe i ftoftë. Nëpër drûj e kaçuba kish vesë. Dielli nuk mbrrinte në grykë. Vetëm majet e nalta të thepisuna përtej grykës n'anën e Bedanecit zdritojshin si argjendi dhe i qeshshin me thellsinën e shkretë. Prroni maluer ushtonte ndërmjet gurëve të shkapërderdhun dhe stomit të bardhë. Mena e pá mirë ujin e tij të kaltërt, që hidhej përmbi gur dhe që ndalej për nji çast në gjirin e vogël e të thellë. Në mal cicëronte nganjiherë strinca e vogël, tue këcye prej dege në degë. Vajza e vogël e shiqoi dhe qeshi ambël. Po, e dinte se nuk ishte vetëm n'at vend t'egër — o, edhe zogj të vegjël paska këtu, e atje ku ka zogj të vegjël, nuk ka tmerr dhe shkretí.

Mena drejtoi shiqimin kah ahu i vetmuem mb'at anë grykës. Atëherë iu kujtue përsërí Kekeci i pafat. Kush e din se a do ta sjellë përsërí Bedaneci shpirtkeq për ta lidhë për ah? Menën e përshkoi pikllimi, që e mundoi gjatë gjith ditës së djeshme. Prandaj e shiqonte rogën dhe

çdo moment e pritte me frigë, kur do të duken prej prozhmit Bedaneci me Kekecin. Dhe njimend — nuk e mashtroi friga. Bedaneci duel papritmas prej prozhmit. Mbasvedi terhiqte pa mëshirë Kekecin e lidhun me konop. Menës iu ngri zemra, klithi prej frige me gjysëm zani. E pá Bedanecin se si e lidhi djaloshin për ah, tue i thanë diçka, e madjè pá se i ra Kekecit tri herë me thupër.

Haj, haj, bani Mena, tue kapë kryet. Mbuloi syt me duer për mos me pa asgja mâ. Zemra iu dogj së tepërmi.

„Kekec, Kekec!" — tha Mena e vogël. „Sikur të mujsha me të ndihmue! Do të vijsha dhe do të shpëtojsha... Por nuk mundem, nuk mundem... I mjeri Kekec! Tash je tue vuejtë, njisoj si unë kur isha te Bedaneci..."

Në fund shiqoi edhe nji herë rogën e pyllit. Pa se Bedaneci nuk ishte mâ aty, pa vetëm Kekecin, lidhë për drû njisoj si dje. Mirëpo, Menës i kaloi friga kur nuk pa mâ Bedanecin. U çue, bani me duer dhe bërtiti me tanë fuqí: „Kekec, Kekec! A po më ndien?"

Prej së nalti u ndëgjue zani i Kekecit:

„Hoj-hoj, po ndëgjoj, po ndëgjoj," — u përgjegj Kekeci. „Po kush po më thrret, hej, kush po më thrret?"

„Unë jam, unë, Mena," — bërtiti voglusha. „Jam këtu në shkambij. Po të shoh, Kekec, po të shoh... Do të dëshirojsha me të ndihmue, por nuk mundem se jam e vogël dhe dobtë... O, Kekec, mbaju! E dij se tutesh prej Bedanecit, njisoj si tutesha unë. Prandaj, po vuej në zemër, sepse nuk mundem me të ndihmue."

Por atëherë, Mena u ndal e habitun. Ndëgjoi qeshjen e Kekecit, që jehoi me njiherë mb'at anë grykës së qetë. Njimend Kekeci qeshi në rogë, qeshi me tanë fuqín e tij dhe Menës iu desht me u habitë doemos.

„Çka po thue, Menushe? Hë, çka po thue?" — bërtiti Kekeci. „Se unë i tutem Bedenecit? Mashtrohesh, Menushe, mashtrohesh keq... Nuk i tutem Bedanecit. As dje

nuk i jam tutë, kah më mundonte dhe më rrihte aq pa mëshirë. Menushe, do të shohish edhe pak sa t'ia filloj me ia shkundë pluhnin Bedanecit. Do t'i vijë shpirti në fyt aq keq, sa do ta kruejë kryet e vet. Do t'ia rregulloj qejfin si duhet, ashtu si ja luejta mbramë. U zbé dhe u tmerue saqë edhe sot po e qeshin lorzat e gjith bjeshkës... Oh, Kekeci nuk âsht rrugaç, që të frigohet prej çdo brumbulli në bar. E Bedanecit i tutem mâ së pakut, sado që të bërtasi dhe të tërbohet edhe nji herë këtu rreth e përqark... Mos u tut, Menueshe! Do të shohish edhe pak, se si do të qeshi nji herë Kekeci, saqë gjithnji do t'u bjerë gjûjve. Prandaj mos u tut dhe të jeshë e gëzueshme, ashtu si jam unë...

Kekeci qeshi edhe nji herë. E mandej filloi me kendue kangën gazmore, saqë jehonte rreth e përqark nëpër shkambijt e vdekun. Mena çuditej gjithnji mâ tepër, tue rrahë shuplakë prej habije, kur ndjeu kangën e Kekecit. Kosobrini erdhi vrap tue dihatë nëpër mal. U ndal para voglushes dhe tha:

„A po ndëgjon si po këndon Kekeci? A e ndjeve çka tha pak mâ parë? Menushe, po thonë se Kekeci âsht djalosh i pashoq. Haj, po, ai do t'ia rregullojë qejfin Bedanecit, si askush. Ai do t'i vërsulet Bedanecit në flokët dhe mjekrrën e ngatrrueme dhe do ta grithi si duhet... Menushe, më beso dhe mos u mërzit..."

Kekeci këndonte me gëzim atje nalt. Në mëngjez ishte ngi mirë me qull në shtëpín e Bedanecit. Mandej ia kish prû nji shtambë me ujë nën lis, që të mos vuejë etje si dje. O, Bedaneci mbajti fjalën, të cilën ia dha mbramë, kur Kekeci përzuni lorzën e shëmtuet. Por, megjithate e lidhi Kekecin për lis, tue ia mbështjellë konopin vetëm rreth shokës. Kekeci kishte tash duer e kambë të lira, kështuqë nuk kish dhimbje si dje. Mirëpo, Bedaneci e rrahi edhe sot, tue i thanë që ta rrëmbejë Menën. Por, Ke-

keci u mrrol dhe prej idhnimit pështyni para Bedanecit Nuk pat dert as për thuprën me të cilën Bedaneci i ra shpinës pa mëshirë.

„Mund të më rrihni, mixha Bedanec!" — tha Kekeci çkujdesshëm. Nuk tutem prej thuprës suej. Prandaj nuk do të kukas, as nuk do të qajë . . ."

Bedaneci e shau tmersisht. I ra Kekecit edhe nji herë pa mëshirë dhe e hudhi thuprën për toke. E pà se nuk ka dobí prej të gjitha këtyne. U idhnue dhe shkoi me ngutí në pyll. Kekeci qeshi me tê dhe i fërkonte duert prej gëzimit.

„Vetëm shkoni, mixha Bedanec!" — tha ai. „Mirë, mbasi i kam të lira duert dhe kambët . . . Tash do të mendoi mirë e mirë se si t'ua rregullojë qejfin, mixha Bedanec! Më duhet patjetër me ia u luejt si ka hije, sepse jam betue. Qysh mbramë fillova vallen kur e thirra lorzën në shtëpín e Bedanecit. Vallzonte mixha Bedanec, vallzonte tmersisht, kur fillova lojën. Fillimi qe i mirë e mbarimi i lojës do të jetë edhe mâ i mirë. O, Kekeci âsht muzikant i mirë, mixha Bedanec! Do ta shihni ju këtë gjâ, kur t'ua luej vallen e fundit. . . "

Kekecin e poshtoi gëzimi dhe qejfi. Qeshte dhe flitte me Menën e vogël, mb'atë anë greminës. Prej gëzimit nuk mujti me u durue pa ia thanë kangës gazmore. Mirëpo, kanga e tërhoqi Bedanecin prej pyllit. Iu afrue Kekecit me vrap dhe idhnim. Me dy duert e rroki për krahu dhe filloj me e shkundullue fuqishëm.

„A do të heshtish, rrugaç i keq! Çka po uluron aq marrzisht, saqë po frigohen të gjitha shqiponjat nëpër Pishencën e Vogël? A don me hesht, rrugaç i keq? Hë, do të heshtish apo jo?"

Kekeci pushoi. Shiqoi Bedanecin me idhnim dhe iu përgjegj krejt i qetë:

„Mixha Bedanec, **po unë ju thash njiherë se** jeni me të vërtetë njeri i çuditshëm. Veshët i keni si unë e nuk mundeni me durue kangën e bukur. Unë dëshiroj me ndëgjue, kurse veshët i kam njisoj si ju. E çuditshme âsht kjo gjâ, e çuditshme — nuk mundeni me ndëgjue as kangën e mirë as kangën e keqe... Atëherë njeriu do të mendojë se të paktën do të mujshit me ndëgjue zanin e lorzës. Por as këtê nuk mundeni. Po, si kështu mixha Bedanec?"

„I pahajr, do të të këpus veshët!" — u merdhez Bedaneci. „Çfarë gjuhe paske, që s'po mujka me qenë kurr e qetë. Dëshiroj me e pa at gjuhë. Prandaj, shiqo djalosh, që të mos të ta këpus gjuhën prej goje, atëherë do të heshtish dhe nuk do të llomotis mâ".

„Hë" — bani Kekeci. „Mirë pra, po heshti mbasi po urdhnon kështu dhe po ju vjen aq vështirë me ndëgjue fjalë të mira." Kekeci heshti me të vërtetë, tue mos bâ mâ ciu. Shiqoi pronën e Kosobrinit dhe pá burralecin mjedis are. Kosobrini punonte atje me zell tue mihë tokën e zezë. Bedaneci u shtri në rudinë dhe nguli syt diku larg. Heshtte pa rrahë qerpik asnjiherë. Kekecit iu mërziten të gjitha këto. Filloi me murmuritë diçka të pakuptueshme dhe me tundë kryet. Mirëpo, përnjiherë u ndreq dhe qeshi. U kthye prej Bedaneci dhe tha:

„Mixha Bedanec, a po ndini? Ju nuk mund të ndëgjoni kangë. Mirëpo, pikrisht tash krijova nji kangë, që âsht njiqind herë mâ e mirë se ajo, që krijova në vorrin e Kezës së ndjerë. Ejani, mixha Bedanec, ndëgjojeni! Do të shihni se do të mundeni me e ndëgjue. Ndoshta do ta këndoni edhe vetë, kur të mërziteni, si unë tash. Ejani, mixha Bedanec, hapni veshët!"

Bedaneci murmuriti diçka të pakuptueshme dhe bani me dorë. Kekeci filloi kangën pa i vû veshin Bedanecit; këndoi kangën e tij të cilën posa e krijoi:

„Kosobrin, o Kosobrin,
Na jep neve për kujtim
dy maza e dy mështjerra,
dy dhi me dy edha.
Do t'i çojmë prronit përpjetë
nëpër rrugë e nëpër shteg.
Pylli i bukur, pylli i larmë —
Kosobrin na jep fjalën!"

Mirëpo, posa Kekeci mbaroi kangën, Bedaneci u çue në kambë. Rroki Kekecin për fyti dhe e shtërngoi aq shum saqë Kekecit iu ndal fryma.

„Si i tall njerzit e ndershëm ky i pahajr! Pa shihnie se si tallet!" — thonte Bedaneci n'idhnim e sipër. Këndon për Kosobrinin, përqyrrani; Bedanecit po i këndon për Kosobrinin! Prit, prit, Kekec! Do t'i nxjerri të gjitha mbrapshtit dhe kangët prej krés. Prit vetëm pak, Kekec!"

„Ndaluni, ndaluni, mixha Bedanec!" — thirri Kekeci. „Po unë s'po tallem me ju, e as nuk po e lavdoj Kosobrinin. E pse ta lavdoj? A thue a nuk âsht fajtor vetë Kosobrini që po më mundoni tash kaq pa mëshirë? Mendoni pak, mixha Bedanec! Ju këndova vetëm fillimin e kangës, por mbarimin ju nuk e ndiet. Ejani e ndëgjonie edhe mbarimin dhe mendoni pak për lorzën, që ju tuti mbramë. Mendoni se edhe sonte mund të vijë në kulmin e shtëpís suej. Atëherë prap do t'ankoheni, mixha Bedanec dhe do ta lutni Kekecin me e përzanë. Po, çka bahet n'u bafsha edhe vet i shurdhet dhe mos i ndëgjofsha lutjet tueja, ashtu si ju që nuk po doni me i ndëgjue kangët e mija? A mixha Bedanec? Çka do të bâhet atëherë?

Bedaneci u tremb, kur Kekeci ia përmendi lorzën. Lëshoi djaloshin dhe u shtrí përsërí në bar. Kekeci qeshte tinzisht. Fërkoi qafën me dorë dhe vazhdoi kangën e vet:

„Kosobrin, o Kosobrin,
po të japim për kujtim
dy bubrreca e dy anza

dy miza e dy xixlloja
që t'i ziejsh në tenxhere
e t'i pjekish në fërtere
Tlyni ban — zirë, zirë, zirë
Kosobrin të bafshin mirë..."

„Ho, ho, ho," — qeshi Bedaneci me tanë fuqi dhe u rrotullue tri herë nëpër rudinë. Mandej u çue me të shpejtë dhe iu afrue Kekecit. Prej xhepit nxuer thikën dhe me shpejtsí të rrufeshme preu konopin.

„Kekec, sa kangë të mirë ke mendue. Ah, sa do të fryhet Kosobrini kur ta ndiejë... Hej, Kekec, ma mëso menjiherë këtë kangë! E mandej do të shkojmë me ia kënue Kosobrinit. Kosobrini do të shkrryhet mb'at'anë prej idhnimit... Kekec, je i lirë, i lirë! Kurr nuk do të lidhi mâ për drû. Por ma mëso shpejt këtë kangë! Shpejt, shpejt, po të them Kekec!"

„Oh, shih, shih!" — çuditej Kekeci në vetëvedi. „Sa shpejt e zuna! Mbramë e zuna me lorzën, e sot me këtë kangë. Mixha Bedanec, po më duket së shpejti do të ju luej vallen e fundit..."

Kështu mendonte Kekeci në vetëvedi. E mandej tha me të madhe:

„Shihni, mixha Bedanec! Paj, e kam dijtë se nuk jeni pa vesh. Mâ në fund u pëlqeu kanga e bukur. Ju dëshironi që të ju mësoj këtë kangë? Po, do të ju mësoj. Vetëm më ndigjoni mirë dhe do ta mësoi menjiherë përmendsh."

Kekeci përsëriti tri herë kangën e vet. Bedaneci e ndiqte me zanin e tij të trashë e të fuqishëm derisa e mësoi kangën plotsisht. Mandej rroki Kekecin për dore dhe e tërhoq mbas vedi nëpër shpat, u ndalën atje poshtë mû përmbi greminën dhe Bedaneci bërtiti me të madhe saqë ushtoi rreth e përqark:

„Hej, Kosobrinth! Hej, lepurth! A po ndëgjon? Del se po due me të tregue diçka të bukur. Eja de, del shpejt!"

Kosobrini duel në shkamb n'anën e kundërt të greminës dhe shiqoi me habí Bedanecin dhe Kekecin. Bedaneci kapi djaloshin për qafe dhe i tha.

„Hajde, filloje, djalosh! Thueja kangës sate të bukur, që ta ndiej Kosobrini atje në shkambij... Fillo djalosh e unë do të ndihmojë;"

Kekeci nuk mendoi gjatë, por ia nisi kangës. Bedaneci e shoqnoi me zanin e tij të trashë dhe kanga buçitte nëpër greminën e ngushtë, sikur të murmuronte rreth e rrotull. Kosobrini ndëgjonte dhe habitej. Mâ në fund pá se kanga i ishte kushtue pikrisht atij dhe se po e përqeshnin tmersisht. Prandaj u idhnue dhe filloi me u mbledhë gurë që shtriheshin për rreth tij, dhe me i gjuejtë mb'at anë grykës. Prej tërbimit të tij të pafuqishëm as nuk mendoi se nuk mundet me i ra Bedanecit. Prandaj, Bedaneci u shkye gazit dhe bërtiti mb'at anë greminës:

„Kosobrinth, he lepur! A ndëgjove kangën e bukur? Ka dhetë herë në ditë do të ta këndojë prej sodit së bashku me Kekecin, saqë të bleritesh dhe të larohesh. A ndjeve, Kosobrinth, o lepur!"

Kosobrini piskati dhe kërcnohej me grushta. Por, mâ në fund, u kthye kah shkambi dhe u shduk menjiherë. Bedaneci zgërdhihej pa prâ dhe shtërngonte Kekecin me dorën e vet të djathtë, të trashë dhe të fuqishme.

„Ja lujtëm fenë, Kekec, ja lujtëm si duhet, saqë nuk do ta zajë gjumi tanë natën," — tha. „Asht mirë për ty, që thurre nji kangë kaq të bukur. Ta dijsh se fitove për darkë nji kofshë drenit, të fërgueme dhe përgaditun si në kuzhinën mâ të mirë. Nuk do të lidhi mâ me konop, jo nuk do të lidhi mâ... Pikrisht pse ia luejtëm Kosobrinit aq bukur. A din Kekec, kam mendue se je i pahajr i madh. Kurse ti qenke njimend djalosh si ka hije."

Kekeci qeshte në vetëvedi. Nganjiherë shiqonte Bedanecin me bisht të synit tue shkue shpatit përpjetë. Ke-

keci ishte i gëzueshëm dhe i kënaqun, sepse korri sukses shpikja e tij. Shih, e mujti Bedanecin aq sa i premtoi darkë të majme. Paj, edhe kjo vlen diçka. Tash Kekeci do të mendojë mirë e mirë se si ta rregullojë plotsisht Bedanecin dhe t'ia luejë vallen e fundit. Kjo gjâ vetëm e gëzonte Kekecin. Prej gëzimi, me qejfin mâ të madh do të rrinte nji herë pingul në krye, por nuk guxoi prej Bedanecit.

Mbrrijtën te shtëpija e Bedanecit. Atëherë Bedaneci tha:

„Rri këtu urtë dhe mirë! Por as mos mendo për ikje. Ti e din se nuk mundesh me m'u mëshefë askund, që të mos mundem me të gjetë. Do të gjejë edhe në qoftëse mshifesh edhe në tokë thellë, Kekec, do të të shtíj në dorë. Prandaj, mos ban marrina! Unë po shkoj në pyll për drenin, që ta pjekim për darkë. Me të shpejtë do të kthehem."

Bedaneci shkoi në pyll. Kekeci shiqonte mbas tij derisa u zhduk në prozhëm të dendun. Mandej shkoi me vrap në rudinë. Tri herë ndejti pingul në krye, tue piskatë me tanë fuqín. Piskama e tij jehoi rreth e përqark nëpër krahinën e qetë zagorjane. Madjè edhe Kosobrini e ndjeu. Ai ishte idhnue dhe prandaj iu kërcnue me grusht. Murmuriti keq dhe i tha Menës dishka, e cila n'at çast i grahte bagtís kah shtëpija.

„A po e ndien, Mena? A po ndien se si po bërtet i pahajri? Oh, unë kam mendue se Kekeci âsht djal i ndershëm. E tash po shoh se âsht i pahajr njisoj si të gjithë tjerët... Çfarë kange ka trillue për mue! Po, më përqesh keq, shum keq... Kekeci e ka trillue prej marrinave të veta e tash Bedaneci do të më nguci përditë, madje nuk do të mundem me fjetë as natën për shkak t'asaj kange të marrë... Auh, a thue edhe Kekeci mund të jetë kaq i pahajr! Si mujti me më përqeshë ashtu! Hej..."

Kosobrini idhnohej dhe shtërngonte mjekrrën e tij të përhimtë.

„Mixha Kosobrin," — tha Mena. „Mos u idhnoni! Paj, Kekeci nuk âsht shpirtkeq. Sigurisht e ka thurë kangën që ta zgjidhi Bedaneci prej lisit... Më besoni dhe mos u idhnoni!"

Mirëpo, Kosobrini nuk e ndigjonte. Murmuritte pa prâ dhe i idhnohej Kekecit. Sillej me gjaknxehtsi herë nëpër izbë, herë nëpër kuzhinë dhe nuk mund të qetsohej.

„Do t'ia nduki veshët atij Kekeci" — tha. „Me të vërtetë do t'ia ngrehi veshët tmersisht, megjithse ma ka shpëtue jetën... E tash të marrë guxim ai i pahajr me u tallë me njerëz të ndershëm! Vetëm prit, njeri i marrë! Do të vijë shpirti në fyt saqë do ta kruejsh kryet..."

Kosobrini shkoi n'arë tue përshpëritë. Atje u kthye dhe u kërcnue me grusht mb'at anë grykës. Iu kërcnue Kekecit dhe Bedanecit, të cilët e fyen me kangën e tyne.

„Vetëm prit, Kekec! Prit vetëm pak" — bërtiti. Ma ndej u zhduk dhe me tanë buqín e vet filloi me mihë me shat saqë i fluturonte dheu rreth e përqark...

6

KEKECI ISHTE SHTRI në ledinë para shtëpis së Bedanecit. Sandejmi shihej bukur lugina e blertë zagorjane, që shtrihej thellë atje poshtë. Shihte katundin, që lahej në rrezet e ndritshme të diellit dhe njifte gadi çdo shtëpi. Shihte edhe shtëpín e vet — që ishte në mes të pemëve dhe ia bante me sy prej luginës së thellë. Kekecit iu ndal zemra për nji çast, kur pá shtëpín e vet dhe mendime t'idhta iu paraqiten në shpirt.

„Kush e din se sa janë tue vuejtë tash të mijt te shtëpija!" — mendonte. „Sigurisht mendojnë se më ka përbî Bedaneci... Por nuk më ka përbî, por vetëm më ka lidhë me konop dhe ma ka lye mirë disa herë me thupër... Diçka mâ të tmershme nuk ka ndodhë... Qan Tinkushja e mjerë për mue dhe për shkak timin do ta ketë harrue sigurisht macën e vet të ndjerë. Ndoshta pikrisht tash âsht tue ndejtë para shtëpís dhe tue shique bjeshkët e nalta. Mrrolet dhe fshan, sepse ka dhimbje për Kekecin, i cili nuk i bje lyrës mâ dhe nuk e ngacmon. Oj, Tinkushe, Tinkushja e mjerë!"

Kekeci i ra fytyrës me dorë tue fshâ njimend me idhnim. Mirëpo, pa pritmas i ra ballit dhe qeshi.

„Shih, shih — fillova me vajtue", tha: „Ai, tash do të më përqeshte edhe Bedaneci, po të më shohi se si dij me vajtue! Paj, punë e madhe edhe pse më ka kapë Bedaneci! Nuk do të më hajë për sëgjalli e as nuk do të më pjeki për darkë, sepse ka mjaft shtâzë t'egra rreth e përqark. Ka randsi që shpëtova prej konopit të tij. Të gjitha të tjerat do të vijnë vetëvetiu. Po, unë e shtina në kurthë me lorzën dhe me at vjershën e bukur. Paj, edhe vallja e fundit do të vijë me sigurí. Por vetëm më duhet me e trillue. Do ta trilloj sot ose nesër. Deri tash kam trillue shum gjana. A thue atëherë se nuk do të mundem me trillue edhe vallën e fundit, me të cilën do t'ia rregullojë qejfin Bedanecit saqë vetëm do t'i zgurdullojë syt dhe do të këcejë përpjetë? He, he, po, pse jo?"

Kekecin e kaploi qejfi përsërí. Fishklloi nji kangë të bukur dhe u çue në kambë. Hyni në shtëpí dhe kontralloi nëpër tê. Mirëpo, mbasi nuk gjet asgjâ të nderës, u këthye prap në redinë. Mbasi Bedaneci nuk erdhi endè, u nis për në rogën e pyllit, prej kah shihej bukur shtëpija e Kosobrinit.

„Hë, sigurisht Kosobrini âsht idhnue në mue", — mendoi Kekeci në vetëvedi. „Asht idhnue pse thura nji kangë aq të bukur për tê. Por unë do ta thrras dhe do t'i them që të mos idhnohet. Do t'i them se nuk kam dashtë me e idhnue, por kam dashtë vetëm me e zanë Bedanecin në kurthë, ashtu si e kapa me lorzën. Prandaj, Kosobrini nuk do t'idhnohet mâ . . . "

Kekeci shkoi në rogë të pyllit dhe thirri me tanë fuqí:

„O mixha Kosobrin, o mixha Kosobrin!"

Kosobrini ishte mjedis arës dhe u kthye. Pá Kekecin dhe iu kërcnue me grusht.

„Ah, i pahajr!" bërtiti Kosobrini. „Eja këtu që t'i përdredhi veshët! Eja, vetëm eja! Atëherë do të shohish se si bahen marrina kundër njerëzve të ndershëm... A ndjeve, i pahajr?"

„Po, po ndjeva" — u përgjegj Kekeci. „Por, mos u idhnoni në mue, mixha Kosobrin! Paj, unë do të vijsha te ju që të m'i ngrehni flokët si duhet. Por nuk mundem, mixha Kosobrin, nuk mundem, sepse nuk e dij rrugën e msheftë, që vjen atje dhe për të cilën Bedaneci do të gëzohej aq shum...Mos u idhnoni, mixha Kosobrin! At vjershë e krijova vetëm që t'ia këndoj Bedanecit dhe të shpëtojë prej konopit të tij. Dinie se Bedaneci do t'na këndojë për ditë. Por ju mos u idhnoni! Po ju them, mâ mirë qeshni! Përqeshnie Bedanecin kur t'ua këndojë herën e parë! Atëherë Bedaneci do të shohi se ju nuk u merzit ajo kangë aspak, por përkundrazi u ban me qesh. Haj, sa do t'idhnohet Bedaneci dhe nuk do ta këndoj kurrmâ at kangë të marrë. Më besoni mixha Kosobrin, se pikrisht kështu do të ndodhi... Veproni si ju thashë."

„Aha", u çudit Kosobrini dhe mandej heshti. Mendoi pak kohë dhe atëherë rrahi shuplakët dhe tha:

„Po, po — sigurisht ashtu do të jetë mâ së miri... Kekec, dinak je ti, e jo i pahajr..."

Mirëpo, përnjiherë Kosobrini bërtiti me tanë fuqín e tij dhe gjuejti shatin i tmeruem. I hapi duert me dëshprim dhe piskati:

„Ik, ik në daç jetën!" U bâ tym nëpër arë dhe u zhduk mbas shtëpís. Ndihej vetëm piskama e tij e egër dhe dëshpruese.

Kekeci çuditej tue mos dijë pse burraleci u frigsue aq fort dhe papritmas. Mirëpo, me nji herë pa shqiponjen, që sillej poshtë mbi shtëpín e Kosobrinit.

„Aha, këtu qenka sqepshtrembta e keqe, që deshti me më hangër at natë për darkë", mendoi. „Por e shpova

dhe ma la pendlën për kujtim, të cilën tash e kam vû në kapelë... Kosobrini po iu frigueka dhe prandaj iku në strehë të shtëpís. Po, pse nuk e shpon edhe Kosobrini, pse jo? Paj, as unë nuk jam frigue... Ndoshta Kosobrini âsht njimend lepurth, atëherë Bedaneci s'paska rrejtë. Hej, hej..."

Shqiponja u lëshue papritmas në tokë, u turr si rrëfeja kah prozhmi, që shtrihej përbuzë arës nën shkrepat e bardhë. Atëherë Kosobrini piskati edhe mâ tepër, e Kekeci ndjeu nji klithmë të dëshprueme, që jehoi prej prozhmit. Kekeci e njofti at zâ — ishte zani i Menës, e cila ishte tue kullotë bagtín në prozhëm dhe prandaj piskati aq me dëshprim. Kekeci u tremb dhe u tut mjaft. Mendoi se shqiponja grabiti Menën e mjerë me kthetra të mprehta dhe tash po e çon në naltsí. Kekeci u ngrî prej atij mendimi dhe iu tërqethën flokët në krye. Kersiti gishtat dhe bërtiti mb'at anë grykës:

„Hej, mixha Kosobrin! Merrnie shkopin, merrnie hunin dhe bini sqepshtrembtes! Do ta marri Menën... A po ndieni, mixha Kosobrin?"

E Kosobrini piskatte pa pushue, tue mos e qitë kryet mâ. Mena bërtitî edhe njiherë dhe atëherë shqiponja u duk mbi pyll. Në kthetra mbante delen, çohej gjithnji mâ nalt dhe u zhduk mejherë mbas shkrepave. Kekeci u qetsue kur pá se shqiponja nuk e grabiti Menën, por vetëm delen e mjerë. I kaloi friga dhe muer frymë me të madhe.

„Mixha Kosobrin, pse nuk e shpuet ashtu si unë?" bërtiti. „Delja do t'ish tash e jueja e jo e sqepshtrembtes... Po, pse frigoheni aq shum mixha Kosobrin? Tash nuk âsht askund sqepshtrembta... Shiqoni, shiqoni, mixha Kosobrin Shqiponja nuk âsht mâ askund..."

Mirëpo, Kosobrini nuk u duk mâ, as nuk bërtiti mâ. Kekeci pá vetëm Menën e vogël, e cila i grahte bagtís

me vrap për në shtëpi, tue qa me zâ. Atëherë Kekeci u idhnue përnjimend. Bani me duer, u kthye mbrapshtë dhe shkoi kah shtëpija e Bedanecit. „Pse âsht Kosobrini lepurth i atillë?" pyeti vetë vehten. „Frigohet, frigohet dhe tutet si Tinkushja jonë... Sa keq që nuk ndodha n'at anë. Ah, si do ta shpojsha sqepshtrembten, i cili do të më njifte menjiherë posa të më shiqonte. Ndoshta do të ma lente edhe ndonji pendël për kujtim, ah, edhe ndonji pendël të bukur! Shqiponja do të dinte se Kekeci nuk âsht lepurth i atillë si âsht Kosobrini".

Kekeci mbërrijti te shtëpija e vetmueme dhe u shtri në rudinë. Kryet e mbështeti në duer dhe filloi me këndue kangën e Kosobrinit. Pikrisht at çast erdhi Bedaneci, i cili qeshi kur ndigjoi Kekecin tue këndue at kangë. Në shpinë kishte nji dré të bukur,që e kishte zanë në pyll me kurthën e vume. E hudhi në bar dhe ia rrahi krahët Kekecit.

„He, he, mirë po këndon, Kekec, mirë," qeshte. „A po e sheh drenin? Do ta hamë për darkë, a din, vetëm për shkak të kangës sate. Të kam premtue dhe Bedanci din me e plotsue premtimin si duhet... Por a din çka, Kekec? Të shkojmë në rogë të pyllit dhe t'ia këndojmë njiherë Kosobrinit kangën tande, le të shashtiset burraleci dhe le të thihet mâ tepër. Eja të shkojmë!"

Bedaneci kapi Kekecin dhe tërhoqi mbas vedi. Kekeci nuk u mbrojt, por i shkoi mbas me gjithë dëshirë.

„Mixha Bedanec", i tha Kekeci rrugës. „Më keni thanë shum herë se Kosobrini âsht lepurth. Por, a dini se keni folë të vërtetën? Kam pa me syt e mij se Kosobrini âsht lepurth, që frigohet prej çdo shushurime. U tmerue prej shqiponjes sqepshtrembtë, që ia muer delen e bukur. Kosobrini u frigue e unë nuk jam tutë aspak prej sqepshtrembtes, kur deshti të më hajë për darkë. Prandaj, shqiponja ma ka dhanë për kujtim pendlën e vet

mâ të bukur, të cilën po e báj tash në kapelë. Po e baj me qëllim që të më njofi shqiponja dhe të më largohet prej rrugës posa të më shohi."

„Kosobrini âsht lepurth, lepurth i keq", u përgjegj Bedaneci. „Prandaj s'mund ta shoh me sy. Habitem si mujti me pasë aq guxim dhe të mâ grabisi Menën. Me të vërtetë, kjo gjâ më çudit..."

Mbërrijtën në rogë të pyllit dhe kënduen kangën e Kosobrinit. Burraleci u duk në shkambij dhe në fillim bani tri herë me dorë. Por me njiherë vazhdoi të qeshi me gëzim, tue i rrahë gjujt së qeshuni. Kur Bedaneci dhe Kekeci mbaruen kangën, bërtiti mb'at anë grykës:

„Hej, Bedanec! Je i tmershëm dhe i fortë si arudha, e unë jam i vogël. Por po të them, Bedanec, se në gishtin e vogël kam mâ shum mend se ti në krye. A mendon se do t'idhnohem prej kangës së marrë, të cilën e ka thurë nji fëmi? Hej, Bedanec, Bedanec! Po të them se je mâ i marrë se fëmija. A mendon se po idhnohem për shkak të kangës sate? Po të them se vetëm i qeshëm, e do të qeshi me tê edhe nesër. E ti këndo sa të duesh!"

Bedaneci i shtrëngoi duert e tij të fuqishme dhe kërcëlloi dhambët.

„Lepurth budallë!" i bërtiti Kosobrinit. „Edhe fëmijt po të përqeshin, se çfarë qyqani je... Por do ta rregullojë qejfin si duhet kur të shtijë në duer të mija. O, nuk do të mundesh me m'ikë mâ, jo, jo! Edhe njiherë ke qenë në kthetra të mija. Por shpëtove, të shpetoi ky fëmi i ngratë, që ka njiqind herë mâ shum guxim se ti, he lepurth!".

„Pa, eja te unë nëqoftse mundesh", qeshte Kosobrini. „Ti e ke kryet të madh, mjaft të madh sa me gjetë rrugën që të çon në shtëpín time. Por mendët tueja janë mâ të vogla, shum mâ të vogla se mendët e lepurthit, për të cilin po flet gjithmonë, Bedanec, o Bedanec! Mâ

mirë do t'ishte me heshtë dhe me mbetë te shtëpija e të mos dukesh para njerëzve të mençëm..."

Edhe shum fjalë ia thanë njeni tjetrit. Kekeci heshtte dhe qeshte në vedi. I fërkonte duert dhe vetëm qeshte. Por me të shpejtë i kaloi qejfi. Bedaneci u kthye dhe u nis shpatit. Mbas vedi terhoqi Kekecin dhe e shtrëngoi si duhet kur hyn në pyll. Ia ngrehi veshët dhe i foli me pezmatim:

„Kurdise vjershën — por a mendon se ajo i takon ndopak atij lepurthi? A nuk ndjeve si na përqeshi? Kekec, Kekec! Vaj halli për ty, vaj halli për ty... Me at vjershë më bane budallë, e vetëm budallë."

„Çka po thoni, mixha Bedanec? çuditej Kekeci, tue i krue veshët e skuqun." Askend në botë nuk e kam marrë për budallë. E aq mâ pak juve. Po, çka mund të bâjë unë, mbasi ju pelqeu kanga ime madjè ia kënduet Kosobrinit, i cili për at arsye ju përqesh dhe ju shan! Unë s'jam aspak fajtuer. Vjersha âsht e imja dhe Kosobrini po më përqesh vetëm mue, e juve, mixha Bedanec, po ju përqesh vetëm pse po e këndoni... Thoni tash se nuk âsht ashtu."

Bedeneci nuk iu përgjegj, por vetëm i shtrëngoi duert, tue shkue me vrap drejt shtëpís së vet. Atje iu vërsul drenit dhe filloi me e rrjepë. Preu nji copë të madhe, e çoi në shtëpi dhe e nguli në nji hell të hekurit mbi zjarm. Kekeci mbeti jashtë shtëpís. Shiqonte luginën, mbi të cilën qetsohej ngadalë dita e verës. Çdo gjâ ishte e qetë dhe e rahatshme në luginën zagorjane. Këtqetsí e shiqojshin gjithkah rreth e përqark majet me borë, që laheshin në rrezet e nxehta të fundit. Kekeci ishte i shtypun, mbante gjithnji veshët, që ia ngrehi Bedaneci aq pa mëshirë, saqë i digjshin endè mjaft.

„Nuk më pret asgjâ e mirë, me të vërtetë asgjâ e mirë," pëshpëriti i merzitun. „Bedaneci âsht i zemruem

si luqerbulli dhe shum herë do të më rroki për vesh dhe për flokë. E ato do të më dhambin, vazhdimisht do të më dhambin... O, do t'ishte mâ së miri me ikë. Por si t'iki, mbasi Bedanecit s'mund t'i mshefem askund në tanë botën e gjanë? Vaj halli për mue, vaj halli për mue, mbasi âsht kështu..."

Kekeci u bâ shpirtngushtë, e la i gjithë guximi. I kaloi qejfi i lojës dhe vullneti. Uli kryet dhe shiqonte terrin, që ngjitej grykave të ngushta dhe iu afrohej majeve të ndritshme të bjeshkës. Atëherë Bedaneci duel në prag të derës. „Eja me hangër darkë!" i tha ashpër dhe hyni prap mbrenda.

„A thue të shkoj?" mendoj Kekeci në vetëvedi. Çka do të bahej në rasë se ngurrohem pak? As mendja s'po më shkon për mishin e pjekun të drenit." Mendoj me mbetë përjashta. Mirëpo, ndrroi mendimin, sepse prap ndjeu se âsht i untë shum. Prandaj hyni në shtëpi dhe pa bëzâ u ul në tavolinë. Bedaneci vuni para tij nji copë të madhe mish të pjekun t'egërsinës, si dhe nji copë bukë të zezë, tue mos folë asnji fjalë. — Mbas darke Bedaneci u end disa herë dhomës posht' e përpjetë. Fytyra i bâhej gjithnji mâ e errtë dhe grushtat i shtrëngonte gjithnji mâ tepër. Atëherë u ndal papritmas dhe me tanë fuqín e tij i ra tavolinës ku ishte ulë Kekeci.

„Po të them, djalosh, për herë të fundit po të them, me shkue te Kosobrini" bërtiti saqë u dridh e tanë koliba. „Nesër do të çohesh n'agimin e parë dhe do të hypish te Kosobrini. Të ma bijsh Menën dhe ta mbajsh mend rrugën e mshefte, që çon te koliba e Kosobrinit. Mandej do të shkoj unë atje — dhe po them, djalosh, do ta çfarosi at lepurth, sigurisht do ta bâjë përshesh me duer njisoj si ty, nëqoftëse nuk mâ jep fjalën se do të shkojsh nesër te Kosobrini."

Kekeci u shtangue kur e pá Bedanecin të pezmatuem mâ tepër se kurr deri tash. Nji të ftoftë e përshkoi në shpinë dhe padashtas i kapi veshët. I erdhën kot me qinda mendime, me të cilat mundej me zbutë pak tërbimin e Bedanecit. Heshtte. Ia kishte ngulë syt viganit në fytyrën e tij t'egër. Nuk luejti mâ prej vendit dhe heshti vazhdimisht.

„He, a do të bâhet ndonji gjâ?" uluroi Bedaneci dhe i ra përsëri tavolinës. Kekeci tundi kryet dhe u çue ngadalë prej tavolinës. Nuk foli asnji fjalë dhe u rrudh afër murit. Deshti me shkue te sana, ku flente, por para se t'i bante tre hapa, Bedaneci e rrëmbeu pamëshirë me duer të fuqishme. E përplasi me tanë fuqí, tue thanë:

„A do të shkojsh? Hë, a do të shkojsh? Thuej shpejt se do të shkojsh, se përndryshe kam me të çfarosë në këtë çast... A do të shkojsh? A do të shkojsh?"

Kekeci filloi me shpurdhë për të shpëtue prej duerve të trasha e të hekurta. Por të gjitha i shkuen kot. Duert e shtrëngojshin gjithnji mâ tepër saqë Kekecit i kërciste çdo gjâ. Kjo gjâ e idhnoi së tepërmi Kekecin. U çfrye dhe i ra tokës me shqelm.

„Hej, mixha Bedanec!" bërtiti. „Po, pse po me rrahni prap? Unë ju thashë qysh dje se kot idhnoheni dhe kot po më rrihni... Nuk shkoj te Kosobrini për me marrë Menën, jo, nuk shkoj kurrsesi edhe sikur dhetë herë të më rrotulloni në maje të kres... Nuk jam i pahajr, e prandaj nuk due të bâhëm as për ju. Ndoshta po mendoni se më joshët me mishin e pjekun të drenit, sikur unë që josha qenin e Pehtës... Jo, unë nuk tutem dhe nuk tutem... Nuk shkoj te Kosobrini, jo, nuk shkoj... E ju më rrihni, nëse doni!

Kekeci heshti, tue mbyllë gojën. I rrudhi syt kur për herë të parë i ra në shpinë dora e Bedanecit. Po kur i ra për të dhetën herë, Kekeci qeshi në tallje:

„Ah, endè nuk u ngitë, mixha Bedanec? A thue ende s'po ju dhemb dora? Po pse po mundoheni, mixha Bedanec? Hë, pse?"

Kekeci qeshi edhe njiherë e Bedaneci u dridh kur e ndjeu tue qeshë. Hovi me duert e veta të gjata e rroki djalin në shokë, e çoi përpjetë, e suell njiherë dhe e përplasi në kandin e errtë, ku gjindej sana e shpërndame. Kekecit iu ndal fryma gjatë fluturimit nëpër ajr dhe i qiten syt shkëndija kur ra në sanë. Në fillim kapi kryet dhe e preku për të pa se mos i ishte heqë ndonji copë. Asgja e tmershme nuk i ndodhi. Vetëm iu trondit mirë dhe iu muerën mendë.

„Shih, shih, — po unë mendova se mbarova përgjithmonë," — mendoi. „Njimend fluturova nëpër ajr si t'isha shpend e jo Kekec... Shyqyr që nuk ndodhi diçka mâ keq. Ah, sa njeri i keq âsht ky Bedaneci! Nuk njef kurrfarë mëshire... Kush e din, ndoshta do të m'afrohet prap, në mos past bâ qejf me këtë rrahme që ma bani mâ tepër se kurr deri tash. E ndoshta edhe do të më mbysi? Nuk do të bâhej mirë, jo, jo nuk do të bâhej...

Kekeci çoi kryet i frigsuem, për të shique Bedanecin. Bedaneci rrinte afër tavolinës dhe ia kishte ngulë syt qirit të ndezun. Shtrëngonte grushtat vazhdimisht dhe pështpëritte fjalë të pakuptueshme. Mâ në fund u kthye dhe me të shpejtë duel prej shtëpije. Përplasi derën e randë dhe Kekeci ndjeu tue e mshelë prej së jashtmi. Ndigjoheshin endè hapat e tij të shpejtë e të randë — e mandej u zhdukën. Në votër tymonte prushi endè, tue qitë shkëndija të vogla, me nji krismë që mezi ndihej.

„Hë, shkoi zemërkeqi", fshani Kekeci, tue u shtri tri herë. „Tash do të bâjë zhurmë pak kohë nëpër pyll tue u tregue egërsinave se si e ka mujtë Kekecin, megjithse ai e ka përqeshë si duhet në fytyrë. Hej, megjithse po më dhemb shpina mâ shum se kurrndonjiherë mâ parë dhe

po më tingllon kryet, prap se prap jam i gëzueshëm që ia rregullova samarin aq mirë... E dij se prap nesër,, e madjè edhe mbasnesër... Auh, auh! Sa në vend të tmershëm kam ra! Kurr s'do të mundem me dalë së këndejmi! Por edhe nëqoftse dal, sigurisht do të dali pa kambë, pa duer e pa krye. Do të më përqeshin të gjithë, rrugaçat do të zgërdhihen kur të marrin vesh se si më ka rrahë Bedaneci në bjeshkë. Do të më vijë turp, sa që as në rrugë nuk do të kem guxim... Kekec, Kekec! Ku erdhe?

Kekeci mendonte për të gjitha këto. Rrasi kryet në sanë dhe filloi me qa me të madhe. Mirëpo, Kekeci nuk qante prej frige e dhimbje. Kekeci qante vetëm për shkak të turpit, që ia shkaktoi Bedaneci i egër. Kjo gjâ e idhnonte Kekecin aq shum saqë vazhdimisht shtrëngonte grushtat, rrihte sanën me shqelma dhe qante me të madhe. Kur u qetsue pak, u çue përgjysë dhe fshini lott prej faqeve. Shiqonte nëpër shtëpín e ndritshme, shiqonte me nji vështrim t'idhtë dhe pështëritte me tërbim:

„Më duhet t'iki prej këtuhit — qysh nesër duhet t'iki. As nuk do t'i mbylli syt, por do të mendoj gjith natën se si ta mashtrojë Bedanecin... Bedaneci âsht shpirtkeq, shpirtkeq i madh. Prandaj më duhet me ikë patjetër. Po sillet me mue si t'isha drû e jo Kekec. Prit, Bedanec! Sonte do të frigojnë me qinda lorza. E ti, Bedanec, shiqo se si do të shpëtojsh prej tyne! Sonte Kekeci do të jetë shurdh, shurdh në të dy veshët..."

Kekeci nuk pat kohë me mendue dhe vendosë mâ tutje. Në shtëpí hyni Bedaneci, tue mos e vështrue fare djaloshin. Shkimi dritën me të shpejtë dhe uhudh në krevet. Kekeci përgjoi dhe ndjeu se si Bedaneci shpurdhte me shqetsim nëpër shtrat, sepse nuk mundej me fjetë. Kekeci u kënaq me këtë dhe qeshte.

„Sikur të paktën të vinte ankthi i tmershëm për ta shtrydhë pak" mendoi. „Do t'ia porositsha këtë gjâ, mbasi

âsht aq shpirtkeq... Do të qeshesha,, e madjè edhe do t'i ndihmojsha ankthit... He, he, m'u kujtuen lorzat, prej të cilëve Bedaneci frigohet aq shum. Qysh nesër në mëngjez do të shkoj në pyll dhe do ta nxa lorzën e gjallë në ndonji zgavër të vetmueme. Do ta bijë në shtëpi dhe do t'ia shtijë Bedanecit në shtrat. Haj, sa do të ulurojë shpirtkeqi, kur ta shiqojë dhe ta grrithë lorza në fytyrën e kërleshun. Kështu do të tmerohet shpirtkeqi, do të tmerohet aq sa do të ikë prej bjeshkëve tona për të mos u kthye kurr mâ. E mue do të më lajë këtu dhe do të jem i lirë — me të vërtetë i lirë..."

Iu kujtuen Kekecit këto gjana dhe prej gëzimit rrahi shuplakë. U ul në shtratin e mjerë dhe shiqonte e shiqonte në terr. — „Tevjem—tevjem—uhu," filloi me bërtitë si lorza me asi zani saqë njimend të kapte tmerri në shtëpín e vetmueme të bjeshkës.

Bedaneci këceu prej shtratit dhe i mbylli veshët me duer. U turr drejt në votër, çprushi zjarmin dhe i hodhi disa krande të thata. Mirëpo, zani i tmershëm nuk u zhduk, megjithse flaka ndriçoi tanë shtëpin. Kekeci e pa Bedanecin, se si rroku nji shkop të gjatë dhe filloi me i ra tavanit.

„Ish, ish, ish!" bërtiti, për ta përzanë shpendin e shemtuet të natës.

Britma e lorzës pushoi, e Bedaneci fshani dhe iu afrue shtratit, për të ra përsëri. Por atëherë u paraqit lorza prap dhe Bedanecit iu desht me e përzanë. Kjo gjâ u përsërit të paktën dhetë herë. Bedanecit i shkojshin djersët curil në ball dhe ishte aq i lodhun e i frigsuem sa nuk mundej me bâ mâ asgjâ. Kur u ndie lorza për të njimbëdhetën herë, iku te Kekeci.

„Eja, lum Kekeci, eja, hiqe këtë sëmundje të tmershme ngjitse" tha me zâ lutës". Mbramë e përzune aq bukur, prandaj duhet ta ndjekish edhe sot."

„Bâhet, mixha Bedanec!" u përgjegj Kekeci. „Do të mujsha tash me u ahmarrë, sepse më keni rrahë aq keq, por nuk due, sepse unë nuk jam njeri, që due me mundue tjetrin. Unë jam i mirë dhe nuk jam shpirtkeq, si dikush dhe prandaj do ta ndjeki lorzën."

Kekeci vetëm bërtiti: „Shporru, he i pahajër e i shemtuet dhe lena të qetë!" — Lorza nuk u ndie mâ kështuqë çdo gjâ ishte e qetë dhe e rahatshme rreth e përqark. Bedaneci ra në shtrat, por nuk mujti me fjetë edhe për nji kohë të gjatë.

„He, prap, ia luejta si duhet," tha Kekeci me gëzim. Por, nesër do të ketë aheng nëpër këtë shtëpí, nesër kur të vijë lorza e vërtetë. He, he, çfarë loje do të jetë! Kekeci dhe lorza do t'i bijnë muzikës e mixha Bedanec do të vallzojë!"

7

KEKECI HYPI at ditë nëpër tanë pyllin. Shiqoi në çdo zgavër dhe kontrolloi çdo shpellë ndërmjet shkambijve. Tanë ishte grithë duersh dhe kambësh, por prapseprap nuk gjeti atê që kërkoi rreth e rrotull. Paj, askund nuk e gjeti lorzën, që i duhej aq shum! Ishte i bindun se vetëm lorza mund ta shpëtojë prej asaj jete të vështirë, të padurueshme. Prandaj, ishte i mërzitun, sepse gjithë ditën kërkoi kot nëpër të gjitha shpellat dhe zgavrat por nuk mujti me gjetë ndonji lorzë të gjallë. Ia filloi me kukatë dhe me fshâ, saqë zemra i qante. Po as nuk âsht çudí! Dy herë sot e ka rrëmbye Bedaneci, e ka rrahë tmersisht, sepse nuk deshti me shkue te Kosobrini për me marrë Menën. Kuptohet se Kekecit i dhimti shum. Por i duroi se gjithmonë mendonte për lorzën, i bindun se do ta gjente me siguri dhe t'ia luente qysh sonte Bedanecit vallën e fundit. Bedaneci ishte i tërbuem kështuqë mbas dite i tha Kekecit:

„O mos mendo se nuk do të zbusi! Në rasë se nuk shkon sot te Kosobrini, do të shkojsh nesër. Kur eshnat

të bâhen mâ të butë, madjè edhe do të më lusish që të lëshoj mo shkue te Kosobrini. Por atëherë do të flasim ndryshe!

Bedaneci shkoi prej shtëpije, tue i thanë Kekecit:

„Nuk do të kthehem deri në mbramje... Por mos u mashtro në Kosobrinin! Ai âsht lepurth dhe kurr nuk do të të shpëtojë ashtu si e shpëtoi Menën. Por edhe nëqoftse të shpëton, asgjâ s'ka për të ndihmue. Unë tashmâ i kam ra në gjurmë rrugës së tij të msheftë. Do ta gjêj sot ose nesër. E atëherë vaj halli për Kosobrinin, për Menën dhe për ty! — O, në rasë se dëshiron me shkue te Kosobrini, vetëm ik dhe shko! Por po të them se do të të kapi edhe atëherë do të vallzojmë mâ ndryshe se tash... Nuk të ndaloj — vetëm shko te ai lepurth, le të frigohet edhe mâ tepër. O, vetëm shko në rasë se keni guxim ti dhe ai lepurthi."

Bedaneci qeshi dhe u zhduk në pyll. E Kekeci iu kërcnue përmbas me grusht. „Vetëm shko dhe mos kthe mâ!" tha. „Oh, mâ së miri do t'ishte që të mos kthehesh mâ, sepse mbrama do të presi diçka ashtu e veçantë sa që tanë jetën do të kujtohet kjo natë. Por vetëm shko, shko!"

Kekeci shkoi në pyll për me zanë lorzën. Por kot e kërkoi kahmos. U ul i mërzitun në barin e nji rogë të pyllit dhe shiqoi shtëpín e Kosobrinit mb'at anë grykës. Asnjiherë deri tash nuk e pat lanë guximi dhe qejfi i lojës. Por sot e kishte zemrën aq të çuditshme, saqë ma së miri do t'ia fillonte me qa me të madhe. Paj e dinte se nuk ka mâ shpëtim, e dinte fare mirë se nuk do të mundet me ikë kurr prej Bedanecit të keq, i cili në shpirtligsín e tij mundte edhe me e mbytë. Kekecit i theri në zemër. Uli kryet dhe herë-herë fshante. Deshtën t'i rrjedhin lot prej syve, lot të mëdhaj dhe të valë, që Kekeci mezi i ndalte.

Nji zâ, që erdhi nga ana tjetër e greminës e zgjoi prej kësaj mërzije. „Kekec, o, Kekec!" tingllloi zani. „A po ndëgjon, Kekec? Si je? A je mërzitë, Kekec?"

Kekeci u kthye mb'at'anë dhe pa Kosobrinin, i cili kishte hypë në nji shkamb dhe e thirrte. Tundi kryet me mërzí dhe iu përgjegj:

„Jam tue vuejte, mixha Kosobrin, jam tue vuejtë... E shpëtim nuk kam kurrkah..."

„Ku âsht Bedaneci?" vazhdoi Kosobrini. „A âsht kund afër, a âsht te shtëpija??"

„Nuk âsht afër, as nuk âsht te shtëpija" u përgjegj Kekeci. „Ka shkue diku larg dhe nuk do të kthehet deri në mbramje."

„Prit, Kekec, prit vetëm pak!" bërtiti Kosobrini tue u zhdukë prej shkambijve. Kekeci çuditej tue pritë. Mirëpo, përnjiherë pa Kosobrinin atje poshtë në lug, i cili ia bante me dorë. Kekeci u turr në pikë të vrapit shpatit tëposhtë dhe u lëshue shkitas në lug. Me të vërtetë Kekeci u çudit se si mujti Kosobrini me ardhë aq shpejt prej anës tjetër të grykës. Mirëpo, e dinte se burraleci ka hymjen dhe daljen e msheftë prej shtëpís së vet. Prandaj nuk mendoi mâ, por këceu me të shpejtë përmbi gur dhe u gjet me njiherë te Kosobrini. Kosobrini ia rrahi krahët dhe i tha:

„Edhe po çuditesh se si erdha këtu? Po kjo s'âsht aspak punë e randë. Unë e kam rrugën të cilën nuk e din askush, e as nuk do ta dijë. Oh, sa rrugë e bukur dhe e msheftë âsht, saqë askush nuk mundet me e gjetë."

Kekeci tundi kryet dhe tha: „Mixha Kosobrin, mos u lëvdoni! Së shpejti do ta gjêjë dikush at rrugë. Më tha vetë se gadi i ka ra në gjurmë. Prandaj, ruejuni, mixha Kosobrin! Bedaneci i ka ra në gjurmë rrugës suej. Pak mâ parë më tha këtë gjâ."

„Çka! Njimend?" u çudit Kosobrini, tue u shashtrís prej frige. Prej frigës shiqonte rreth e përqark tue mendue se âsht Bedaneci aty diku afër. Por mbasi nuk pá askend, u qetsue pak. Mêgjithkët dridhej endè vazhdimisht dhe zemra i ishte mbushë me frigë.

„Mund të jetë e vërtetë," vazhdoi. „E kam pa shum herë se si i shtinte turijt atje rreth e rrotull. Shih, shih! Domethanë ka kërkue rrugën e msheftë, që do ta binte te unë. O, e dij se sa dëshiron me më kapë edhe njiherë dhe sa dëshiron me e marrë prap Menën e mjerë... Prandaj ka kërkue këtu, vetëm për këtë arsye... Aih, në rasë se me të vërtetë e gjen rrugën e msheftë, çka do të bâhet me mue? Çka do të bâhet me Menën e mjerë? — Vaj halli për mue, a ti të ma tregojsh nji gjâ të këtillë, djalosh!"

Kosobrini kersitte gishtat, kukatte dhe vajtonte. Kekeci e shiqonte tue lëkundë kryet, tue pa tmerrin dhe frigën e tij. „Mixha Kosobrin," i tha, „pse po tuteni dhe po kukatni? Paj, Bedaneci nuk e din endè at rrugë. Prandej rrini i qetë dhe përpiquni me ia humbë Bedanecit çdo gjurmë, që të mos mundet me gjetë kurr rrugën tuej. O, vetëm perzini pak gjurmat dhe çdo gjâ do të jetë në rregull!"

„Mirëpo thue, djalosh!" u përgjegj Kosobrini tue fshâ. „Duhet me mendue, po me mendue... Po shkoj në shtëpí, e për të gjitha do të mendoj fije e për pé." Burraleci u kthye dhe u bâ tym teposhtë. Por me nji herë iu kujtue diçka. U ndal dhe u kthye prap te Kekeci.

„Ah, kjo friga ime! Ah, kjo friga ime!" tha tue fshî djersën prej ballit. „Po jetoj vazhdimisht me frigë dhe gadi them se tutem edhe prej lepurit sikur të më delte papritmas përpara. Më kap dridhma dhe zemra më ndalet, posa të ndigjoi ndonji ushtimë të dyshimtë... Paj, edhe nuk âsht çudí. Po jetoj këtu në këtë vetmí të tmer-

shme dhe askund nuk shoh krijesë të gjallë. Me të vërtetë çuditem se si nuk kam harrue edhe me folë. E shoh ndonji herë vetëm Bedanecin, por do t'ishte mâ mirë sikur të mos e shihsha kurr. Ai âsht vigan i tmershëm saqë edhe nji i këtillë nuk gjindet në mbarë botën. E kam fqî, por mâ tepër do të dëshrojsha të kem arushën fqî se Bedanecin. Po ti e njeh, djalosh... A the me të vërtetë se nuk âsht te shtëpija? A e ke thanë të vërtetën, djalosh? Thuej, thuej! Sepse në qoftë Bedaneci te shtëpija, do t'iku mejherë, sepse i tutem shum... Thueje të vërteten djalosh!"

„Nuk âsht te shtëpija," u përgjegj Kekeci." Paj më tha se nuk do të kthehet deri në mbramje."

Kosobrini i shqetsuem fërkoi mjekrren dhe shiqoi tri herë rreth e përqark. Mandej u ul në guri tue thanë:

„Friga, po të them, Kekec — friga e tmershme! Ajo âsht fajtore pse jetoj kaq vështirë... Madjè edhe Mena e vogël qeshi me mue, sepse tutem mâ shum se kushdo në botë. Po çka të baj mbasi kam lindë kështu... O, unë jam i bindun se do të vdesi prej vetë frigës, në rasë se më kap Bedaneci edhe njiherë. Vetëm do të dihatsha, do të dridhesha dhe do të vdissha në vend... Asht vështirë kur njeriu ka nji fqî të këtillë, sikurse âsht Bedaneci. Vetëm sikur të mos më urrente, do të bâhej mirë. Por më urren aq fort saqë me plot dëshirë do të më mbytte qysh sot. Paj, ti e njef, Kekec, e njef mirë..."

„Po pse ju urren aq fort?" pyeti Kekeci. „Hajde më thoni, mixha Kosobrin! Oh, t'isha në vendin tuej, do t'ia rregullojsha Bedanecit ashtu saqë do t'i kalonte e gjithë urrejtja, e ndoshta qysh sot do t'ikte së këndejmi, ashtu si iu desh me ikë Tezës Pehtarë... Unë nuk i tutem dhe do t'ia tregojsha qejfin po t'isha në vendin tuej..."

„Pushoni, djalosh!" u frigue Kosobrini. „Çka po flet aq me guxim? Mos e thirr fatkeqsín, se vjen vetë mjaft

shpejt! Kush do të guxonte me ia luejtë Bedanecit si duhet? Kush, po të pyes, djalosh?"

„Hë", bani Kekeci tue qeshë. „Nëqoftëse nuk ka në botë ndokush tjetër, atëherë do t'ia luente Kekeci. Edhe do t'ia luejë, në mos sot, atëherë nesër. Jam betue kështu dhe do ta kryejë betimin. Këtë po ju them, mixha Kosobrin, që ta dini... E tash më thoni pse ju urren Bedaneci. Pse po m'urren dhe pse po më mundon, këtê e dij, madjè fare mirë."

Kosobrini, tue shique Kekecin me habí, filloi tregimin:

„M'urren qysh kaherë. Kush e din se sa vjet ka. Sa herë që vijsha në këtë rogë të pyllit më përqeshte kështu: — Eja këtu ti, lepurth, a ke guxim. Do të kapi për veshësh dhe do të të çojë sa të zgjaten veshët pak. Ho, ho, eja, eja, lepurth! — E unë nuk kisha guxim, por dridhesha afër shkambijve. Po kur pashë se Bedaneci nuk mundet kurrsesi me ardhë te unë, sepse nuk e din rrugën e msheftë, u bana mâ trim. Fillova me iu përgjegjë dhe me e shá. Kështu për çdo ditë bërtitshim përmbi greminë, saqë u bâ gjâ e shëmtuet. Mirë që s'na ka ndëgjue askush, sepse do të mundej me na përqeshë. Kështu u krijue urrejtja ndërmjet nesh... Bedaneci mendonte si me më kapë dhe me më rrahë. E unë fillova me ça kokën se si do të mundem me ia luejtë Bedanecit mâ mirë, që të tërbohet edhe mâ tepër. Eh, atëherë erdhi nji rasë e mirë. Vjet në vjeshtë e pruni Bedaneci në shtëpi të vet Menën e vogël jetime. E shihsha për ditë këtu në këtë rogë. Ulej mbi gurt dhe qante me idhnim. Mu dhimbti dhe prandaj njiherë u përvodha deri në rogë dhe e pyeta pse po qante. M'i tregoi të gjitha. Se si e rreh Bedaneci për asgjâ dhe nuk i jep asgjâ të mirë. E ka mashtrue me fjalë të bukura dhe e ka prû në shtëpí, ku i duhej me punue çdo gjâ, madjè edhe me zie. Po si t'i dijë mirë këto gjana jetimja e

mjerë, që nuk i ka mbushë endè nandë vjet? Për këtë arsye e rrihte dhe e përplaste për toke... Kështu më tregoi Mena e vogël, tue qa me të madhe. M'u dhimbti me loçkë të zemrës dhe përnjiherë më gufoi diçka: Kosobrin, grabite jetimen! Kështu do ta shpëtojsh voglushen prej nji mjerimi të madh, e njiherit do t'ia luejsh edhe Bedanecit, saqë do të tërbohet dhe do t'idhnohet... Ky mendim m'u kujtue dhe unë e mora menjiherë voglushen dhe e çova në shtëpín time. Tash Mena e vogël âsht e lumtun. Po edhe si të mos jetë? Paj, asgjâ nuk i mungon... O, sikur ta kishe pá, djalosh, se si bante zhurmë Bedaneci at ditë! E pá Menën te unë me tërbimin e tij në kulm deshti me rrenue tanë kodrën. E unë i qeshsha me tê aq shum saqë prej gazit i rrihsha gjûjt... Prej asaj dite m'urren Bedaneci me gjithë zemër dhe shiqon vazhdimisht me më zanë. Por nuk mundej me ardhë te unë, sepse deri në shtëpín time shkon vetëm nji rrugë, që âsht aq e msheftë, saqë askush i gjallë nuk mundet me e gjetë. Madjè atê nuk e din as Mena e vogël, ia pata lidhë syt tue e çue në shtëpí. Kësaj rruge vij nganjiherë këtu, për me mbledhë bimë mjekuese, që rriten vetëm n'anën e Bedanecit. Kështu nji ditë më zuni Bedaneci. Më kapi dhe më lidhi për ah. Kërkonte me ia kthye Menën, e kur nuk deshta me ia dhanë, tha se do të më lêjë lidhun deri sa t'ia dorzojë voglushen ose derisa vdekja të më shpëtojë prej lidhjeve të forta... Orë të tana kalova ashtu, tue prit vdekjen në çdo çast. Por atëherë erdhe ti, djalosh, dhe më shpëtove. O, njiqind herë të falem nderës, djalosh!"

Kekeci ndëgjonte i tretun në mendime, e kur heshti Kosobrini, tha:

„Paj, e kam dijtë se âsht ashtu. Qysh ditën e parë e mendova se âsht ashtu. Prandaj as nuk i besova Bedanecit, kur lëvdohej se si Mena jetonte mirë te ai. O, ai

mendoi se jam rrugaç i thjesht katundi, e jo Kekeci, që kam provue shum gjana deri tash në botë. Prandaj fillova me ia luejtë menjiherë dhe nuk do të ndalem deri sa t'ia luej edhe vallen e fundit."

Kekeci i tregonte Kosobrinit. I tregoi për lorza, të cilët po e tutin Bedanecin për çdo natë. I tregoi për vjershën, që e mendoi për Kosobrinin, për t'u çlirue prej konopit t'urrejtun, Kosobrini qeshte, por prap se prap i tha Kekecit, tue ia terheqë vërejtjen:

„Kekec, Kekec! Mos ban marrina, mos e idhno Bedanecin edhe mâ tepër. Nuk ka ai aq mend të shkurta si mendom ti. Unë i tutem, shu mi tutem ... Banu i mençëm, Kekec dhe duro! Duro vetëm edhe shtat ditë! E atëherë do të shpëtojë unë, po qe se deri atëherë nuk të lëshon vetë Bedaneci! Banu i mirë dhe mos e ngacmo Bedanecin! Të lutëm shum, Kekec, sepse të due shum! Paj, ti ma ke shpëtue jetën, e si mos me të dashtë?"

Kekeci bani me dorë. „Pse po flitni kështu, mixha Kosobrin!" ia priti Kekeci. „Ju frigoheni prej Bedanecit. Unë nuk frigohem ... Pak mâ parë vajtova dhe u mërzita në vetëvedi. Por tash po shoh se kam qenë i marrë. Pse të kukas mbasi nuk ka kurrfarë dobije! — Nuk i tutem Bedanecit, megjithse po më rrehë për çdo orë pse nuk po due me ardhë te ju, me ju grabitë Menën dhe me gjetë rrugën e msheftë tuejen. Për çdo orë më detyron me bâ këtë gjâ dhe më rrehë, saqë vaj medet për mue! Por unë jam shurdh, me të vërtetë jamë shurdh për Bedanecin e le të bërtasi dhe le të tërbohet edhe njiherë aq!"

„Of, of!" u frigue Kosobrini. „Çka, për këtê don me ta mbushë mendjen Bedaneci? O përbindsh i shëmtuet! Çka i ka ra ndërmend? Ashtu po të thot. — Po, ti Kekec, çka do të bâjsh? Ndoshta nuk do ta ndëgjojsh at shëmtim, jo ..."

„A thue nuk ju thashë, mixha Kosobrin, se për Bedanecin jam shurdh?" u përgegj Kekeci. „Paj nuk jam i pahajr — nuk kam qenë kurr dhe as nuk do të jem. Vetëm shpresoni në mue, mixha Kosobrin dhe do të shihni se Kekeci nuk din me rrejtë! Paj as atëherë nuk kam rrejtë kur u betova se do t'i ahmerrem Bedanecit dhe mâ në fund me ia këndue kangën si duhet."

Kosobrini ia rrahi krahët dhe i tha: „E kam dijtë se ti je djalosh i pashoq... Kekec duro vetëm shtatë ditë, si të thashë. Mandej do të bâhet mirë. Mbas shtatë ditve do të vijë dhe do të marr me vedi, ashtu që Bedaneci të shashtriset edhe mâ tepër... E tash më duhet patjetër të shkoj në shtëpí, sepse u vonova shum. Do të mundej me ardhë dhe të më zejë Bedaneci. E unë i tutem Bedanecit, tepër shum... Mirë mbetsh, Kekec! Mbas shtatë ditsh... mbas shtatë ditsh, poqese nuk ndodh ndonji gjâ mâ parë.

Burraleci u kthye me të shpejtë, u rrokullis grykës tëposhtë dhe u zhduk menjiherë në mes të shkrepave të përhimtë. Kekeci rrinte endè gjithnji ulun në lug dhe shiqonte mb'at'anë grykës. Pritte që Kosobrini të paraqitej në rrafshnaltë. Nuk priti shum. Pa pritmas pá burralecin atje në shkamb, e afër burralecit ishte Mena, e cila ia bante me dorë.

„Kekec, o Kekec!" thirrte voglushja me zanin e vet tingllues. „Si je, Kekec?"

Kekeci u çue dhe u përgjegj: „Mirë, shum mirë, Menushe! Në mos u baft mâ keq, unë jam i kënaqun me kaq. Asgjâ nuk më mungon. Mbramë më qerasi Bedaneci me mish të pjekun të drenit dhe prandaj bana si lorza. Por, me të vërtetë, nuk e dij se me çka do të më qerasi sot. Sigurisht, do të jetë diçka mirë. Bedaneci as nuk din gjâ tjetër, përveç mirsís... A nuk âsht e vërtetë, Menushe?"

Mena u çudit saqë gjithnji rrahte shuplakë. Deshti me iu përgjegj, por Kekeci kishte kthye shpinën dhe ecte grykës përpjetë. Kekèci pá se filloi me ra terri, prandaj i shpeshtoi hapat, që para natës të mbrrijë te shtëpija. Mena dhe Kosobrini e shiqojshin deri sa u zhduk në pyll. Atëherë u nisën kah shtëpija e Kosobrini i tregonte voglushës pikrisht ato gjana që ia tregoi Kekeci.

„Hë" bani mâ në fund Kosobrini. „I mirë âsht Kekeci, me të vërtetë âsht i mirë. Mos u tut aspak, Menushe! Kekeci nuk do të të rrëmbejë, edhe sikur Bedaneci t'ia prej kryet. Besomë se Kekeci do të qëndrojë trimnisht, deri sa ta bijë këtu. Atëherë do të jeni së bashku, do t'i kullotni bagtín dhe do ta ndihmoni njani tjetrin."

Menës së vogël i shkrepën syt. Rrahi shuplakë dhe qeshi me gëzim. „Ah, sa mirë do të jetë, mixha Kosobrin!" tha me gëzim të madh. „Duhet ta shpëtoni patjetër, mixhok, patjetër! Atëherë do të këndojmë bashkë, që të jetë gëzim rreth e përqark. E kur do ta bini, mixhë?"

„Mbas shtatë ditve, Menushe" u përgjegj Kosobrini dhe qeshi me gëzim, kur pá gëzimin e madh në fytyrën e voglushës së mjerë. „Kij durim vetëm edhe shtatë ditë të shkurta, sepse mâ parë nuk âsht e mundun... O, Kekeci âsht djal gaztuer dhe i mençëm, si askush në botë. Ai do të na argëtojë, saqë do të ketë gëzim edhe në shtëpin tonë të vetmueme. Me të vërtetë do të jetë mirë si askund tjetër në këtë krahinë zagorjane. Do të qeshim. Do të kalojmë mirë dhe do të gëzohemi, vazhdimisht do të gëzohemi..."

Mena e ndëgjonte dhe në shpirtin e saj rijnuer gufoi nji gëzim i madh. I gëzohej shoqnís së ré dhe mundsís për me luejtë dhe me këndue kangë gazmore me dikê. E vetme ishte n'at djerrín t'egër, pa njeri të gjallë përpos mixhës Kosobrin. E tash do të vijë Kekeci, mbas shtatë ditve do të vijë — e së bashku me tê do të vijë edhe gëzimi i

madh, kështuqë Mena do të jetë e vetmueme, në shtëpín e vetmueme të Kosobrinit... Me të vërtetë gëzohej Mena e vogël. Prej gëzimit që kish ia tha kangës gazmore edhe pse kishte ra në shtrat. Para se ta zente gjumi, qeshi e qeshi me të vogël...

Mirëpo, Kosobrini nuk qeshte. Ishte ulë në kuzhinë, afër zjarmit, që ndizej flakë. Kosobrini ishte strukë dhe kish mbshtetë kryet në duer. Mendonte pa prâ. Brenga të mëdha ia brejshin shpirtin, që iu kish mbushë plot frigë. Ishte i shqetsuem për shkak të Bedanecit, i cili i kishte ra në fije rrugës së tij të msheftë. O, bani e gjeti Bedaneci atê rrugë! Atëherë Kosobrini i mjerë do të zhdukej. I njef ai tërbimin dhe thojt e Bedanecit. Do t'ishte fatkeqsí, fatkeqsí e tmershme... Kosobrini i dridhej tanë trupi, kur e mendonte këtë fatkeqsí.I çoheshin flokët përpjetë dhe mendonte vazhdimisht se si ta zmbrapi at fatkeqsí prej vedi. Por asgja nuk i vinte ndër mend. Kjo ia brente shpirtin edhe mâ tepër. Dridhej prej frigës së vet të tmershme, kapte dhe lëkundte kryet.

Zjarmi në votër kish kohë që ishte fikë. E Kosobrini mendonte endè, tue u dridhë gjithnji mâ tepër. Frigohej për së tepërmi...

Kekeci u kthye pa lorzë në shtëpín e Bedanecit mbasi ra terri dhe mbasi në qiellin e gjanë e të naltë u ndezën yjt e parë. Shtëpija ishte çelë, por Bedaneci nuk ish askund. Kekeci çprushi zjarmin në votër dhe ndezi qirín. U ul pranë tavolinës dhe e shtrini kryet mbi te. Pritte Bedanecin, që erdhi së shpejti. Bedaneci hyni në shtëpí dhe vuni në tavolinë nji kafaz të madh ku rrinte kacul nji shpend i çutidshëm. Kishte krahë të përhimtë dhe nji sqep të mprehtë e të shtrembtë. Kekeci e shiqonte me interesim tue mendue në fillim se âsht shqiponjë e ré. Mundohej me e marrë me mend, me ia qëllue, por nuk

mujti me dijtë se si quhet ai shpend. Prandaj e pyeti Bedanecin:

„Mixha Bedanec, si quhet ky shpend gjakatar dhe çka ju duhet? Shqiponjë nuk âsht, e as gjeraqinë..."

„Ky âsht skyfer," u përgjegj Bedaneci gadi si në qejf, tue iu afrue tavolinës. Në dorë mbante nji zinxhir të gjatë. „Skyfer, skyfer". E xuna nalt në shkrepa... Po a din pse e kam zanë? Do ta lidhi në kulm të shtëpís, për t'i përzanë lorzat e shemtueta, që nuk po më lanë natën të qetë. Ah, sa shum frigohen lorzat prej skyferave. Tash nuk do t'afrohet asnji... Ehe, prap i përzuni Bedaneci..."

Bedaneci qeshte. Me dorë të majtë kapi me mjeshtrí skyferin e me dorë të djathtë ia forcoi rreth kambës nji hallkë të vogël, tue mos i vû veshin që skyferi e qukati dy herë si duhet me sqepin e tij të mprehtë. Mandej duel para shtëpís tue mbajtë në dorë shpendin e zanun. Me shkallë hypi në kulm. E lidhi fort zinxhirin rreth nji shtylle të hekurt dhe mandej u kthye dhe u ndal afër Kekecit, i cili çuditej pa prâ. Skyferi rrahi krahët, tue dashtë me fluturue, për me ikë. Mirëpo, mbrrini vetëm deri në skaj të kulmit dhe zinxhiri e tërhoqi prap. Skyferi kërkllisi me idhnim e muer turr edhe nja dhetë herë, me qëllim t'ikte. Mirëpo, zinxhiri e mbante fortë, tue mos e lëshue aspak. Skyferi u ul në gjûj në maje të kulmit. Shtini me idhnim kryet në krih dhe u qetsue.

„He, he, tash do të shihni o lorza të shemtueta koktrashë!" qeshte Bedaneci tue i fërkue duert. „Do t'ju përzâjë skyferi për hatër timin... Ejani dhe do të bindeni, Tash Bedanici do të jetë i qetë prej jush dhe nuk guxoni me e frigue kurrmâ. Vetëm ejani, koktrasha, vetëm ejani!"

Edhe për nji kohë të gjatë Bedaneci qeshi me të madhe jashtë në rudinë. E Kekeci hyni mbrenda në shtëpí.

Ishte strukë në qoshen e artë, tue shique me sy të rrudhun para vedi. E dinte se e mashtroi edhe shpresa e fundit. Paj, edhe lorza e gjallë nuk do të mundej me i ndihmue tash asgjâ, e aq mâ pak me bërtitë si lorza, me çka e frigonte aq mirë Bedanecin për çdo natë. Shih, shih, tash atje në kulm po rrin skyferi dhe prej tij frigohen gjithë shpendija, por mâ së shumti lorza. Nuk do të vijë mâ as afër. Po as Kekeci nuk mundet tashmâ me imitue lorzën. Sepse Bedaneci do ta merrte vesh menjiherë se prej kah po vjen zani. Mandej për Kekecin do t'ish mâ keq, njiqind herë mâ keq se tash . . .

Kekeci i kuptoi të gjitha këto. Prandaj edhe u struk në qoshe. Goja i dridhej dhe prej idhnimit të vet të madh kishte shtrëngue grushtat.

8

GJELI KËNDOI gëzueshëm n'oborrin e Mezhnarit. Pendlat e tij të larme vezullojshin në rrezet e verdha të diellit, të cilat lëvritshin dhe shkrepshin synin nëpër oborrin e gjanë. Të gjitha këto i pá gjeli i stolisun dhe prandaj këndoi edhe ma me zâ e u krenue edhe mâ tepër në mes të pulave, të cilat kokorisshin me kënaqsí për rreth tij. Mirëpo, ky kukurikim i gëzueshëm nuk i pëlqeu Tinkës së vogël. Duel Tinka prej shtëpije muer gurin dhe gjuejti gjelin. „Ish — ishsh — a do të heshtish, i pahajr!" bërtiti Tinka e vogël me të vërtetë e idhnueme. Mirëpo, gjeli hapi kambët dhe tri herë kapsiti syt. Mandej hapi syt dhe shiqoi Tinkën, tue u çuditë: „Kok-kok-kok..." A thue Tinkës nuk i pelqeu kanga e tij e bukur, kanga e tij e mrekullueshme, që pulave u pelqen aq shum? Çudí, çudí... Gjeli nuk mund ta besonte këtë gjâ. Çuditej dhe dy herë shkurdi kryet. Tue mendue se Tinka ndoshta vetëm âsht hutue, hypi në gardh dhe ia tha kangës me zanin e tij mâ të bukur „Kikir-li..."

Tinka rrudhi buzët e veta të kuqe, por nuk e gjuejti mâ me gur. Vetëm iu kërcënue gjelit me gisht dhe duel prej oborrit. Tinkës njimend nuk iu duk e mirë puna e gjelit, kanga e tij aq e gëzueshme, mbassi Tinkës i duhej vetëm me fshâ dhe me qa, qajt me idhnim. E po si të mos fshante dhe qante? Po nuk e kishte mâ vllaun — ndoshta tashmâ e ka mbytë Bedaneci i tmershëm në bjeshkë të nalta dhe e ka vorrosë diku mjedis pyllit. Tash Kekeci ka vdekë dhe nuk do t'i bijë kurrmâ lyrës së tij t'artë. As nuk do të këndojë mâ kangë të bukura, që i dinte me qinda e qinda. Kekeci shtrihet në vorr i vdekun dhe i qetë, njisoj si maca e saj atje në kopsht. Ah, Kekeci nuk âsht kurrkund mâ, e po kështu nuk âsht mâ as maca bardhoshe. Tinka mbeti vetëm. Askush nuk luente me të dhe në zemër kishte pikllim e brenga të mëdha, që nuk e lanë kurr të qetë, kështuqë Tinkës së vogël i duhej me qa dhe fshâ vazhdimisht. Oh, me qa për Kekecin, i cili nuk ishte te shtëpija qe shtatë dit, oh, me fshâ për macën bardhoshe, të cilën e fshiu vdekja e keqe dhe tash pushon në kopsht në vorrin e bukur . . .

Tinka u nis kah kopshti. U ul në barin e njomë nën qershín e gjanë. Atje ishte vorri i macës, i mbushun plot drandafila, sa nuk shihej toka e zezë. Tinka shiqonte vorrin e vogël. Duert i kishte kryqzue në gjoks dhe lotët filluen t'i rrjedhin prej syve. Filluen t'i rrjedhin ngadalë nëpër faqet e kuqe dhe ishin të valë. „Oj, macë!" tha Tinka në pikllimin e vet. „Po pushon bukur në vorrin e zi dhe nuk po ndëgjon pshertimët e mija . . . O, pse ka vdekë Kekeci i pafat? Shih, macë, pat thanë se do ta krijonte nji kangë të bukur për ty. Unë do ta këndojsha në vorrin tand, e ti do ta ndëgjojshe dhe do të mjaullitshe bukur prej vorrit. Por ti s'po më ndien, macë, sepse unë nuk dij me këndue aso kangësh si Kekeci. Nuk do të ndë-

gjojë kurrmâ, ashtu si nuk do ta shoh as Kekecin kurrmâ... Oh, sa jam tue vuejtë, macë, oh, sa tmersisht..."

Tinka ia plasi vajit dhe në zemër i dogj diçka aq fuqishëm, sa nuk mujti me durue mâ. U shtri për toke dhe futi fytyrën në bar. „Kekec, Kekec!" bërtite nganjiherë. „Macë, oj macë!" E mandej qante prap, sepse nuk mundej me e ndalë vajin as për nji çast. Në katund filluen me ra kumbonet, tue paralajmrue festën. Zane të harmonizueme filluen me jehue nëpër tanë krahinën zagorjane, e tingllojshin aq kandshëm, sa njeriut i shkrihej zemra, tue ndëgjue at krismë solemne dhe të qartë të kumbonave. Tinka i ndjeu kumbonet dhe zemra iu randue edhe mâ tepër. Ia plasi vajit me të madhe, tue dashtë me ua kalue kumbonave që tingllojshin. Por nuk mujti — mo të vërtetë nuk mujti...

Këtë ushtimë të harmonizueme kumbonësh e ndjeu edhe Kekeci, atje nalt në bjeshkë nën grykat e bardha. Kekeci u ul në livadh para shtëpis së Bedanecit, tue shique pa rrahë qërpikët katundin e lindjes. Mbështeti kryet në duer dhe mendonte, e mendonte... Syt i kish të vajtueshëm dhe fytyrë të zbehtë dhe të ligshtueme. Paj edhe nuk âsht çudi! Që shtatë ditë po e mundon Bedaneci i keq, tue mos i dhanë asgjâ të mirë. Për çdo ditë e rreh nga tri herë mirë e mirë dhe e ushqen me qull të paziemë melekuqesh saqë Kekecit iu zvoglue stomaku i vogël dhe iu ligshtuen faqet e kuqe të fryta. Oh, sa vështirë âsht kjo, shum vështirë.! Por edhe mâ vështirë âsht që Kekeci nuk po mundet me kurdisë si duhet, me çka do ta mashtronte Bedanecin dhe do të shkonte te shtëpija. Kjo gjâ e mundonte Kekecin mâ së shumti, sa gadi i vinte turp prej vetëvehtes. Megjithse kur e rrihte Bedaneci gjithmonë shtrëngonte gojën dhe betohej në vetë vedi se do t'ahmerret — prapseprap pa se âsht i dobët dhe se nuk do të bâjë asgjâ edhe nëse i versulet Bedanecit. Bedaneci

e shiqonte pa prâ me syt e tij mizorë tue pështëritë diçka vazhdimisht. Vetëm tri herë në ditë fliste me Kekecin dhe tana herët i thoshte me shkue menjiherë te Kosobrini dhe me rrëmbye Menën e mjerë. E Kekeci vetëm heshtte, tue mos iu përgjegjë asgjâ. Kjo gjâ e idhnonte shum Bedanecin, kështuqë e rrihte ashpër nga tri herë në ditë.

„Prit, prit, njeri i keq!" kërcënohej Kekeci tue ra në mbramje me fjetë në sanë dhe tue u mundue kot me ra në gjum. „O, ka endè kohë dhe nuk e dij se kush do të qeshi i fundit — ti apo unë... Askush nuk e ka rrahë endè Kekecin. Vetëm nana më binte nganji herë me thupër. Por nana ban mirë, sepse unë kam shum mbrapshti në krye... E ti, shpirtkeq, po më rreh — po rreh Kekecin. Por ti nuk e din endè se pikrisht kush âsht Kekeci. Prandaj do të gjêjë diçka, saqë do t'i shqyjsh syt dhe kurrmâ s'ka me të marrë malli me i rrahë njerzit e nder-shëm... O, vetëm prit, njeri i keq. Do të vijë Kosobrini dhe do të më çojë në shtëpín e vet. E ke me pa, e shpirtzi, se si do të bahesh atëherë... Do të vijë shpirti në fyt pse ke fqi Kekecin. Paj, Kekeci nuk âsht Kosobrin, që të dridhet para çdo lepuri. Prandaj, prit edhe ndonji ditë Bedanec!"

E njimend, Kekeci mbështeti shpresën vetëm edhe te Kosobrini, sepse të gjitha qëllimet dhe kurthat dështuen. Prandaj, duronte çdo gja pâ kukamë. Kur e rrahi Bedaneci, shkoi në rogë të pyllit dhe shiqoi për nji kohë të gjatë shtëpín e Kosobrinit. Pá burralecin, që punonte me zellë n'arën e vogël. Edhe Kosobrini e shiqonte nganjiherë dhe ia bante me dorë. Por Kosobrini nuk e shkembeu mâ asnji fjalë me te, sepse frigohej prej Bedanecit. Nganjiherë dukej nalt në çuba edhe Mena e vogël. Bante me dorë dhe thirrte me gëzim mb'at'anë grykës: „Kekec, Kekec!" — Por edhe zhdukej në pyll para se të mundej Kekeci me ia kthye ndonji fjalë t'ambël.

„Hë, kanë frigë prej Bedanecit" mendoi Kekeci. „Po frigohen dhe prandaj s'po duen me folë me mue. Mendojnë se do ta idhnojshin Bedanecin edhe mâ tepër, sikur të flitshin me mue... Mirë po bâjnë, me të vërtetë mirë... Prandaj as unë nuk do të flas mâ me ta. Do të rrej i qetë këtu dhe do të presi, që Kosobrini të përvidhet grykës dhe të më marri me vedi. Ah, sikur të vinte menjiherë! Mezi që jam kah e pres, mezi..."

Kekeci duronte dhe pritte. U kthye në ledinë para shtëpís së Bedanecit, ia nguli syt luginës dhe prap e vështroi skyferin e robnuem, i cili rrinte i piklluem në kulm të shtëpís. Skyferi varte kryet vazhdimisht. Rrallëherë e çonte, dhe atëherë syt e tij shiqojshin grykat e bardha. Atëherë bërtiste me gjysë zani, i përplaste krahët dhe turrej përpara. Por zinxhiri i pamëshirshëm e terhiqte mbas, kështuqë skyferi molisej në skaj të kulmit. Mandej fluturonte prap në maje të kulmit. Shtinte kryet nën krah, tue mos lëvizë mâ për nji kohë të gjatë.

Kekecit i dhimbej me zemër shpendi i robnuem .Madjè shpeshherë e pushtoi mendimi që ta shpëtojë skyferin. „Po çka do të bâhej në rasë se e lëshoj?" mendonte në vetëvedi. „Ah, sa do të zemrohej Bedaneci, bani e iku shpendi! Do të hypi në kulm dhe do ta zgjidhi skyferin" tha. „Me gëzim do të valvitet dhe do të fluturojë në shkrepa. Do të jetë i gëzueshëm, shum i gëzueshëm si unë, që do t'isha, sikur të më lëshonte Bedaneci me shkue... Haj, po çka do të bâhej sikur ta provojsha?"

Kekeci hypi deri në kulm. Por ndrroi mendimin në momentin e duhun. „Do të më mbysi Bedaneci, bani e ia lirova skyferin" tha. „Paj, menjiherë do të dij se shpendi nuk ka mujtë me ikë vetëm, porse e kam zgjidhë unë... Duro edhe pak, skyfer! Atë ditë kur t'ikë Kekeci do t'ikish edhe ti. Këtë gjâ po ta premtoj sot, e at gjâ që premton Kekeci âsht e gozhdueme mâ fort se drrasa në shtëpín

e Bedanecit. Prandaj, skyfer, më beso dhe mos u merzit..."

At ditë Kekeci i tha Bedanecit: „mixha Bedanec, a po ndëgjoni? Po ju them se skyferi i vogël do të cofë sot a nesër. Shihnie sa me merzí âsht kah rrin kacul atje maje kulmit dhe nuk qan kryet për tanë botën. E pse, mixha Bedanec? A dini, për arsye se po e ushqeni vetëm me qull melekuqesh njisoj si mue. Por a mendoni se skyferi âsht i kënaqun vetëm me qull? A mendoni se edhe unë jam i kënaqun? — O, skyferi âsht mësue me gjana mâ të mira, dhe nuk do ta damtonte kafshata e majme, ashtu si nuk do të më damtonte as mue... Prandaj, po ju them, mixha Bedanec, kujdesohuni pak mâ tepër rreth skyferit. Bani e cofi, do të ndëgjoni në mbramje përsëri darsmën e lorzës. Atëherë do të kukatni dhe Kekeci prap do të bâhet i mirë, do ta përzâjë lorzën e urrejtun... A mendoni se gjithkujt ia kanda qullin? A mendoni se gjithkush ka qejf me i përzanë lorzat e shemtuet. Hë, mixha Bedenac? Thoni!"

Bedaneci u zgerdhi mbi Kekecin dhe e shtyni sa që djaloshi u përplasë për toke. Mandej u kthye dhe u zhduk në prozhmë. Kekeci shiqonte mbas tij tue qeshë: „Shih, prap e therra si duhet," tha në vetëvedi. „U frŷ dhe mi tregoi dhambet... Ndoshta po mendon se i tutëm? He, he, mixha Bedanec, nuk do të mund ta përjetoni kët gjâ edhe nëqoftëse më duhet me jetue njiqind vjet me ju... Kush e din kah shkoi? Sigurisht në rogë të pyllit për me u sha pak me Kosobrinin. Sa qejf ka se, sa qejf!"

Kekeci ia nguli syt luginës së blertë, që lahej në rrezet e diellit, prej kah vinte krisma e kandshme e kumbonareve zagorjane. Zemra i zgjanohej gjithnji mâ tepër. Syt iu lagën papritmas, e në shpirt ndjeu nji dëshirë të flaktë, që e terhiqte kah lugina, ku ndodhej shtëpija e tij dhe aty rrinte e qetë lyra e tij e vetmueme në kutín e

ngushtë. Oh, të pakten lyrën ta kish me vedi, për ta këndue ndonji kangë të bukur, të mrekullueshme, e cila do të jehonte nëpër këtë vend t'egër zagorjan! Edhe më bukur do të jehonte ajo kangë në mes të shkrepave të vdekun se sa tingllima e kandshme e kumbonave zagorjanë. Atëherë do t'ishte bukurí dhe knaqsí rreth e përqark... Mirëpo, Kekeci nuk e kishte lyrën me vedi. Qé nji javë âsht tue ndejt e vetmueme në arkzë dhe s'ka kush me u ra telave të saj t'artë, s'ka, jo...

Kekeci mendonte për lyrën e vet dhe u përmallue shum tue ndëgjue tingllimën e kumbonave. Uli kryet vajtueshëm edhe atëherë kur pushuen kumbonat dhe kur mbretnoi nji qetsí vorri në vendin zagorjan. Nuk e shiqoi më luginën e gëzueshme, por i nguli syt në tokë tue heshtë dhe e përshkonte nji pikllim gjithnji më i madh... Por menjiherë çoi kryet dhe shiqoi rreth e rrotull. Iu duk se jehoi nji klithje e mbytun dhe dëshpruese, që vinte kush e di prej kah prej pyllit t'errtë. „Çka do të jetë kjo?" u çudit Kekeci, tue çue kryet. Mirëpo, ajo klithmë jehoi përsërí edhe me fuqi ma të madhe dhe më të qartë. „Kush po bërtet kështu në prozhëm" pyeti Kekeci vetëvedin. „Sigurisht po pisket shqiponja e egër ose kaprolli i sulmuem prej ndokujt... Hë, çudí, çudí..."

Ky zâ depërtues u ndëgjue edhe për të tretën herë dhe tash Kekeci u njofti. „Ha, Bedaneci po bërtet atje në rogë të pyllit", tha tue u çuditë gjithnji më tepër. „Tmersisht po bërtet Bedaneci, i idhnuem për së tepërmi... Hë, po shkoj e të shoh në rogë. Sigurisht janë zanë keq Bedaneci dhe Kosobrini..."

Kekeci vrapoi nëpër pyll. Vrapoi pa marrë frymë ndërmjet ahave të trashë, tue u ndalë vetëm para ndonji trupi. Shiqoi poshtë në grykën e egër, prej kah vinte bërtima e fuqishme. Atëherë Kekeci kapi kryet, tue bër-

titë me za të tmershëm. Poshtë pá Bedanecin, tue rrahë burralecin e vogël. Ai burralec nuk ish askush tjetër, por Kosobrini. Bedaneci e kishte rrokë me dy duert rreth shoke dhe e çonte prej toke si pendlën. Aq shum bërtiste saqë jehonte tmershëm në grykën e ngushtë të bjeshkës.

„Aih, aiih, gjëmoi Kekeci. „Shih, Bedaneci e paska zanë Kosobrinin! E paska zanë në grykë, kur u përvodh këndej për me mbledhë bimë mjekuese... Dhe tash Bedaneci do ta mbysi, sepse âsht idhnue shum në burralecin... Aih, aiih!"

Kekeci filloi me rrapllue me kambë prej frigës së vet. Iu rrëqethën flokët në krye dhe zemra iu ndal. Por vetëm për pak. Kekeci u shkund pa pritmas e gjëmoi edhe njiherë. Shtrëngoi buzët deri sa i dhimbtën dhe i hapi duert. Atëherë u turr shpatit tëposhtë me tanë fuqin e tij. Vrapoi rogës me turr, tue mos vû ré se u rrotullue tri herë nëpër tokë. O, Kekeci posa kish fillue me u mbushë frymë dhe u çue me të shpejtë prej toke. Vrapoi edhe mâ tutje përpara, vrapoi si era tue mos u ndalë mâ askund. Menjiherë u ndal para Bedenecit i djersitun dhe tue dihatë. Hapi duert edhe dy herë dhe iu versul Bedanecit, tue e kapë për dy duert.

„A do ta lëshojsh Kosobrinin?" dridhej tue iu afrue Bedanecit gjithnji mâ tepër. „Ah, ti njeri i keq! A do ta lëshojsh? Po të them, lëshoje! Nuk e njef ti endè Kekecin! Por tash do ta njofish — nëqoftse nuk e lëshon menjiherë Kosobrinin... Lëshoje shpejt, po të them edhe njiherë..."

Bedaneci e shiqoi djaloshin e zemruem së tepërmi, por nuk e lëshoi burralecin, i cili as nuk lëvizte mâ në duert e tija të forta. E shtyni Kekecin me shqelm sa që djaloshi fluturoi larg anash dhe u rrëxue në gur. Kjo gjâ e idhnoi Kekecin edhe mâ tepër. Çfryni keq dhe u çue menjiherë. Iu versul përsëri Bedanecit, me dy duert

e rroki për mjekrrën e madhe dhe filloi me ia ndukë saqë Bedaneci palli prej dhimbjes. — „Ha, po të dhem, o shpirtkeq!" piskati Kekeci tue ia ndukë mjekrrën gjithnji mâ fortë. „Nuk do të të lëshoj, nuk do të të lëshojë jo, deri sa të mos e lejsh Kosobrinin të qetë... A ndjeve, o shpirtkeq? A ndjeve! — lëshoje Kosobrinin, poqese të dhimbet mjekrra... A do ta lash? Hë, a do ta lash, zemërzí? Unë nuk do të të lëshoj, jo, nuk do të të lëshoj..."

Bedaneci kishte dhimbje të tmershme, sepse Kekeci nuk dinte mëshirë, por me tanë fuqín e vet ia ndukte mjekrrën e gjatë. Hidhej Bedaneci rreth e përqark, për të shpëtue prej djaloshit të zemruem. Por të gjitha këto shpurdhje të tija nuk ndihmuen aspak. Kekeci nuk çante kryet për shqelmat e tija por ia ngrehte dhe ia ndukte mjekrrën saqë i fluturojshin nëpër ajr qimet e gjata. Atëherë Bedaneci u ul dhe e lëshoi Kosobrinin në tokë. Rrëmbeu Kekecin për krahësh sa Kekeci bërtiti, iu nda fryma dhe prej dhimbjes së tmershme, ia lëshoi mjekrrën. Bedaneci e rroki dhe e hodhi larg n'anën tjetër të grykës. U ul mandej mbi Kosobrinin, i cili rrinte i shtrimë për dhé pa lëvizë. „Ho, ho, çka âsht kështu?" pëshpëriti Bedaneci. „Ndoshta nuk ka vdekë? Nuk po lëviz, e as nuk po merr frymë mâ... Po nëqoftëse ka vdekë? Mallkim! Po unë nuk pata ndërmend me e mbytë... Sigurisht ka vdekë prej frigës, kur e kapa aq papritmas dhe pa mëshirë... Hë, hë, — po, çka do të bâhet tash?"

Bedaneci kroi kryet mbas vedi, tue e shique me frigë Kosobrinin. Kekeci vrapoi mbrapa dhe gjujzoi para Kosobrinit. Ia kapi dorën, por i ishte ngrî dhe ftofë. E shiqoi në fytyrë, por edhe fytyra i ishte zbé dhe nuk kishte jetë. — „E mbytet, Bedanec, e mbytet njeriun e pafajshëm!" bërtiti Kekeci, i pushtuem prej frigës. „A nuk

po shihni se Kosobrini vdiq dhe nuk po lëvizë mâ? ... E mbytët — kuku, e mbytët! ..."

Bedaneci vuni dorën në gjoksin e burralecit për të pá se a po i rreh mâ zemra apo jo. Mirëpo, zemra nuk rrihte mâ — ishte e qetë dhe e palëvizshme ... „Njimend-paska vdekë," tha Bedaneci me zâ të mbytun dhe tue u dridhë. „Ka vdekë — vdiq prej frigës së vet ... Po unë nuk deshta me e mbytë. Vetëm e kapa dhe e çova nalt disa herë. E ai âsht tutë dhe paska vdekë ... Nuk kam dashtë me e mbytë, me të vërtetë nuk kam dashtë ..."

„Kriminel jeni ju, mixha Bedanec, kriminel i madh", foli Kekeci pa mendue, tue qëndrue gjithnji i gjujzuem afër burralecit të vdekun. „Çka ju bani, i mjeri? Ku ju zuni rrugën? — O, ai ishte njeri i ndershëm dhe i mirë... e Ju e mbytët, mixha Bedanec, e mbytët njeriun e mirë. Tash vaj halli për ju, mixha Bedanec, vaj halli!"

„Hesht, djalosh!" pështpëriti Bedaneci. „Po unë të thash se unë nuk e mbyta. E mbyti friga, ajo frigë e madhe ..." Bedaneci shiqoi edhe njiherë Kosobrinin e vdekun. Mandej u kthye dhe shkoi me turr nëpër rogë dhe menjiherë u zhduk në prozhëm.

Kekeci kishte ra në gjuj para të vdekunit dhe kërcitte gishtat i dëshpruem. E thirri Kosobrinin me tanë fuqín e vet, sepse nuk mundej me besue se burraleci njimend kish vdekë.

„Mixha Kosobrin, mixha Kosobrin!" thirri Kekeci. „Çilni syt dhe shiqomëni! Nuk âsht Bedaneci këtu mâ! Shkoi, mixha Kosobrin dhe nuk duhet të frigoheni mâ ... Paj, e dij se vetëm jeni shti, për të mujtë me shpëtue prej Bedanecit. Prandaj, çilni syt, mixha Kosobrin, sepse Bedaneci nuk gjindet mâ këtu ... A po ndëgjoni, mixha Kosobrin? A po ndëgjoni?"

Mirëpo, Kosobrini nuk lëvizi. Atëherë Kekeci u bind se Kosobrini njimend paska vdekë. Hoqi kapelen prej kreje dhe bashkoi duert. Mandej u ul në gur dhe filloi me mendue se çka me bâ. Shiqonte grykën e thellë, nëpër të cilën ushtonte Pishenca e Vogël e egër. Shum mendime i silleshin në krye. Prap e pushtoi zemrimi dhe prandaj i shtrëngoi grushtat.

„Prit, njeri i keq!" foli i zemruem". O, qysh sot do të ta luej, si askush mâ! Nuk vij mâ në shtëpín tande, sepse kam frigë dhe nuk due me jetue nën nji kulm me vrasësin! Mâ me dëshirë shkoj me jetue me egërsina nëpër shpella, se sa me ty, kriminel! Sot do ta njohish Kekecin, dhe qysh sot do të të gjêjë e keqja..."

Kekeci shtrëngoi grushtat edhe disa herë dhe pështëriti disa fjalë të pakuptueshme. Mandej u çue dhe shkoi me turr mb'at'anë grykës dhe rogës. Vraponte drejt në shtëpín e Bedanecit, por shtëpija ishte thatë dhe Bedaneci nuk ish askund. Kekeci kapi me të shpejtë konopin e gjatë dhe duel prej shtëpije. „Jo, kurrmâ nuk do të më shohish, ti shtëpi e tmershme!" tha. Atëherë në kulm krikllói skyferi depërtueshëm. Kekeci ia lëshoi syt dhe ia bani me dorë. Nëpër shkallë hypi në kulm, drejt te skyferi. Shpendi u frigue dhe nisi me fluturue. Kekeci kapi zinxhirin dhe e tërhoqi kah vehtja. Sa çel e mshel syt çeli hallkën dhe skyferi fluturoi me të shpejtë drejt shkrepave të përhimtë... „He, edhe ti u lirove, ashtu si të ka mpremtue," foli Kekeci. „Por edhe unë do të jem sot i lirë. — Do t'iki dhe nuk ka aso fuqije, që do të mundej me më ndalë. Bedaneci e mbyti Kosobrinin, e Mena e mjerë mbeti vetëm n'anën tjetër të greminës. Frigohet dhe nuk ka askend për ta mbrojtë. Vaj për mue, si nuk m'u kujtue Mena mâ herët! E shkreta, çka do të bâjë pa Kosobrinin? Do të vdesi, do të vdesi prej frigës... Por unë po shkoj atje n'at anë. Paj, më duhet

patjetër, më duhet, sepse Mena âsht jetime dhe tash frigohet, pse ka mbetë vetëm. Por si të mbrrij atje, kur nuk e dij rrugën e msheftë, që çon në shtëpín e Kosobrinit? Vaj, vaj! Si të shkoj?"

Kekeci mendonte, por asgjâ s'i shkonte ndërmend. Kjo e idhnoi edhe mâ tepër. Iu kruen gishtat përsëtepërmi dhe nuk mujti me ndejtë i qetë. Shkoi me turr në shtëpín e Bedanecit. I përmbysi tavolinat dhe stolat, përmbysi shtratin dhe mandej kapi enët e kuzhinës dhe i hodhi rreth e përqark. — „He, gjaksuer!" dihatte. „Tash e ke shtëpín e bukur, tash e njef Kekecin... do ta mbajsh mend sa të jesh gjallë. Dhe po të them se nuk do të mundesh me e zanë kurrmâ... O, shpirtkeq! Vetëm hajde dhe përpiqu në mujsh me më zanë! Ka me t'ardhë kur të kërkojsh nesër kot se ku gjindej dikur shtëpija jote... Vetëm, prit, o gjaksuer!"

Kekeci iu afrue votrës, ku shëndritte prushi. „Po çka bâhet në rast se e përpushi zjarmin?" mendoi dhe i shkrepën syt. „Do t'ia digjsha shtëpín, le të kallet me flakë të gëzueshme... E pse të mos ia djeg me të vërtetë? Ah, sa do të shiqonte dhe bërtitte Bedaneci. Hej, hej..."

Por Kekeci tundi kryet. Dhe për t'i ikë provës tërheqse, u kthye me të shpejtë dhe iku me vrap prej shtëpís.

9

AT DITË KEKECI ishte i inatosun, mâ shum se kurrndonji herë në jetën e tij. Pikrisht prej inatit as nuk mendonte se çka âsht tue bâ. Vetëm e kishte të qartë se ka ikë prej shtëpís së Bedanecit dhe se nuk do të kthehet atje kurrmâ. Edhe sikur Bedaneci ta kapë dhe ta rrëmbejë — o, Kekeci do të çohet përsëri në kambë dhe do t'i versulet prap. Bedaneci le ta mbysë nëqoftëse don, le ta mbysë ashtu si e mbyti edhe Kosobrinin e mjerë — Kekeci nuk do të shkojë me tê! As të vdekun nuk do ta ketë mâ në shtëpí, sepse Bedaneci âsht gjaksuer, sa nuk ka njeri mâ të keq se ai në botë.

„Oh, sa mirë ia shnuka mjekrrën," tha Kekeci, tue ia ngulë syt prap rogës së pyllit. „Do t'i dhimbi të paktën tetë ditë dhe do ta lëmojë mjekrrën e ndukun. E aq mâ mirë ia kam shkapërderdhë të gjitha sendet e shtëpís, tri orë do t'i duhen me punue deri sa t'i vejë të gjitha në rregull. Oj, Bedanec, he shpirtkeq! Sot pé se çka din Kekeci. Por nuk i ke pá endè të gjitha. Ato kryesoret do

të vijnë tash e mbas... Do të më lusish dhe do të kërkojsh që të mëshirohem. Por unë nuk do të kem mëshirë, sepse ti je gjaksuer, gjaksuer i tmershëm. Do ta luej vallën e fundit, nuk do të rrijë rahat, deri sa të humbish prej viseve tona... Prit, prit, o gjaksuer!"

Kekeci u kërcnue me dorë, tue vrapue me tanë fuqín nëpër rogë të pyllit. I shkonte djersa curjel fytyrës, por Kekeci nuk kishte kohë me e fshî me mangë. Merrte frymë me të shpejtë tue i shtrëngue buzët, e zemra iu kish mbush me idhnim e inat. Tmerohej në shpirt kur i kujtohet Kosobrini i mjerë, i cili âsht shtrí i vdekun atje poshtë në grykë. „Çka do të bâjë tash Mena e mjerë?" mendonte Kekeci i frigsuem. „Tash âsht e vetmueme në mes të shkrepave t'egjër, e vetmueme dhe nuk ka guxim me u nisë kurrkah. Po kush do ta mbrojë? Askush, paj. Mena nuk ka kurrkend në botë... Pse:" shpërtheu Kekeci në mendimet e tij. „Askend nuk ka Mena? E pse âsht Kekeci në botë? Ndoshta për ta rrahë Bedaneci dhe për ta ushqye me qull melekuqesh? Haj, haj! Jo, mos u frigo, jo, Mena jetime! Qysh sot do të jetë Kekeci te ti dhe do të të ruej prej çdo të keqeje. Ai nuk do t'i frigohet Bedanecit, e as shqiponjës s'egër, sikurse frigohej Kosobrini i mjerë... Mos u tut, Mena e shkretë! Kekeci âsht endè gjallë, endè, endè nuk e ka zhdukë Bedaneci..."

Kekeci hyni në grykë ku shtrihej Kosobrini i vdekun. E çoi me duer të veta të fuqishme dhe me mundim të madh e lëshoi në livadh afër grykës. Atje u ndal dhe në momentin e parë nuk dijti çka me vendosë. Shiqonte stomin e bardhë para vedit, nëpër të cilin rrokullisej prroni i egër maluer. Për të mujtë me ra poshtë i duhej me kalue nji shkamb të madh, e ai ishte i lëmuet dhe thik teposhtë, sa që askush nuk mundej me kalue nëpër të. Kekeci i pá të gjitha këto dhe u shqetsue... Mirë-

po, Kekeci nuk humbte shpresën. Shiqoi konopin që pruni prej shtëpís së Bedanecit. Fytyra iu kthjellue, rrahi shuplakë.

„Kosobrinin do ta lëshoj poshtë fare lehtë në stom të prronit," tha. „Mirëpo, si ta hypi në rrafshnaltë? Haj, po edhe kjo do të bâhet nëqoftse âsht Mena sado pak trime dhe nuk tutet prej meje... Do të përpiqem — njimend, do ta provoj dhe nuk do të frigohem. Po edhe prej çkafit me u frigue? Kosobrini i mjerë do të dëshironte sigurisht me u prehë te shtëpija e vet. A thue unë të tutem prej kësaj rruge të ngushtë dhe të mos ia plotsoj dëshirën, të shkretit?"

Kekeci nuk mendoi mâ. E muer Kosobrinin dhe e çoi poshtë mbi greminë. Para vedit pá nji trung të madh të nji pishe të shpartallueme kaherë. Kekeci lidhi konopin e trashë rreth tij dhe e shtrëngoi fort. Me anën tjetër të konopit lidhi Kosobrinin në shokë. Mbasi e kreu këtë punë, muer frymë thellsisht dhe shiqoi mb'at anë greminës. Atëhere pá Menen e vogël. Ishte ulë në nji gur dhe shiqonte Kekecin.

„Menushe, oj Menushe!" thirri Kekeci. „Mos u frigo aspak. Menjiherë do të vij te ti. Por duhet të më ndigjojsh patjetër dhe nuk guxon me u tutë çkado që të bâj unë. A ndive? A ke nji konop të gjatë dhe të trashë? Hajt, kqyr në shtëpín e Kosobrinit dhe bjerma... A ndive, Menushe?"

Mena qante mb'at' anë grykës dhe përgjigjej tue qa me të madhe:

„Po, kemi nji konop... O, Kekec! Çka ka ndodhë? Pse âsht shtrí mixha Kosobrin afër teje në livadh? O, Kekec?"

„Hesht, hesht, Menushe!" u përgjegj Kekeci. „Të gjitha do t'i marrish vesh, do të t'i tregoj të gjitha... Vetëm hesht, që të mos na ndëgjojë Bedaneci. Shko shpejt

dhe bjere konopin! E mandej prit në shkamb! Atëherë do të të them se çka me bâ me konop."

Vajza e vogël u zhduk prej shkambit dhe u nis me vrap për në shtëpí. Kekeci u ndal mû përmbi greminë. E çoi Kosobrinin e vdekun dhe filloi me e lëshue ngadalë shkambit të lëmuet teposhtë. Kosobrini ishte i vogël, por megjithkëtê ishte i randë, kështuqë Kekecit i shkonte djersa në fytyrë derisa mbante konopin dhe përpiqej me tanë fuqín e tij. Porse prapseprap çdo gjâ shkoi mirë, madjè e lëshoi Kosobrinin poshtë në stom, mâ parë se mendonte Kekeci. Kekeci u shtrî në shkamb dhe shiqoi poshtë greminën. Atëherë e pá Kosobrinin. Ishte shtrî në zall afër prronit.

„Mirë âsht!" fshani Kekeci. „Pjesa e parë e rrugës muer fund... Por kur të mbërrijë edhe vetë poshtë nuk do të tutem mâ prej kurkujt. E prej Bedanecit aq mâ pak... Dhe për të zbritë poshtë s'po çaj kryet. Paj, mbasi Kosobrini i vdekun zbriti me konop, atëherë unë do të zbres aq mâ parë, që jam i gjallë dhe nuk tutem prej çdo guraleci. Ta provoj se a do të shkojë."

Kekeci u kap për konopi dhe u lëshue shkambit teposhtë. Për nji çast e pá vedin varun mbi greminë, tue e matë me sy thellsín nën vedi. Mandej muer turr dhe si rrufé zbriti konopit teposhtë, tue mos shique mâ greminën e thellë përfundi.

„He, he," bërtiti me gjysmë zani. „Çdo gjâ po shkon në rregull. As nuk kam mendue se âsht kaq lehtë me zbritë... Shih, shih — po, unë rashë poshtë në stom. Kapëm tash, Bedanec, nëqoftëse mundesh! Prapseprap Kekeci t'iku mâ në fund, e ti kërkoje, gjaksuer!"

Kekeci u lëshue për bukurí në stom. Atje u ndal dhe me mangë fshini djersën prej fytyre. I fërkonte duert dhe shiqonte prronin e shpejtë, i cili tue ushtue me të madhe nxitonte afër kambëve të tij. Paj, uji nuk qen-

ka i thellë," tha Kekeci. „As nuk po grryeka aq me fuqí, si mendojsha unë. Do të hyj nëpër të dhe do ta qes Kosobrinin n'anën tjetër."

E zgjidhi burralecin e vdekun prej konopit dhe e çoi në duer. Mandej iu afrue ujit tue kërkue vaun e përshtatshëm. Por nuk mendoi dhe kërkoi shum. Hyni n'ujin e ftoftë, tue shkelë deri në gjuj. Prroni i shkumbuem i binte dhe përpiqej me ia luejtë kambët. Por Kekeci mbahej mirë. Megjithse kishte barrë të randë, prapseprap hecte me guxim përpara, tue mos u ndal për asnji çast. Njiherë gadi u rrëxue, kur vuni kambën në nji gur të lëmuet. Por u mbajt me tanë fuqín e tij, tue nxitue përpara. Kështu mbërrijti për bukurí n'anën tjetër dhe u nis stomit të lëmuet deri te shpellat e pjerrta e të nalta, në mes të të cilave ishte shtëpija e Kosobrinit. Shiqoi nalt dhe pá Menën e vogël, e cila ishte ulë në nji naltsí dhe ia bânte me duer. Kekeci nuk u ndalej, por ecte me hapa të barabartë. E lodhi barra e randë dhe dora i dridhej prej mundimit të madh. Mezi merrte frymë, por nuk e humbi shpresën, pikrisht nuk donte kur i pá aq afër shkrepat thik përpjetë. Përmblodhi tanë fuqin dhe gadi vraponte nëpër stomin e bardhë e të butë.

U ndal nën grykë, tue bërtitë me tanë zanin e tij: „Menushe, oj, Menushe! A e prune konopin? Hajde, lidhe fort skajin e konopit rreth nji lisi, e anën tjetër lëshoma poshtë. Por shpejt shpejt! A ndive Menushe?"

„Poo," u përgjegj Mena prej së nalti e mandej mbretnoi heshtja rreth e përqark. Kekeci pritte poshtë në stom dhe i shtrinte duert, sepse i ishin mpí prej barrës së randë. Shiqonte n'anën tjetër, në rogën e pyllit, tue mendue për Bedanecin. Tash ishte gadi i bindun se në çdo çast do të vij me turr Bedaneci prej pyllit. Do ta shohi Kekecin, do t'i këcejë shkambijt e naltë dhe prronin e shpejtë. Do ta

rrëmbejë dhe do ta marri përdhunisht prap në shtëpín e vet. Atje do të fillojnë mundimet përsërí dhe nji e zezë edhe mâ e madhe... Kekeci u ngrí kur iu kujtue Bedaneci. Priste me padurim për t'ia lëshue Mena konopin. Prandaj bërtiste pa prâ: „Shpejt, shpejt, Mena! A po ndëgjon? Ngutu, ashtu âsht puna, Menushe..."

Mirëpo, Kekeci nuk priti shum. Konopi i trashë ia mbërrini menjiherë nëpër shkambij. Kekeci e rrëmbeu dhe qeshi prej gëzimit.

„Shih, shih — konopi ia mbërrijti këtu dhe qenka mjaft i gjatë," tha. „E unë gadi frigohesha se do të jetë tepër i shkurtë. Mirë do të shkojë tenaltë, mirë... E tash mund të vijsh, Bedanec! Nuk do të më zâsh kurrmâ, sepse dora jote nuk mundet me më mbërrijtë. He, he — ia rregullova, si askush deri tash..."

Kekeci qeshi edhe njiherë. Mandej u kacavar në konop tue provue se a do ta mbajë mirë. Konopi ishte lidhë me fuqí dhe fort për lis atje nalt. Kekeci ishte i kënaqun. U ul dhe Kosobrinit të vdekun ia lidhi konopin në shokë.

„Shpëtuem, mixha Kosobrin," tha Kekeci. „Shiqoni, unë dhe Mena do t'ju vorrosim mirë në rrafshnaltën tuej. Mixha Kosobrin, do të keni vorr të bukur, që nuk e ka kush. Do të prêheni në qetsí dhe askush nuk do t'ju pengojë. Askush, e aq mâ pak gjaksori, që quhet Bedanec. Do të kujdesohet Kekeci për vorrin tuej, kështuqë nuk do të guxojë me e prekë kush. As shqiponja e egër, i shkreti mixha Kosobrin!"

Kekeci kapi konopin dhe filloi me u ngjitë përpjetë shkambit të lëmuet. E vështirë ishte kjo ngjitje përpjetë, sepse në fillim nuk gjente asnji plasë, ku do të mundej të paktën me pushue nji çast me kambë. Shkambi ishte thik përpjetë i lëmuet si me zdrukth. Kekecit s'i mbeti tjetër veç se me u ngjitë konopit përpjetë. Me duer rrokte ko-

nopin e vrazhdtë dhe u gjuhej me gjuj. Kështu ngjitej dalëngadalë. Kekecin e la guximi. — O, Kekeci vetëm shtrëngonte buzët, që të mos dihatte për sëtepërmi, e kur i rrëshqitte djersa prej fytyre, pëshpëritte: „S'ka gjâ, he, s'ka gjâ! Shkambit së shpejti do t'i dalë në krye dhe atëherë do të shpëtojë prej të gjitha të zezave... Kekec, duro edhe pak! Paj, te Bedaneci durove nji javë. E tash të frigohesh prej këtij të ngjituni përpjetë?"

Kekeci njimend nuk frigohej, por vazhdonte përpara pa u lodhë. Menjiherë pá para vedit nji gungë të madhe, që kishte dalë në shkambin e lëmuet. Kekeci u gëzue kur e pá.

„Që, sa n'orë të mirë më duel kjo gungë", qeshi. „Këtu do të mundem me pushue bash mirë dhe do të mbushëm frymë... Qoftë mallkue! Më dukej se nuk do të jetë aq vështirë. Por prap qenka vështirë me u ngjitë nëpër konop, që t'i pret duert. Paj, le t'i presë! O, Kekeci nuk âsht tutë edhe prej shum gjanave tjera, e tash të vajtojë për shkak të këtij konopi dhe këtij shkambi të naltë? Hë, e çuditshme do t'ishte kjo gjâ, sikur njimend të vajtojsha..."

Kekeci qeshi dhe u largue pak anash. Me kambën e djathtë qëndroi mbi gungën e ngushtë, kurse me duer mbante konopin e ngrehun. I erdhi rast i mirë me pushue pak dhe me ndalë djersën, që i rridhte fytyrës e që nuk mundej me e fshí. Shiqoi nën vedi në thellsí dhe pá se kish kalue tashmâ gjysmën e shkambit të naltë.

„Po shkon mâ shpejt se sa kam mendue," u gëzue. „Por me gjithkëtê nuk do të pushoj shum këtu. Nuk i kam ikë endè rrezikut plotsisht, endè mundet me më diktue Bedaneci. Do të vinte me tërbim dhe do të rrëmbente konopin. Do ta shkundte konopin dhe unë do të fluturojsha nëpër shkambij. Ndoshta edhe poshtë do të më gjuente. Do të piksha si dardhë e pjekun në krye të

Bedanecit. Bedaneci do të më hante, sepse njimend do të mendonte se jam dardhë e vërtetë. O, kjo nuk do t'ish punë e mirë, sepse Bedaneci ka dhambë të tmershëm..."

Kekeci qeshte në vetvedi. Por së shpejti i kaloi i gjithë gëzimi kur ndjeu përsipër zanin e Menës. Mena i bërtiti e frigsueme:

„Kekec, o, Kekec! Ik, ik! Po e shoh Bedanecin në rogë të pyllit... Bedaneci âsht tue shique drejt këndej... Bedaneci po të sheh... Kekec, Kekec!"

Kekeci shiqoi me frigë rogën e pyllit. Njimend — atje afër ahut të vetmuem rrinte Bedaneci dhe shiqonte Kekecin drejt. Djaloshi u tremb dhe bërtiti me gjysmë zani. Kapi konopin me tanë fuqí dhe u ngut përpjetë, sa që i digjshin shuplakët e dorës. Vetëm edhe njiherë shiqoi mb'at'anë grykës dhe pá Bedanecin tue vrapue rogës teposhtë drejt greminës.

„O, nuk do të më shkundish prej konopi, shpirtkeq!" bërtiti Kekeci. „Nuk jam dardhë që të më hajsh. Tash nuk të frigohem mbasi gadi t'ika krejtsisht... Vrapo, vetëm vrapo, sa të duesh! Ti i ki kambët e gjata, he, njeri i keq, por unë i kam gishtat si të macës. Do t'iki nëpër konop, aq me sigurí sikurse jam me sigurí Kekec..."

Djaloshi ngjitej konopit përpjetë sa gadi iu ndal fryma. Nuk e vështronte mâ Bedanecin, i cili tashmâ kishte zbritë në stom të prronit nëpër konopin që pat lanë Kekeci lidhë për shkamb. Kekeci ngjitej si maca grykës përpjetë, tue pritë çdo çast që ta shkundë Bedaneci prej konopit, në të cilin ishte kacavarë. I rridhte djersa edhe mâ tepër në fytyrë, e shuplakët e duerve nisen me i djegë aq fort sa mezi mbahej për konop e vrazhdët. Mezi merrte frymë tue dihatë shpejt, e prej frigës së msheftë filluen t'i rrëqethen flokët në krye.

„Paj, prapseprap nuk do të më shkundi shpirtligu prej konopit!" foli vendosmenisht me zâ të naltë. „Jo, nuk

do të lejoj që të më kapi pikrisht tash, kur gadi ika. Nuk do t'ia lejoj këtë gëzim jo, se âsht i pahajr i madh..."

Me fuqín e fundit vazhdoi Kekeci përpjetë. Dhe shih, shkambi këtu nalt nuk ishte mâ aq i lëmuet, si atje poshtë. Këtu kishte plot gunga dhe rrafshina të vogla, kështu-që Kekeci mundej me i dhanë vedit fuqí edhe me kambë. Kjo gjâ e gëzoi aq shum, sa që fillojë të qeshi. Tash hypte mâ lehtë tenaltë — e me mjeshtrí, njisoj si kitrra. Shiqoi përpjetë dhe pá kryet e Menës krejt afër. Ishte edhe koha e fundit që të mbrrijë tash aq nalt. E n'at çast ia plasi vajit Mena përmbi krye.

„Ik, ik, Kekec!" piskati voglushja. „Bedaneci kaloi prronin dhe po vjen me ngutí nëpër stom... Eja, eja. Kekec!"

„Hoop, hoop" iu përgjegj Kekeci dhe u çue tri herë me tanë fuqín në gungat e thepisuna tue i gervisht mirë gjuejt e vet. Sa çel e mshel syt u gjet nalt pranë voglushes, e cila qante.

„Hë, a po më sheh, Menushe?" u mbush frymë tue e lëshue konopin. „Hë, a po e sheh Kekecin? O, Bedaneci nuk mujti me më shkundë prej konopit, që t'i bijsha në krye si dardhë e pjekun. A din, Menushe, Kekeci nuk âsht pjekë endè për këtë gjâ, prandaj nuk lejon që të shkundet prej konopi, apo nuk âsht kështu, Menushe? Hë?"

Voglushja e shiqonte me admirim dhe i dridhej endè tanë trupi. „Po ku âsht mixha Kosobrin?" pyeti e frigsueme. „O, Kekec! Shpëtoje mixhen Kosobrin, që të mos e kapë Bedaneci!"

„Mos kij frigë, Menushe!" u përgjegj Kekeci dhe shiqoi në thellsí. Atëherë u tut dhe rrëmbeu konopin me të shpejtë. Posht pá Bedanecin, i cili gadi iu kishte afrue Kosobrinit të vdekun. Kekeci e rroki konopin dhe e tërhoq, e terhoq aq fort sa çdo gjâ kërciste. Mena e shiqoi nji çast tue u çuditë. E mandej këceu dhe me dy duert

i ndihmoi Kekecit për me tërheqë konopin. E tërhiqshin vazhdimisht tue mos folë asnji fjalë. Menjiherë panë mû afër majës trupin e vdekun. E tërhoqën edhe njiherë — dhe Kosobrini u gjet në vendin e sigurtë, në rrafshnaltën e tij, ku nuk mund t'i bânte kush asgjâ të keqe.

„Mirë u ba!" fshani Kekeci. „E shpëtuem edhe këtê prej thojve të Bedanecit. Por i mjeri, vdiq dhe nuk do të mbledhi mâ bimë mjekuese n'anën e Bedanecit."

Mena e vogël u gjunjuzue afër trupit të tij. Mbuloi fytyrën me duer dhe fillojë të qajë me zâ të naltë. „O mixhë, mixhë!" kukati Mena e vogël. „Më shiqoni edhe njiherë! Ju nuk keni vdekë, mixhë! Çilni syt dhe më thoni, se endè jeni gjallë... Ju kam dashtë aq shum, mixhë! E kah t'ia mbajë tash mbasi paskeni vdekë, e unë nuk kam askend në botë? Oh, mixhë, mixhë...

„Mos qaj, Menushe, mos qaj!" e ngushllonte Kekeci. Por mbassi nuk mujti me e pajtue, u shtrî në shkamb dhe shiqoi teposhtë në thellsí për të pá se çka po bânte Bedaneci atje poshtë. E pá nën shkamb, rrinte mû n'at vend, ku pak mâ parë shtrihej Kosobrini. Kërcnohej me grushta dhe flitte fjalë të pakuptueshme. — „Hej, mixha Bedanec!" u shqye së qeshuni Kekeci me të madhe në naltsín e sigurtë." A po më ndëgjoni? E pse po pështëritni atje poshtë dhe po bani me duer? O, do të bâjshi ma mirë me shkue te shtëpija dhe me e rregullue pak. Ajo s'âsht në gjendje të mirë, sepse pak mâ parë qe tërbue Kekeci atje. Shkoni me zanë edhe njiherë skyfer tjetër në gryka, që të mos u këndojë lorza prap natën. Sónte nuk do të jetë Kekeci, për me i përzanë lorzat e padëshirueshme... A më ndëgjuet, mixha Bedanec? Shkoni në shtëpí, sepse aty poshtë nuk do të gjeni asgjâ, e aq mâ pak lorza..."

Bedaneci bërtiti aq të madhe sa që ushton tanë gryka. Edhe mâ tepër i shtrëngoi grushtat dhe iu kërcënue Kekecit. „Vetëm prit, i pahajr!" bërtiti Bedaneci i tër-

buem. „Mos u kacagjelo ti atje nalt dhe mos mendo se jenë vend të sigurtë. Do të më bijsh prap në dorë, por atëherë do të luejmë ndryshe, sa që do të ketë vaj dhe kukamë! Por duro deri atëherë ,o i pahajr!"

„Po, kuptohet, kuptohet," u përgjegj Kekeci krejtsisht gjakftoftë. „Do të presi, mixha Bedanec, por e dij se nuk do ta mbërrij at gjâ. Mirëpo, edhe nëqoftëse e mbërrij, çdo gjâ do të jetë mâ ndryshe se mendoni ju, mixha Bedanec! Sot duhet vetëm të rregulloni shtëpín të kërkoni skyferin. E ndonjiherë tjetër do t'ju duhej sigurisht me kërkue krejt shtëpín, të cilën do t'ua rrenonte Kekeci... Prandaj, mâ së miri do t'ishte me e lanë të qetë Kekecin. Paj, ju sot e njoftët, mixha Bedanec! Thoni në mujshi se njimend nuk e njoftët, o, vetëm thoni! Edhe mbas nji vjeti do ta kreni kryet mbas veshit të djathtë. sa herë që të ju kujtohet Kekeci... Thoni se nuk âsht e vërtetë — thoni, nëqoftëse se mundeni, mixha Bedanec!"

Bedaneci nuk iu përgjegj mâ me asnji fjalë. Por vetëm filloi me qitë tmersisht me duer, mandej u kthye dhe shkoi mb'at anë stomi. E Kekeci u largue prej shkambit dhe iu afrue Menës, që ishte tue qa. „Hej, Menushe! Ia rregullova qejfin tmersisht Bedanecit" tha me kënaqsí. „I kërsitën dhambët qitte me duer, sepse ia thash në fytyrë ato që mendova. Shkoi dhe nuk do të vijë mâ as afër — vetëm që të mos e përqeshi mâ. Vetëm për këtë arsye, po të them, Menushe..."

Mirëpo, vajza e vogël nuk e ndëgjonte, por endè gjithënji dëneste dhe thirrte mixhokun e vdekun. Kekeci mbeti i heshtun për nji kohë afër saj dhe e shiqonte. Për herë të parë e pá tash për s'afërmi Menën e mjerë, dhe iu dhimbtë aq shum, sa i thirri në zemër. Mena kishte flokë të shpeshtë e të vërdhë. Syt e zi shiqojshin përvajshëm fytyrën e Kosobrinit, e faqet e kuqe të rrumbullakta i dridheshin prej vajit të madh. Kekecit i dogj zemra aq

shum sa që dy lot t'idhtë i dulën në sy. Ia vuni voglushes dorën në krye dhe i foli me të mirë:

„Hajde, Menushe! Mos qaj, sepse tash s'ka mâ dobí... Mixha Kosobrin vdiq dhe kurrmâ nuk do të mundesh me e thirrë për së gjalli. Edhe sikur të qajsh njiqind vjet, Menushe, të gjitha janë kot. Prandaj mâ mirë hesht! Shih, po tash jam unë te ti, Menushe. Jam te ti në vend të mixhokut, që të mos frigohesh dhe të mos mërzitesh. E unë nuk tutem prej as gjâje në botë. Do t'ikim shpejt prej këtuhit. E ti do të mbesish te na, në shtëpín tonë. Do të luejsh bukur me Tinkushen tonë dhe me ujkun tim. Do të kalojsh bukur, Menushe, bukur, si askund gjetiu... Qetsohu dhe mos qaj!"

Voglushja e shiqonte me syt e saj të dashtun. „O, a thue âsht e vërtetë, Kekec?" pyeti, tue i fshí lott. „Sa bukur do të bâhej sikur të guxojsha me ardhë në shtëpín tuej... O, Kekec, a thue do të më marrish me vedi, që të jem e gëzueshme, të mos qaj mâ dhe të mos frigohem? A âsht e vërtetë, Kekec?"

„E vërtetë âsht, e vërtetë," u përgjegj Kekeci. „Ti, Menushe, je jetime dhe më dhimbesh. Të mijt do të duen, e Tinkusha do të këcejë posa të të shohi. Do t' i harroj të gjitha, madjè edhe macën e ndjerë dhe ka me të dashtë. Më beso, Menushe, kështu do të jetë dhe ti do të qeshish me gëzim në shtëpín tonë".

Mena fshani thellsisht me loçkë të zemrës dhe u çue. Kekeci fshiu syt me mangë dhe kapi Kosobrinin e vdekun. „Do ta çojmë mixhokun e mjerë në shtëpi dhe do ta vemë n'arkivol," tha. „Mixhoku ka meritue nji vorrim të bukur..."

E kapi të vdekunin dhe e çoi me duert e tij të forta nëpër rrafshnaltë drejt shtëpís së vetmueme, që gjindej mb'at'anë shpellave. Mena e vogël i shkonte mbrapa. I fshinte syt dhe nganjiherë fshante thellë dhe pikllueshëm.

10

AT DITË errej në vendin e qetë dhe të gjanë zagorjan. Majet e bardha nga të dy anët e Pishencës së Vogël përcëlloheshin në zjarmin purpur, që shëndritte rreth e përqark, që shëndritte edhe në grykën e ngushtë. Rrafshnalta e blertë e Kosobrinit përcëllohej n'at zjarm kështuqë dukej se prej qiellit kishte zbritë diçka e çuditshme, e bukur, që nuk mundet me e kuptue zemra e njeriut. Kekeci çuditej kur duel prej shtëpís së Kosobrinit dhe pa rreth vedi at muzg të mbramjes. Iu duk se çdo gjâ rreth tij âsht e gjallë dhe merr frymë msheftazi. Dridheshin shkrepat n'at shkëlqim të çuditshëm, dridheshin arat, madjè edhe kaçubat, sikur njimend t'ishte gjallë çdo gjâ dhe të hecte këndej, andej...

„Hej, hej!" u çudit Kekeci edhe njiherë, „kjo âsht me të vërtetë gjâ e çuditshme. Sikur t'ishin tash këtu fëmijt e katundit, do të mendojshin se rrafshnalta njimend jeton dhe shpërndan florî rreth e përqark. Ndoshta edhe do të frigoheshin dhe do t'ikshin. Hë, do të me-

ndojshin se vetë dreqnit e vegjel mashtrojnë dhe magjepsin këtu. E rrugaçat frigohen prej dreqënve të vegjël, frigohen prej dreqënve të vegjël të blertë dhe ikin sa u del tym mbrapa... Por askund nuk ka as dreqën të vegjël, as florî. Dielli po perëndonte mbas bjeshkëve, atje larg dikû, ku s'mund të mbërrijë askush. Madjè as Kekeci..."

Por ajo dritë u fik në grykë sa çel e mshel syt. Rreth e përqark mbretnuen terri dhe qetsija, nji qetsí aq e madhe sa Kekeci gadi ndjeu të rrahmet e zemrës së vet. Vetëm prroni i egër maluer këndonte përmjedis greminës kangën e vet të njillojshme, kumbuese. Nganjiherë fluturonte lakuriqi prej grykave dhe valavitej përmbi arë. Fluturonte disa herë rreth e rrotull arës e mandej zhdukej në terrin' e zí... Kekeci ishte shtrî në prag sepse ndiente që i janë ngrî e mpi duert prej punës së randë, që iu desht me e bâ sot mbas dreke. U ndal në prag me pushue dhe me u shtrí pak, sepse i dhimbshin gjith eshnat. At çast posa kish krye arkivolin, ku e vuni trupin e Kosobrinit të mjerë. Por kjo nuk ishte punë e lehtë, kështuqë Kekeci u lodh mjaft. Mirëpo, ai nuk frigohej prej asaj pune dhe prandaj nuk pushoi derisa e kreu atê që kishte mendue. Mandej i dha vedit pushoi pak, që të mos mpihet krejtsisht. Mirëpo, Kekeci nuk pushoi shum në prag. Kur në qiellin e naltë dhe t'errtë pá yllin e parë, u çue dhe shkoi në shtëpí.

Hyni në dhomë. Atje ishte arkivoli, të cilin e punoi Kekeci prej stolave dhe disa drrasave të gjata. Mjedis arkivolit, shtrihej Kosobrini i mbuluem me pëlhurë të zezë deri në qafë. Kryet i pushonte në jastëk të bardhë. Në fytyrë ishte zverdhë dhe syt i ishin mbyllë, si t'ish në gjum të thellë. Afër arkivolit ndezeshin dhetë qiri të mëdhej dhe të trashë, kështuqë në dhomën e gjanë kishte mjaft dritë. Në pëlhurën e zezë, që mbulonte Kosobrinin, ishin pesë tufa lulesh të kuqe rododendroni, që

i mblodhi Mena e vogël nalt në shkambij. Gjith dhoma ishte mbushë me erë, që vinte prej fletëve të mëndafshta t'atyne luleve malore dhe në dhomë ishte bukur, si atje në shpatin ku rriten dhe lëshojnë erë...

Mena ishte ulë në stol afër furrës. Duert i kishte lidhë kryq në gjoks dhe shiqonte pa lëvizë arkivolin, ku bamirsi i saj flente përgjithmonë. Kekeci u afrue dhe u ul afër saj. „A thue, nuk âsht i mirë arkivoli?" foli me zâ t'ult. „Shiqoje, Mena, se si po ndizen bukur gjithë qirit! Shiqoji edhe lulet! Si janë të kuqe, të kuqe si yjt në qiell..."

Voglushja bani me krye. „Bukur — të gjiha janë të bukura," u përgjegj tue pëshpërtitë. „E të gjitha këto i bane ti, e vetëm ti, Kekec... O, unë nuk e kam dijtë se je kaq i mirë dhe i vyeshëm. Kekec, ti je edhe trim, si askush në botë. Shih, sikur të mos ishe ti, do të shtrihej mixhoku i mjerë atje vetëm e i lanun mbasdore në grykën e tmershme... E ti e prune këtu, tue mos u frigue prej Bedanecit gjaksuer. Je trim, Kekec, shum trim!"

„S'âsht gjâ!" tha Kekeci tue bâ me dorë. „A din, Menushe, kjo s'âsht kurrgja u lodha pak dhe i gërvisha gjujt. Nuk ka pasë gjâ të tmershme. Asht punë kryesore që ia luejta Bedanecit vallen si ka hije, saqë vetëm i përplaste duert, pse shum i pelqente... Por ajo nuk âsht vallja e fundit. Ajo e fundit do të vijë nesër ose mbasnesër... A din, Menushe, jashtë âsht natë tashmâ, e ti je sigurisht e përgjumshme. Prandaj do t'ishte mirë me shkue me fjetë. E unë do të rrijë zgjuet afër mixhës Kosobrin, do të rrijë zgjue tanë natën."

Mirëpo, Mena kundërshtoi dhe kurrsesi nuk deshti me e ndëgjue Kekecin. „O, aspak nuk po më merr gjumi," tha. „Do të rrij me ty, do të rrijmë bashkë zgjuet. A din, Kekec, që të mos frigohesh dhe të mos merzitesh. Do të bisedojmë që të na kalojë koha mâ shpejt."

„Hë", bani Kekeci dhe shiqoi përskithi voglushën. Mena filloi t'i tregojë për Bedanecin, i cili e pat çue aq bukur në shtëpín e vet mb'at'anë grykës, tue i premtue çdo gjâ të mirë. Mena tregonte për vuejtjet e veta, për vuejtjet dhe pamshirsín, si dhe për mirsín e Kosobrinit. Kekeci e ndëgjonte tue heshtë, e kur Mena mbaroi tregimin, ia lëmoi flokët tue i thanë:

„Ti je jetime, jetime e madhe, Menushe! Ke vuejtë shum dhe ke qa shum. Por po të them, Menushe, se tash i ka ardhë fundi fatkeqsís sate. Tash, mbasi të gjeti Kekeci, i cili do të çojë te shtëpija. Paj, Kekeci nuk âsht si fëmijt tjerë. Ndëgjomë, Menushe, do të shohish se si dij unë me i sjellë njerzit dhe se si ia rregullova qejfin Bedanecit. Ndëgjo, Menushe, dhe do të shoshish dhe do të çuditesh sa të mundesh!"

Kekeci filloi me tregue me zâ t'ultë. Foli gjanë e gjatë për fatkeqsit e veta dhe Bedanecin. Mena e ndëgjonte me admirim. Mirëpo, mbasi tregimi vazhdoi shum gjatë, e Kekeci nuk pushonte endè, u mbështet për koftori. Kryet iu var menjiherë në gjoks. Syt iu mbyllën padashtë dhe Menën e zû gjumi. Kekeci heshti kur pá voglushën tue fjetë. Qeshi dhe shkoi ngadalë në dhomën fqinjë. Pruni me vedi nji jastëk të bardhë, nji mbulesë dhe i shtroi në bankë. Atëherë e vuni ngadalë edhe voglushën në bankë. Voglushja lëvizi pak, por nuk u zgjue për arsye se ishte lodhë tepër. Flente ambel dhe në bankë andrronte kushedi çka.

Kekeci u shtrî dhe iu afrue arkivolit. E shiqonte të vdekunin dhe qirít e ndezun dhe syt filluen me i djegë. „I mjeri Kosobrin" fshani. „Si prehet qetsisht dhe nuk frigohet mâ prej asnji gjâje në botë. As nuk çau kryet mâ për Bedanecin, e as për shqiponjen e egër... I ngrati Kosobrin! Iu desht me vdekë aq shpejt..."

Kekecit i digjshin syt gjithnji e mâ tepër, saqë gadi filluen me i dhimbtë. Prandaj u largue prej arkivolit dhe duel ngadalë prej dhome. Hapi derën e shtëpís dhe u ndal në prag. Shiqoi natën e heshtun rreth e përqark. Qielli ishte mbushë me mija yj të mëdhaj të ndritshëm, që vëzullojshin pa prâ në qiellin e naltë. Nepër grykën e ngushtë fryente nji erë e vogël e ftoftë, e prej thellsís vinte ushtima e zanun e njillojt e prronit maluer. Kurrfarë zani nuk ndigjohej deri larg rreth e përqark. Vetëm prej anës tjetër u paraqit dhelpna nja dy herë. Kizi me nji zâ të gjatë dhe të vrazhdë, e mandej prap ra në pashë çdo gja... „U bâ vonë, " pëshpërtiti Kekeci, tue i shique yjt dhe tue pa se majet e nalta kanë fillue me shëndritë në nji dritë të zbehtë, që e shpërndante hana e vonë.

Kekeci u dridh prej së ftofti. U kthye dhe hyni përsërí në dhomë. U ul në bankë dhe i mbylli syt. Filloi me e zanë gjumi, saqë mezi mbahej. E shiqoi edhe njiherë Menën që flente. Mandej ra dhe i shtini duert nën krye. Përpjekjet e ditës së kalueme e kishin lodhë aq shum, sa që nuk mujti me qëndrue mâ. Mendoi me ra vetëm pak, mirëpo, para se të rrihte tri herë qërpikët, e zu nji gjum i thellë...

E zgjoi Mena. Kekeci kceu dhe fërkoi syt. Në momentin e parë nuk dijti se ku âsht, se pikrisht ku ndodhet. Por e pá arkivolin dhe qirat e ndezun dhe menjiherë iu bâ e qartë çdo gjâ. „Hë, paskam fjetë pak", tha Kekeci tue shique nëpër dritare, prej kah vinte drita e ditës. „Shih, shih — qenka bâ ditë, dite e kthjelltë... Si kam mujtë me fjetë aq gjatë — çudí, çudi...

„Eja, Kekec në kuzhinë!" tha Mena tue qeshë. „Kam zie tamlin. E dij se je untë, kështuqë bluda me tamël të nxehtë nuk do tê bâjë dam. Hajde, Kekec."

Kekeci shkoi njimend në kuzhinë. Në tamël përsheshi do bukë thekne dhe filloi me hangër me rrembim,

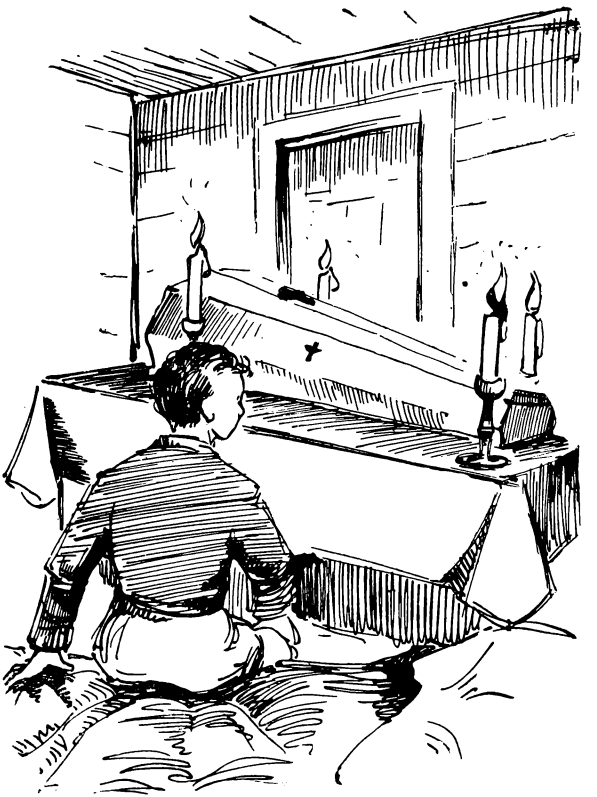

sepse me të tërtetë ishte untë. „Pa, ti Menushe e zieve tamlin?" çuditej. „Po ku more tamël?"

„I mola dhitë," u Përgjegj vajza e vogël. „A din, Kekec, atje n'ahrin e vogël i kemi dy dhí dhe nji dele. I kemi pasë dy dele, por njenën na e muer shqiponja atë ditë... Nuk do të heqim keq, Kekec. Mixha Kosobrin ka sigurue çdo gjâ, kështuqë nuk do të durojmë unje. Unë do të gatuej gjellën. O, unë dij me gatue mirë! Më âsht dashtë me i gatue Bedanecit, e të mos dij tash? Mos u mërzit, Kekec!"

Kekeci çuditej dhe shiqonte voglushën, e cila lante me kujdes enët e drunit afër votres. „Paj, po të besoj, Menushe," i tha, kur e zbrazi bludën. „E kam dijtë se je voglushe e mirë. Prandaj edhe të besoj.... Por., a din Menushe, se sot duhet ta vorrosim mixha Kosobrinin e mjerë? Shih, unë do t'i gëdhendi drrasat. Do t'ia çeli vorrin atje nalt te kaçubat, afër arës. E aty do të pushojë mixha Kosobrin i qetë dhe i pabrenga, sepse askush nuk do ta trazojë... Mejherë do t'i hyjë punës, kështuqë mbas dreke do ta shtijmë në dhé mixhokun e pafat".

Kekeci shkoi me nji herë me punue. Drrasa kishte mjaft dhe e bani arkën me njiherë, mâ parë se sa mendonte. Mandej muer lopatën dhe u nis nalt kah kaçubat. Atje hapi nji gropë të thellë. Punoi pa u lodhë, tue mos i vû re djerses së valë, që i pikte pa prâ prej ballit. Vetëm kur iu duk se gropa âsht mjaft e thellë, u mbush frymë dhe fshini me dorë djersën prej fytyrës. Shkoi në shtëpí dhe çoi arkën e drunit. E çoi në dhomë dhe e vuni në tokë.

„Menushe, unë jam gadi", tha. „Domosdo. Tash na duhet patjetër ta vejmë mixhokun e vdekun n'arkë dhe ta çojmë në vorr. Por duhet të më ndihmojsh pak, sepse nuk mundem vetëm."

Voglushja ia plasi vajit me tanë fuqín e saj, tue mbulue fytyrën me duer. Kekeci shkimi qirat dhe largoi pëlhurën e zezë prej të vdekunit.

„Mos qaj, Menushe!" i tha voglushës. „Shih, edhe mue po më vjen keq, saqë do të qajsha me gjithë dëshirë. Por, nuk due, sepse e dij se nuk ka dobi... Eja, Menushe, shtine jastekun n'arkë, që mixha Kosobrin të flejë mirë. Mos kij frigë, Menushe, aspak mos kij frigë...

Voglushja e muer jastekun dhe e vuni n'arkë. E Kekeci e çoi të vdekunin ngadalë dhe me kujdes. E lëshoi n'arkë dhe e mbështuell me pelhurë të zezë. E çoi kapakun me të shpejtë dhe ia vuni arkës përmbi. Mena piskati dhe ia plasi vajit edhe mâ me të madhe. Edhe Kekecit i dridhej zemra, syt i kishte plot lot, e buzët i kishte shtrengue. Por ai mbahej me trimni dhe nuk donte me çfaqë dhimbjen e tij të madhe. E kapi çekanin me të shpejt dhe e gozhdoi kapakun e arkës së të vdekunit.

„Do të më ndihmojsh me e çue deri te kaçubat", i tha Menës. „Arka âsht e randë dhe unë nuk mundem vetëm. Kape mirë nëntrup dhe mos qaj, Menushe! Kjo gjâ âsht dashtë të ndodhi patjetër, e ti nuk mundesh me i ndihmue tash asgjâ, ashtu si nuk mundem as unë."

E çuen arkën dhe filluen me e nxjerrë prej shtëpís. Ecshin skaj arës pa bâ asnji fjalë. Të dy kishin zemrën e pikllueme mendojshin për të shkretin, të cilit iu desht me vdekë aq herët. Dëneste Mena e vogël, i rridhshin lot prej syve dhe i bijshin n'arkën e bardhë. Por Mena e dinte se ata lot janë të kotë dhe kurrmâ nuk do ta thrrasi të gjallë mixhokun e pafat. Por, megjithatë qante, sepse i ishte pikllue zemra dhe për arsye se voglushja jetime nuk dinte gjâ tjetër. Mbërrijtën te gropa. Kekeci hoqi konopin prej krahut dhe e mbështuell rreth arkës. E lëshuen ngadalë në gropë. E mbuluen me lule të kuqe dhe Kekeci

filloi me i hjedhë dheun e zi. Vorri u mbullue së shpejti dhe mbi Kosobrinin u formue gomuri.

Djaloshi dhe voglushja u ndanë përzemërisht prej të ndjerit. Mandej tue heshtë u nisën për në shtëpí. Heshtën nji kohë të gjatë. Vetëm mbasi iu afruen shtëpís, Kekeci foli: „Hë, mixha Kosobrin nuk egziston mâ ... Shih, Menushe, u largue prej nesh, por ai do të kujdesohet për né që mos të na ndodhi asnji e keqe. Prandaj, Menushe, mos u merzit fortë! Çdo gjâ do të bâhet mirë. Nji ditë do t'ikim edhe prej këtyhit. Bedaneci nuk do të na frigojë mâ. Më beso, Menushe, se do të ndodhë kjo gjâ ... Tash do të sundojmë bukur në pasunín e Kosobrinit, tue mendue se si të shpetojmë prej Bedanecit të shemtuem dhe t'ia luejmë vallën e fundit. E Bedaneci do të vallzojë endè, saqë do të ketë vaj dhe kukamë! Kështu jam betue dhe betimin do ta mbajë si duhet! Shpreso në mue, Menushe, dhe do të shohish se nuk duhet me u tutë prej kurrçkafës. O, do të më kujtohet ndonji mjeshtrí, me të cilën do ta muejmë Bedanecin. Në mos sot, nesër me sigurí ... A ndëgjove, Menushe?"

„Po, ndëgjova, Kekec," u përgjegj voglushja. „Kekec, je shum trim dhe prandaj të besoj. Por vetëm po tutem a mos po vjen Bedaneci këtu dhe të na zajë. Sa tmerim do të kishim, Kekec, aih, shum tmerim sikur të na kapte... A thue ti nuk po tutesh, Kekec?"

„Pse?" shpërtheu Kekeci me zâ të naltë. „Unë t'i tutem Badanecit? Dije, se kurr nuk i jam tutë, e nuk do t'i tutem ... O, vetëm le ta provojë dhe le të vijë këtu! Nuk e dij se a do të shkojë mâ aq shëndoshë prej këtuhit, si mbramë prej grykës. Unë i kam grushtat endè e Badanecit i kanë mbetë edhe disa qime në mjekërr. Vetëm le të provojë, në mos e pastë njoftë Kekecin sa duhet! Vetëm le të provojë, po të them, Menushe!"

Mena u çudit shum dhe mbylli grushtat. E Kekeci murmuriti edhe diçka i mërzitun. Shkoi në shkamb dhe u ul në maje të greminës, në shkrepin e bardhë. Shiqonte mb'at anë greminës tue mendue se do ta shihte Bedanecin në rogë të pyllit. Por Bedaneci nuk ishte askund. Kekeci gadi fshani kur nuk e pá. Paj, Kekeci ishte i shqetsuem, shum i shqetsuem, por vetëm shtihej trim dhe i qetë. E dinte mirë se Bedaneci i ka ra në gjurmë rrugës së mshe-ftë, që çon në shtëpín e Kosobrinit. Ishte i bindun se tash Bedaneci asht tue i përdorë të gjitha fuqít e tija për të zanë Kekecin dhe Menën. Prandaj zemra i ishte mbushë me frigë dhe brenga të mëdha, prej të cilave ligshtohej në shpirt. O, nuk u frigonte Kekeci për vehten e vet. Ai frigohej vetëm për Menën, për jetimën e vogël, së cilës po i dridhej tanë trupi prej frigës dhe i cila tutej aq shum prej **Bedanecit.**

„Hë më duhet me kurdisë diçka patjetër!" mendonte Kekeci në shkamb. „Prapseprap nuk do të rrij gjithmonë në këtvend t'egër. Do të mujsha me shkue në shtëpí. Por çka vlen, kur nëpër gjurmat e mija mundet me ardhë Bedaneci dhe me më rrëmbye, ndoshta edhe mâ parë se do të mujsha me u ulë pranë tavolinës në shtëpí... Këtu jam endè mâ i sigurti. Vetëm Bedaneci nuk guxon me e gjetë at rrugë, atëherë çdo gjâ do të jetë mirë. Por si t'a pengojë këtgjâ, mbasi as vetë nuk e dij at rrugë të mshe-ftë? — Aih, a thue âsht aq punë e vështirë, aq e vështirë! Tash do të mujsha me qeshë me Bedanecin me tanë fuqín time po të mos ish ajo rrugë e mallkueme. Hë, nuk më mbetet gjâ tjetër veçse ta kërkojë at rrugë... Njimend do të flasim dhe do të mendojmë mâ tutje... Njimend kjo do të jetë puna mâ e mirë.

Kekeci u çue dhe u nis kah shtëpija. Mena, posa i nxuer kafshët prej shtallës së vogël për me i çue në ku-llosë. „Mirë, mirë, Menushe!" tha Kekeci me kënaqsí. „Ve-

tëm shko e kulloti! E unë do ta shiqojë pak banesën e ré dhe do t'i rregullojë të gjitha. E mandej do të vijë te ti, që të bisedojmë pak".

Mena shkoi me tubën e bagtís, kurse Kekeci hyni në shtëpí. I rrotulloi të gjitha rreth e përqark dhe në çdo gjâ shtini hundën e vet. Kur u merzit prej këtij rrotullimi, ia nisi punës. Nxirrte me të shpejt çdo gjâ që e pengonte prej dhome. Nuk u bâ as gjysë ore dhe dhoma u rregullue. As gjâja mâ e vogël nuk tregonte se deri para gjysë ore ka qenë këtu i vdekuni. Kekeci ishte i kënaqun me punën e vet. Mandej hyni n'izben e ngushtë për të pa edhe pak. Izbja ishte e errtë dhe plot perime të ndryshme.

„Hë, këtu diku duhet patjetër të fillojë rruga e msheftë," mendonte Kekeci, tue shique nëpër lokalin e errtë. „Nuk duhet kërkue askund tjetër. Po shkoj ta marr nji qirí dhe çdo gjâ do ta kontrollojë me kujdes. Nuk do të pushojë deri sa ta gjêjë rrugën e msheftë. O, Kekeci ka hundë të mirë. Tashma kam gjetë shum gjana, e tash të mos e gjejë at të shkreten rrugë të msheftë, të cilën po e kërkon Bedaneci qe nji vjet? He, he, Bedaneci ka hundën e vet e Kekeci të vetën..."

Kekeci qeshí, tue u gëzue për mendime të veta. Prej izbes duel para shtëpís. Por, pá se âsht bâ bukur vonë. Prandaj nuk shkoi me marrë qirin, por u nis kah kaçubat n'anën tjetër t'arës. „Nesër' nesër do ta kërkoj atë rrugë të mallkueme, që po më ngasmon e frigon aq shum," foli në vetë vedi. „Nesër do të dali para, Bedanec, e mandej fshij hundët si duhet! Ndoshta mendon se do të kukati tash këtu, ashtu si kukatte i ndjeri mixa Kosobrin? O, Bedanec, ti me të vërtetë nuk e njef Kekecin! Por po të them se ka me të dalë për hundesh fqinjisija me mue..."

Menën e gjeti afër kaçubave. Ish ulë në livadhin e mbuluem me myshk. Duert i kishte vû kryq në gjoks. Ishte krejtsisht e qetë dhe shiqonte me merzí para vedi.

Kafshët e vogla kullotshin të qeta afër kaçubave dhe nuk kish nevojë që t'i ndali Mena. Kekeci u ndah para saj, tue e shique. Iu dhimbti e shkreta, sa që i dogj zemra.

„Menushe", tha tue e prekë voglushën me dorë. „E dij se je e merzitun për shkak të mixhokut të mjerë Kosobrin. Por të kam thanë se nuk duhet të merzitesh. Oj, shih, Menushe! Edhe unë jam tue vuejtë. Por unë s'ia vej veshin. A din, sikur mos të më vinte turp do t'ia thojsha nji kangës së bukur, saqë Bedaneci t'idhnohej edhe mâ tepër. Por nuk guxoj me këndue, nuk guxoj për shkak të mixhokut të vdekun. Do t'ishte gjâ e keqe. Apo jo, Menushe?"

Voglushja e shiqoi dhe qeshi. „Asht e vërtetë, Kekec, — do t'ishte keq," iu përgjegj. „Çka do të thonte mixhoku i mjerë, sikur të ndiente? O, do t'i vinte keq dhe do të ta zinte për të madhe. Prandaj, âsht mâ mirë mos me këndue sot".

Kekeci deshti t'i përgjigjet. Por, atëherë bani me dorë dhe shiqoi n'anën tjetër të grykës. Pa Bedanecin, i cili posa hypi prej grykës së thellë. Kekeci nuk ndejti rahat, kur e pa. Nuk iu ndejt dhe nuk mujti me durue shum, por kcen menjiherë në shkrep. Rrahi shuplakë dhe bërtiti:

„Hej, mixha Bedanec! A po ndëgjoni? A po shtini hunden rreth e përqark dhe po kërkoni rrugën e msheftë, që do t'iu bjeri te unë? — O, vetëm kërkonie, mixha Bedanec! E unë po ju them se âsht i kotë tanë mundi juej . . . Kurrmâ nuk do ta shtini Kekecin në dorë, kurrmâ! E keni pasë njiherë — por jua luejti si duhet, sa që nuk do ta harroni kur . . . Mirëpo, mundohuni për me zanë Kekecin! Vetëm mundohuni, mixha Bedanec! He, he, nëqoftse mundeni, nëqoftëse mundeni . . ."

Kekeci qeshi me tanë fuqín e tij. E Bedaneci iu kërcënue me dorë dhe u përgjegj:

„Prit, rrugac, prit! Qysh nesër do të jesh prap në duer të mija, kështuqë do të lidhi në kulm që të m'i përzejsh lorzat në vend të skyferit. E kam gjetë tashmâ rrugën e msheftë, — që, fillon këtu poshtë në grykë. Kekec, Kekec! Flej bukur sonte, sepse nesër nuk do të kesh kohë... Pritmë ti rrugaçi i ndyetë!" — Dhe Bedanec qeshi me të madhe aq keq dhe tmershëm, saqë Kekecit i hyni dridhma nëpër të gjitha eshnat. Shiqoi me frigë mbas Bedanecit, që shkonte nëpër rogën e pyllit, tue qeshë gjithnji mâ fort dhe mâ me zâ, derisa u zhduk në prozhëm.

„Aih Aih! A e ndigjove, Kekec?" qante Mena dhe kapi kryet prej frige. „Nesër do të vijë këtu — vaj halli për né, nesër... Shpëtomë, Kekec, prej Bedanecit të tmershëm, shpëtomë!..."

Kekeci u zgjue prej të mpimunit kur ndigjoi zanin e Menës.

„Po pse po kukat prap, Menushe?" shpërtheu Kekeci me idhnim të madh. „Paj, Bedaneci nuk ka ardhë endè këtu. E as nuk do të jetë aq afër... Çka po mendon, se me të vërtetë ka gjetë rrugën e msheftë? Jo, Menushe, jo. A din, Bedaneci vetëm po rren, për të na frigue nevé. Sikur ta dinte rrugën, nuk do të bërtiste n'at anë, por do të vraponte menjiherë këtu... Ai po rren, Menushe, po rren keq... Besomë dhe mos kukat!"

Kekeci e bindi dhe mâ në fund e ngushlloi. Mena fshiu lotet prej fytyre dhe u qetsue deri diku, tue pa se Kekeci nuk frigohej aspak. Kekeci shtihej se âsht i pabrenga dhe përqeshte vazhdimisht Bedanecin. Mâ në fund tha:

„Mirë, edhe nëqoftëse vjen nesër — çka do të bâhet! Do t'i qerojë lehtë lesapet me te dhe do t'ia luej vallen e

premtueme të fundit... Hej, Menushe, vetëm le të vijë! Do të shohish, se si dij me u ahmarrë..."

Kekeci vetëm shtihej trim. Por, në të vërtetë, nuk dinte se si t'i qërojë hesapet me Bedanecin...

11

KEKECI qeshi at ditë aq shum, sa që gjithnji u binte gjûjve prej gazit. Ishte plotsisht i gëzuem e i kënaqun dhe fytyra i shëndritte prej gëzimit. U ul në nji shkamb përmbi greminë dhe shiqonte rogën e pyllit, ku n'at çast Bedaneci ishte tue vrapue, sepse u idhnue prej të qeshunit të Kekecit. Hë, nuk âsht çudí, pse qeshte Kekeci. Shih, Bedaneci âsht kërcënue para tri ditësh se do të vijë te Kekeci dhe lëvdohej se ka gjetë rrugën e msheftë, që çon te shtëpija e Kosobrinit. Mirëpo, Bedaneci kishte rrejtë, madjè edhe keq. Prej atëherë kaluen tri ditë — e Bedaneci nuk u duk prej kurrkah! Bedaneci âsht tue hulmtue vazhdimisht atje rreth grykës, por endè nuk gjeti gjâ. Kjo gjâ i dukej Kekecit aq e bukur saqë zemra i qeshte vetëvetiu. E pse jo?. — Paj, Kekeci âsht tash i bindun se Bedaneci nuk do të mund ta zajë aq shpejt. Gjatë kësaj kohe do t'i kujtohej ndonji dredhí, saqë Bedaneci të mbesi syhaptë dhe do të krueje kryet. O, vetëm le të mundohet Bedaneci, vetëm le të djersitet dhe të mërzitet! Nuk do të

këtë kurrfarë dobije — dhe në fund do t'i qeshi vetëm Kekeci, vetëm Kekeci do të qeshi dhe do t'u bjerë gjûjve, si tash atje nalt në shkambij.

„Mixha Bedanec!" i bërtiti Kekeci pak mâ parë. „He, a nuk po vini endè te unë? Po ju pres që tri ditë. Po ju keni premtue para tri ditësh se do të vini. Po si kështu, pse nuk po vini? A âsht aq larg shtëpija e Kosobrinit prej jush? Çudí, çudí! Nuk mundem me besue. Po unë erdha për nji gjysmë ore. E ju, mixha Bedanec, po udhtoni që tri dit, po ecni tri dit të gjata dhe nuk po mundeni me mbërrijtë. Njeriu gadi do të mendonte se kaçamilli âsht tue mësue me ecë. A nuk âsht kështu, mixha Bedanec?"

Bedaneci nuk u përgjegj kurrgjâ, por dy herë i ra tokës shqelm. Iu kërcënue Kekecit me dorë dhe shkoi. Mirëpo, Kekeci i kishte hypë nji qejf aq i madh, sa filloi me fishkllue kangën e vet mâ të bukur. Qeshi edhe pak e mandej u nis kah shtëpija. Hyni në kuzhinë, ku Mena ishte tue zie nji darkë dosido. „Prap ia rregullova qejfin si duhet," tha. „O, do ta mbajë mend kur deshti me na frigsue. I thashë vetëm le të vijë, sepse po e presim që tri ditë. Po si mundej me u lëvdue ashtu!"

„Mos e ngacmo, Kekec, shum po të lutem, mos!" i tha Mena. „Ti nuk e din endè se sa i keq âsht. Prandaj lene të qetë, që të mos bâhet edhe mâ i keq."

„Do ta la edhe pak!" u përgjegj Kekeci. „Ta merrë mendja për arsye që të mendojë se sa shum i frigohemi dhe se dridhemi prej frigës së madhe ... Menushe, po të them, Bedaneci nuk do të mbërrijë me pa at gëzim, me pa se i frigohem. Jo, jo nuk do të mbërrijë këtë gjâ, jo, pikrisht pse nuk do ta la të qetë, le të zverdhet prej tërbimit dhe murmuritjes. Unë e dij se nuk do të mundet me e gjetë rrugën e msheftë, së cilës i kam ra n'erë në podrum. Nesër do ta gjejë me sigurí dhe do ta mshefi ashtu saqë Bedaneci nuk do të mundet kurrmâ me i ra në

fije, n'e kërkoftë edhe plot njiqind vjet. Kështu âsht, Menushe, e ti vetëm mbështete shpresën te unë dhe do të shohish se sa mirë do të përfundojnë të gjitha."

Menës së vogël i duhej me besue patjetër, sepse fliste me nji vetëbesim aq të madh. Filluen me hangër darkën e vorfën, tue bisedue për çdo gjâ. Mbrenda këtyne katër ditve u mësuen shum njeni me tjetrin dhe prandaj flitshin gjithë ditën, që t'u kalonte koha mâ shpejt. Biseduen edhe mbramë afër zjarmit, që kallej flakë, biseduen deri vonë, derisa Mena filloi me u kotë. Mena shkoi në dhomën e vet. Kekeci u shtri në bankën e izbes. Hodhi përsipër nji mbulojse të nxehtë dhe u shtri në shtratin e fortë. Por, para se ta zente gjumi tha me të madhe:

„Rruga e msheftë do të jetë nesër e imja. O, âsht aq e sigurtë, ashtu si unë që jam Kekec — nesër do ta gjêjë at rrugë. Po e kërkoj që tri ditë në podrum — por nesër do ta gjejë. E Bedanecit le t'i shkojë langu për goje, he, he, le t'i shkojë langu nesër . . ."

Ditën tjetër Kekeci u zgjue herët. Shkoi me kontrollue n'ahrin e vogël dhe mbas bukur do kohe gjeti nji fener mjaft të madh. E çoi me gëzim në kuzhinë, ku Mena tashmâ e kish zie tamlin. Kërkoi qirin e trashë dhe e vuni në fener. E ndezi në zjarm dhe tha: „Tashmâ dritën e kam. Kështu edhe rruga e msheftë do të jetë e imja para se të mbushet ora. Do të shohish, Menushe, kur të kthehesh prej kullose!"

„Kekec, vetëm gjêje!" u përgjegj Mena. „A din, të mos kemi brenga dhe të mos frigohemi prej Bedanecit të tmershëm".

Shkuen n'ahrin e vogël. Mena i grahi bagtís e Kekeci rregulloi ahrin, saqë çdo gjâ u pastrue dhe u rregullue. Mbasi kreu punë, deshti të shkojë në shtëpí, por u ndal në livadh dhe shiqoi qiellin, për të pa se si do të jetë moti sot. Rêt ndiqshin njena tjetren nëpër qiell dhe nxi-

tojshin në mënyrë të pandalshme përmbi këtë vend zagorjan. Por nuk mujshin me dalë mb'at'anë bjeshkëve të bardha, sepse ishin tepër ulët. Mbetën zvarrë në shpellat e pingulta dhe të shkëputuna kështuqë filluen të rrokullisen teposhtë dalëngadalë... „Mendova se do të binte shi," tha Kekeci, tue i shique rêt. „Por jo, sepse janë tepër të bardha. Mirëpo, për mue âsht njisoj..."

U nis për të shkue në shtëpí. Por e ndali turrin dhe shiqoi qiellin përsërí. Pá diçka të zezë, të vogël, që luhatej nën re dhe lëshohej ngadalë teposhtë. Kjo gjâ e zezë bâhej gjithnji mâ e madhe sa mâ tepër që i avitej gremínës. Tashmâ nuk ishte aq naltë përmbi rrafshnalten e ngushtë, kur iu ndëgjue krikllima depërtuese. Kekeci u tremb kur ndjeu at zâ.

‚Shih, apo nuk âsht ky kriminel sqepshtrembtë, që at ditë deshti të me hajë për darkë? „— i vizlloi në krye. „Me të vërtetë shqiponja po luhatet përmbi rrafshnaltë. Tash, do të lëshohet në tokë... Oho, ho sigurisht dëshiron me rrëmbye edhe delen tjetër, ose ndoshta madjè edhe Menën e mjerë... O, po si jo, sikur Kekeci ta lejonte. Prit, sqepshtrembtë! Kij endè edhe disa pendla në trup, saqë Kekeci të mundet me të shëndukë mirë. O, me të vërtetë..."

Kekeci nuk mendoi shum. Hyni me vrap në shtëpí për të marrë shkopin e gjatë maluer dhe shkoi me turr drejt kaçubave. Prej së largu ndjeu britmën dëshpruese të Menës, sepse voglushja kishte pa shqiponjen, që kishte ra poshtë dhe sillej drejt përsipër saj. Madjè edhe bagtija kishin vërejtë rrezikun. Prej frigës ishin tubue rreth kaçubave tue u dridhë me tanë trupin. Shqiponja kishte ra aq poshtë, saqë i ndihej rrapllima e krahëve. Mena ia kish ngulë syt dhe prej frigës nuk dinte çka me bâ. Bërtiti me tanë fuqín e saj dhe mbuloi fytyrën me dorë kur i krikllloi mbi krye dhe kur e pá shqiponjën, që iu versul deles. Mi-

rëpo, delja e frigsueme kceu, hop dhe kështu shqiponja ra në livadh e filloi me luejt krahët për t'u çue prap prej toke.

Atëherë Kekeci ia mbërrini prej kaçubave. Qeshi kur pà shqiponjen në tokë. „O, tash të paska ardhë ora e fundit" tha dhe ia drejtoi shqiponjes shkopin e mbatun me hekur në maje. „E dij se prej tokës së rrafshtë nuk mundesh me fluturue aq lehtë. Por para se të këcejsh në shkrepa, do të çpojë shkopi im... Hej, sqepshtrembte, mendove se këtu sundon endè Kosobrini. Por u mashtrove shqiponjë e dashtun! Kekeci âsht tash sundues i këtij vendi dhe Kekeci do të tregojë diçka, që do të të mjaftojë për gjithmonë e jetës... Vetëm shiqomë, shqiponja e vogël! Shiqomë dhe banu tym!"

Shqiponja këcente nëpër livadh dhe valvitej, saqë krahët i shkojshin zhag nëpër tokë. Mirëpo, nuk mujti me marrë turrin e duhun dhe nuk mujti me fluturue. U kthye kah djaloshi tue e hap sqepin tmersisht. Mirëpo, Kekeci nuk u frigue aspak. Këceu me të shpejtë përpara dhe sa çel e mshel syt ia nguli shqiponjes shkopin thellë në krahnuer. Shqiponja krikllòi tmersisht. Deshti të këcejë, por nuk mujti mâ, sepse shkopi e ndrydhte për tokë me fuqí. Prandaj u rrotullue në njenin krah dhe mbeti shtrimë. Vetëm kthetrat i hapte dhe i shtrengonte me rrëmbim.

„Hê, a të rregullova, gjaksore? i tha Kekeci, tue e shtye me shqelm." Tash nuk do të vjedhish mâ dele, madjè as mue nuk do të më dëshirojsh mâ për darkë. O, makalushja ime! A nuk pate mjaft atëherë kur ma fale pendlën e bukur për kujtim, e unë të shpova dy herë si duhet? Shihnie, shihnie! Ka ardhë edhe njiherë në duer të mija, tue harrue se çka i premtova herën e fundit. Hej, ti sqepshtrembte! A nuk të thashë se do të shiqohemi

ndryshe po bane e erdhe me më mundue edhe njiherë? Tash e ke mjaft — he, he, fitove mjaft me të vërtetë . . ."

Kekeci shpoi shqiponjen edhe njiherë. Mirëpo, ajo nuk lujti mâ, sepse kishte cofë. Kekeci qeshi me kënaqsí dhe iu afrue Menës, e cila e shiqonte tepër e habitun e tue rrahë shuplakë. „He, a pe Menushe, se çka duhet të bâhet që shqiponja të mos i frigojë bagtín mâ?" pyeti Kekeci. „Shiqoje sqepshtrembten atje! Nuk do ta hapë sqepin kurrmâ, qoftë edhe sikur t'ia japish nji grusht plot sheqer . . . O, Kosobrini do t'ikte si lepurth dhe do të kukatte, si vaj halli. Po çka bana unë po të pyes, Menushe? Shiqo vetëm në livadh, se çka ban Kekeci, kur i ban shqiponja faj."

Kekeci tundi kryet dhe qeshi. Mena e shiqonte me habí dhe ia kishte ngulë syt sa prej çudije nuk mujti me folë asnji fjalë. Kekeci bani edhe njiherë me krye dhe vazhdoi: „Nuk do të vonohen për shkak të kësaj shqiponje të vogël. Ia pagova borxhin. Mendoj se nuk do të kërkojë mâ asgjâ prej meje . . . Por, shih, Menushe! Bedanecit i kam endè borxh vallen e fundit. Prandaj më duhet me u përpjekë që ta lajë këtë borxh. Edhe Bedaneci më ka bâ faj, po si shqiponja. Ia pagova shqiponjes, e më duhet t'ia paguej edhe Bedanecit. Do të shohish, Menushe, vetëm prit edhe pak!"

Kekeci fishkllloi dhe unis me të shpejtë. U nis nëpër prozhëm drejt në shtëpí. Atje rrëmbeu fenerin dhe hyni në podrum. Shiqoi rreth e përqark dhe mâ në fund u ndal afër nji pllakës së madhe të gurit, që ishte shtrue në tokë. „Hë, këtu duhet të fillojë rruga e msheftë," murmuriti. Qysh dje jam tue mendue kështu. Por sot do të shoh se a më kanë mashtrue mendimet e djehit . . . Por si hjeki pllakën, e cila sigurisht i ka njiqind kilogram, e ndodhta edhe mâ tepër? Kosobrini ishte burralec i ligshtë dhe sigurisht nuk mundej me peshue krejt qindshen përnji-

herë. Por megjithatê shkonte rrugës së msheftë... Po, çka bante atëherë për me çue pllakën e tmershme? Hë, çka? Po të pyes Kekec, ty që pikrisht ia rregullove qejfin shqiponjes s'egër. — Hajde, mendo Kekec dhe përgjegju se si Kosobrini mundej me hy në rrugën e msheftë?"

Kekeci tundi kryet dhe filloi me mendue. Por mbasi nuk iu kujtue kurrgjâ, u idhnue aq shum sa prej idhnimit rrahi shqelma. U hodh në qoshen ku ishte nji tarnakop i fortë, e rrëmbeu dhe tha: „Mirë, nëqoftëse pllaka nuk çohet me të mirë, atëherë do të çohet patjetër me përdhunë. Krejt nji!" Filloi me ngulë tarnakopin në plasën e ngushtë që dukej rreth e rrotull pllakës. Mbërrijti deri në qoshen e fundit dhe filloi me humbë shpresën. Prandaj, me tanë fuqín e tij nguli tarnakopin në plasë, sa që krisi në të katër anët.

Kekeci bërtiti me tanë fuqín e tij, tue këcye me turr. Podrumi u dridh përnjiherë dhe krisma ushtoi aq shum sa Kekeci u frigue në fillim. Mendoi se podrumi po përmbysej dhe se tash do t'i bjerë në krye muri i naltë. Prandaj u krrus në nji qoshe dhe priti bukurdo kohë... Mirëpo, ushtima pushoi dhe përsëri mbretnoi nji heshtje vorri... Atëherë Kekeci u ndreq dhe filloi t'i afrohet ngadalë pllakës së gurit. Por u habit kur nuk e pá mâ askund. „Çka ndodhi?" pyeti. „Kah u zhduk pllaka? — S'âsht, askund s'âsht..."

Ndezi dritën dhe këceu prej gëzimit. Pâ gropën e zezë, që u hap aty n'at vend, ku ishte pllaka mâ parë. Kur bani edhe mâ shum dritë, pá nën vedi shkallët e gurit, që çojshin diku larg në thellsí. I shiqoi Kekeci ato shkallë dhe i shëndriti fytyra. Rrahi shuplakë dhe piskati me tanë fuqín e tij.

„Oho, e gjeta rrugën e msheftë!" foli i gëzueshëm. „Rrugën e msheftë e gjeta, e tash Bedanec, vetëm mund të shkojë jargët. Kurr nuk do të mundesh me ardhë te

unë, jo kurr! Do të ndreqi unë ty sot dhe do të paguej borxhin, ashtu si ja pagova shqiponjes sqepshtrembtë. Tash e kam rrugën e hapun, ia dola para teje, ia dola me mjeshtrí."

Kekeci nuk u vonue aspak, por me nji herë filloi me zbritë shkallëve të lagshta. Zdritonte rreth e përqark, por asgjâ nuk mujti me pá përpos shkambijve të zez, prej kah pikonte uji ngadalë. Rreth e rrotull ishte errsinë, si në natën mâ të tershme. Kekeci nuk u frigue, por zbriti shkallëve teposhtë. Mirëpo, shkallët u zhdukën papritmas dhe Kekeci ktheu rruginës së ngushtë, që çonte dikah larg në terrin e panjoftun. Shkonte rruginës gjithnji mâ larg. Mirëpo, përnjiherë u ndal, sepse pá para vedi nji dritë të zbehtë. — „Hë, po çka âsht kjo?" mendoi. Po duket drita para meje si t'ish ditë... A thue a mos dola në skaj të rrugës? Çudi, çudi sa shpejt mujta me mbërrijtë n'anën e Bedanecit..."

Ai vazhdoi rrugën përpara. Drita vinte gjithnji mâ e madhe dhe mâ e qartë. Djaloshi ndjeu përsipër nji ushtimë të shurdhët, sikur afër t'ish tue u rrëxue uji prej ndonji shkambi të naltë. Rrugina u ndâ dyshë. Zgavra mâ e gjanë ktheu djathas, e ajo mâ e ngushta shkonte drejt. Kekeci filloi me mendue — kah t'ia mbajë. Mandej u nis djathtas me të shpejtë gadi tue vrapue nëpër rrugën gurore. Mâ në fund u ndal, sepse nuk mujti mâ. Rruginën e mbyllte nji shkamb dhe dalja nuk shihej askund. Mirëpo, kjo gjâ nuk e ndaloi Kekecin aspak. Filloi me prekë shkambin me dorë. Preku nji dorëz të madhe guri dhe e rrutulloi. Shkambi u largue dhe para Kekecit shndriti drita e madhe e ditës.

„Aha, aha, — dola në skaj të rrugës," gëzohej Kekeci mbasi duel prej nëntokës. Para vedi pá stomin e bardhë dhe prronin e egër maluer, që shkumbonte mjedis stomit. Në bregun tjetër ngriheshin nalt shkrepa të përhimtë, thik

përpjetë — deri atje nalt ku ndodhej roga e blertë dhe e gjanë e Bedanecit. Kur Kekeci pá të gjitha këto, u kthye me të shpejtë mbrapa nën thellsín e tokës, tue mbyllë mbas vedi derën e gurit. „Shih, shih," tha në vetëvedi. „Po kjo nuk qenka rruga që çon n'anën e Bedanecit. Kjo rrugë po mujka me më çue vetëm deri në luginë... Më duhet të kthehem patjetër deri brryl dhe të shkoj rruginës tjetër. Kështu do të mbërrij deri në grykë, ku Kosobrinin e korri vdekja e mjerë."

Kthehej mbrapa tue ecë gjithnji mâ tutje rruginës së ngushtë. Mbi krye ushtonte, kërciste dhe tingllonte, saqë Kekeci nuk mujti me e ndie as zanin e vet. Atëherë, kuptoi se rruga e msheftë e Kosobrinit, po shkueka mû nën prronin maluer. Nji ftoftsí helmuese shtrihej rreth e përqark dhe Kekeci dridhej vazhdimisht. Shtrëngoi fortë pallten për gjoks e dhambet i kërcitshin prej ftoftsís së madhe. Shkonte me të shpejtë përpara, tue mos u ndalë për asnji çast. Rrugina dredhoi tenaltë. Prap u dukën shkallët dhe atje ishte dritë dhe shihej gadi si ditën. Shkallët u zhdukën papritmas dhe Kekeci u ndal para njij shkambi të bardhë. Tue iu dridhë duert kërkoi dorzën e mshefun dhe e preku së shpejti. Hapi me kujdes derën e gurit dhe qiti kryet jashtë. Para vedi pá grukën, që çohej thik përpjetë. Pa at vend ku vdiq Kosobrini i mjerë dhe ku Kekeci e ndreqi Bedanecin e egër. Në fillim Kekeci u gëzue. Por me nji herë u largue dhe gadi piskati prej frigës së tmershme.

Ah, pá Bedanecin në grykë. As dhetë hapa nuk ishte larg tij. Bedaneci ishte krrusë. Me dorët e djathtë rrihte shkambijt me nji çekan të madh, saqë ushtonte në të katër anët. Kekecin e përshkoi dridhma deri në themër kur e pá Bedanecin. U frigue aq shum, saqë hapi gojën dhe syt. Nuk mujti as me luejtë prej vendit, por shiqonte, vetëm shiqonte prej habís dhe frigës.

„Vaj!" i tingllοi në krye. „Atje qenka Bedaneci dhe unë gadi hasa në të. Ah, sa bukur do të më shiqonte Bedaneci, do ta hapte gojën dhe do qeshte, sepse iu futa në dorë, si zogu i përvluem... Shih, shih — po u bjen shkambijve dhe po i afrohet gjithnji mâ tepër derës që çel rrugën e msheftë të Kosobrinit. Do të kërsasi në derë — dhe do ta thejë, sigurisht do ta thejë. Mandej do të vijë rruginës në shtëpin tonë dhe do ta zajë Menën... Vaj, vaj! Mbarova... Madje mbaroi edhe Mena e mjerë..."

Kekeci fshani prej dëshprimi. Nuk mujti me vendosë asgjâ tjetër, por mbylli derën me të shpejtë. Megjithë ftoftsín e madhe, atij i duelën djersët në ballë dhe dridhej si thupra n'ujë. E dinte dhe ishte i vetëdijshëm vetëm për nji gjâ — së shpejti do t'i bijë Bedaneci derës dhe do ta shkatrrojë. Kekeci ishte i humbun, sepse prej Bedanecit nuk mund t'ikish kurrkund, ah kurrkund...

„Vaj, vaj!" fshani Kekeci edhe njiherë. Atëherë fërkoi ballin dhe u nis. Fluturonte si era nëpër rruginën e ngushtë u ndal vetëm në podrumin e errtë. Atje u përpoq me e çue pllakën e randë, e cila kishte rrëshqitë e ra në thellsí, por i gjithë mundi i shkoi kot, sado që u përpoq. Pllakën as nuk mujti me luejtë prej vendit.... „Medet, edhe kjo, vaj edhe kjo!" foli gadi tue qa. „Mendova se të pakten pllaka do ta ndalojë Bedanecin, sepse nuk do të mundej me e çue. Por tash as pllaka s'âsht mâ dhe Bedanecit i âsht hapë tash mirë shtëpija jonë. Ah, Kekec, Kekec! Çka bane?"

Kekeci i ra kres me grusht aq sa i dhimti. Duel dalëngadalë prej podrumit dhe hyni në kuzhinë, ku Mena e vogël kishte zie tashmâ kaçamakun e verdhë. Kekeci u ul në bankë dhe e mbështeti kryet në dy duert. E shiqonte voglushen vazhdimisht dhe syt i kishte krejtsisht të përvajshëm.

„He, a e gjete rrugën e msheftë?" e pyeti Mena. „Ka kohë që humbe dikah. Dhe prandaj mendova se ndoshta ke gjetë diçka."

„Po, e gjeta"u përgjegj Kekeci dhe filloi me u bâ i gëzueshëm dhe i qetë. „E kërkova në podrum dhe e gjeta. O, sa e mshefun ishte, saqë nuk kishte mujtë me e gjetë tjetërkush përpos Kekecit. A din, mbas dreke do ta msheli n'at mënyrë saqë Bedaneci nuk do të mundet me mbërrijtë edhe nja njiqind vjet. Ndegjo vetëm Menushe!"

Kekeci i tregoi fije e për pé. Vetëm nuk tregoi se ka pa Bedanecin, i cili i mëshonte shkambit dhe kërkonte hymjen. Vajza e vogël rrahi shuplakë dhe prej gëzimit filloi të vallzojë nëpër kuzhinë. „Ah, nuk do të na zâjë Bedaneci," thoshte pa prâ. „Kekec, kurrmâ nuk do të na zâjë! Kurrmâ nuk do të na rrafë as mundojë... Oh, sa bukur, sa bukur!"

Kekeci shiqonte vajzën e shkretë, e në zemër i digjte aq shum, saqë me gjith qejf do t'ia plaste vajit. Paj, e dinte se po e rrente Menën dhe se nuk i tregonte të vërtetën. Ai ishte i bindun se sot do të vinte Bedaneci për ta marrë dhe se nuk kishte ma kurrfarë shpëtimi... Por me gjithkët bindje Kekeci qeshte me Menën, që të mos e frigonte me pikllimin dhe dëshprimin e tij. Kjo ishte mjaft gjâ e randë për Kekecin, sepse me gjithë qejf do t'i nxirrte flokët me rranjë. „E shkreta jetime! O, sikur ta dijshe se qysh sot ka me të rrahë Bedaneci pa mëshirë!" flitte në vetëvedi, tue luftue me gjithë fuqín e tij, që ta hajë kaçamakun me andje.

Mbas dite Kekeci bredhi nëpër tanë rrafshnaltën tue mendue se si të shpetojë prej rrezikut. Por mendonte kot, sepse ideja shpëtimtare nuk vinte kurrsesi. Kjo gjâ e brente aq shum Kekecin, saqë vazhdimisht kruhej mbas veshëve. Askund nuk mujti me gjetë prehje. Shkonte andej këndej nëpër rrafshnaltë tue murmurit fjalë të pa-

kuptueshme. Nganjiherë ndalej tue ndigjue nji zhurmë të madhe, që vinte nga ana tjetër e grykës. E dinte se atje ishte tue u ra Bedaneci shkambijve, tue iu afrue gjithnji mâ tepër derës së msheftë. Për çdo çast pritte Kekeci që ta ndigjojnë Bedanecin tue qeshë në grykë, tue qeshë pse gjeti atê që kërkonte.

Errsohej tashmâ, kur në grykën e ngushtë ashtoi nji gaz i gëzueshëm dhe buçitës. Kekeci u ndal afër arës tue u dridhë me tanë trupin e tij kur e ndjeu at gaz. Paj, e dinte se Bedaneci gjeti tash derën e msheftë dhe për çdo ças mund të vijë në rrafshnaltë. — „Vaj medet për mue!" fshani me zemrën e tij të frigsueme për së tepërmi dhe djersë të fofta i duelën në ballë.

Mirëpo, gazi pushoi dhe Bedaneci thirri prej gryke: „Hej Kekec! Ma në fund e gjeta rrugën e msheftë... Tash shko te shtëpija dhe flej sonte mirë, sepse nuk do të flejsh kurrmâ... Nesër n'agimin e parë do të vijë me të vizitue, që të bisedojmë gjanë e gjatë..."

Bedaneci qeshte me të madhe dhe Kekeci e pá se si hypi grykës përpjetë dhe me të shpejtë u nis kah kodra Kekeci ra për toke dhe mbeti ulun. Me duer mbuloi fytyrën dhe filloi me kukatë me zâ. Qindroi atje mjaft gjatê, deri sa u errësue plotsisht dhe derisa Mena e vogël e thirri për darkë...

At natë Kekeci rrotullohej i shqetsuem nëpër bankë në dhomë dhe nuk mujti me fjetë. Me frigë të madhe i kujtohej dita e nesërme. Ai nuk tutej vetëm për jetimen e mjerë, e cila ishte tash tue fjetë aq bukur dhe rahat në dhomën fqinjë dhe ndoshta ishte tue pa andrra të bukura, saqë qeshte n'ato andrra... Ah, e ngrata! E në mëngjez do ta zgjojë Bedaneci dhe do ta rrëmbejë me duert e tija të tmershme. Sa do të qajë e shkreta dhe do të kërkojë ndihmë. Po kush t'i vijë në ndihmë, mbasi krijesat e gjalla, që do të mujshin me u ndihmue Kekecit dhe Menës

së mjerë, janë shum larg prej këtuhit? Askush nuk mund ta shpëtojë prej tmerimeve dhe të zezave, që do të vijnë në mëngjez, oh, askush...

Kekeci nuk mujti me ndejtë mâ i shtrimë, por u çue në kambë dhe iu afrue dritares. Fytyrën e tij të nxehtë e përputhi për qelq dhe në zemër i digjte gjithnji mâ tepër. Ndjeu se filluen me i rrjedhë lott prej syve, sepse voglushja e shkretë i dhimbej shum. Shtërngonte grushtat dhe në pamundsin e tij dëneste me gjysëmzani. Me qinda mendime i silleshin në kryet e nxemë, ndërsa shiqonte natën e kthjelltë dhe majet e bardha të bjeshkëve, që vezullojshin në rrezet e qeta të hanës...

Atëherë i ra ballit papritmas dhe qeshi. Iu kujtue nji idé e vërtetë dhe Kekeci u gëzue aq shum saqë fillojë me këcye.

„Jo, jo Bedanec! O, vetëm eja nesër, vetëm eja. Do të më vijsh si i porositun që ta luejë vallen e fundit. Ta kam premtue dhe prandaj eja nesër... Atëherë do të shohish, he, he, atëherë do të shiqojsh aq keq, sa asnjiherë deri tash..."

Kekeci qeshi edhe njiherë. Mandej u përvodh ngadalë prej dhomës. Shkoi drejt në kuzhinë për me marrë fenerin. E ndezi dhe shkoi prap në podrum.

12

KEKECI NUK U VONUE shum në podrum. Hyni në shteg, ku fillonte rruga e msheftë e Ksobrinit dhe u lëshue shkallëve teposhtë në rruginën e errtë. Shkoi me vrap përpara dhe hapi derën e madhe të gurit. U ndal nji çast dhe shiqoi natën e errtë, tue përgjue. Por nuk pá as nuk ndjeu gjâ. Vetëm prroni maluer ushtonte dhe këndonte afër tij. Kekeci e la fenerin në tokë dhe duel në stom të prronit. Ndëgjoi edhe njiherë me vemendje e mandej vrapoi me turr nëpër stom. Ishte errsinë në greminën e ngushtë dhe për shkak të bjeshkëve të nalta hana nuk mundej me e shëndritë asnjiherë. Por megjithkët mund të dallohej çdo gjâ, Kekeci shihte para vedi secilin gur, kështuqë asnjiherë nuk zuni në thue, por vraponte pandalshëm përpara nëpër stomin e lëmuet. Nuk e kish mâ zemrën e dëshprueme dhe me shpresë të humbun. O, Kekeci ishte tash i gëzuem dhe me gjithë qejf do të piskatte dhe do t'ia thonte me të madhe kangës gazmore. Por heshtte. Heshtte për arsye se frigohej se mund

ta ndigjonte Bedaneci n'anën tjetër, i cili âsht tue përgjue sigurisht dhe i ka hapë syt në natën e errtë. Prandaj Kekeci ishte i qetë dhe vetëm vraponte përpara, tue mos u ndalë askund. Vetëm nganjiherë rrallë buzëqeshte dhe fërkonte duert „Bedanec! Bedanec!" thonte atëherë. „Ti mezi je tue pritë mengjezin, por po të them se edhe unë mezi jam kah e pres. He, he, sa gëzim do të bâhet nesër! Por vetëm që të mbërrijë sigurisht në luginë, atëhere jam si në kal dhe vallja e fundit për Bedanecin do të jetë gadi. Vetëm sa të mbërrijë në luginë, vetëm sa të dalë në luginë!"

Kekeci vraponte gjithnji mâ rrebtë nëpër natën e errtë. Shiqoi njiherë përpara dhe pá nji dritë të madhe, që vezullonte atje poshtë, sikur të vezullonte tashmâ dita e bardhë. „Shih, shih!" u gëzue Kekeci. Po afrohem me dalë prej greminës dhe për dy minuta do të jem në luginë". Dhe njimend, para se t'i bante edhe njiqind hapa, mbërrini te ajo dritë, të cilën e shpërndante hana në vendin e qetë zagorjan. Bjeshkët e nalta dhe shkambijt thik përpjetë u larguen e Kekeci pá menjiherë para vedi luginën, që shtrihej deri n'anën e kundërt; ku nxihej pishnaja e dendun.

„Aha, prapseprap i shpetova rrezikut" murmuriti Kekeci, tue u kthye kah prroni. „Do ta kaloj me të shpejtë at ujë — dhe për nji qerek ore do të jam te shtëpija, te ujku im. Oh, si do të më shiqojë ujku, i cili nuk më ka pa aq gjatë. Do të këcejë dhe do të lehi për tmer. Por do të lehi edhe mâ tmersisht nësër në mengjes, e Bedaneci do të bërtasi, do të piskasi dhe do të këcejë herë në njenën herë në tjetrën kambë . . . Hej, Bedanec! Ah, sa do të të ndreqë Kekeci, e ti ban çka të duesh. Do të të ndreqi për arsye se je gjaksuer i madh, e unë të kam premtue qysh ditën e parë se do të ta rregullojë qejfin! Prit vetëm deri nesër . . ."

Kekeci as nuk i hoqi këpucët, por ashtu mbathun hyni n'ujin e egër. Doli në rrugë, që shkonte prej prronit nëpër kullosën e gjanë deri afër katundit. Nata ishte e ndritshme dhe e kthjelltë, kështuqë dukej gadi si ditën. Asnja nuk luente prej vendit deri larg rreth e përqark. Vetëm rrezet e hanës vezullojshin nëpër luginën e qetë dhe të fjetun zagorjane dhe prej dritës së tyne shkëlqejshin majet e nalta me borë, të cilët shiqojshin të qetë natën e kthjelltë, e cila flente aq bukur nën to. Mirëpo, Kekeci nuk i interesonte nata e bukur. Kekeci vraponte kulloses me tanë fuqín e tij drejt katundit, i cili jo larg tij lahej në rrezet e qeta të hanës. Vetëm mbasi u afrue te shtëpijat e para filloi me ecë mâ ngadalë dhe me kujdes hyni në rrugicën e ngushtë. Shtëpijat ishin të qeta dhe pa dritë. Vetëm hana i shëndronte dritaret e ulta, saqë ato shkëlqejshin dhe shkrepshin kandshëm në natën e qetë. Kekeci mbërrijti tashmâ thellë në rrugicë dhe u ndal papritmas. Ndëgjoi hapa kërcëllues dhe rrëshqitës para vedi. Ata hapa kërcëllojshin shum dhe ishin të randë, saqë ndëgjoheshin larg natën. Po at çast i duel përpara figura e madhe dhe e fuqishme, e cila u kthye në qoshe dhe hyni në rrugën me dritë.

Kekeci u struk afër gardhit dhe shiqoi figurën, që i afrohej ngadalë. „Vaj, Bedaneci âsht kështu i madh dhe i tmershëm," tha në vetëvedi. „Sigurisht ka ardhë në katund dhe shiqon si ta zâjë ndonji rrugaç... Hë, mâ së miri do të jetë që të mshefem, e le të jetë kush të dojë..."

Kekeci kaloi gardhin pandieshëm e me të shpejtë dhe u ul pupçikë në tokë. Nëpër nji zgavër të madhe shiqonte rrugën dhe figurën, që i afrohej gjithnji mâ tepër. Hecte ngadalë dhe randë, njeriu i madh dhe i fortë. Kekeci i shiqonte vazhdimisht, tue mos rrahë qerpikët. Njeriu ishte mbështjellë me koporan të zi. Në dorën e majtë mbante

nji qiri të ndezun e në dorën e djathtë kishte helebardën[1]) e gjatë, maja e së cilës vezullonte në rrezet e hanës. Kekeci qeshi me zâ t'ulët, sepse e njofti at njeri. „Shih, shih, e unë gadi u frigova, tue kujtue se Bedaneci ishte tue ardhë drejt meje. E ky qenka Zepi, vetëm Zepi, roja e mirë e natës. Tash do të ndalet dhe do t'ia thotë kangës së vet..."

Roja e natës u ndal në rrugë pikrisht kundruell Kekecit. Filloi me kendue të vogël dhe me zâ të marrun tue zgjatë, sa që ishte gjâ e çuditshëme me e ndëgjue tue këndue në mesnatën e qetë:

„Burra, fëmijë dhe gra,
Të qetë fleni pra!
Shen Ferjari dhe unë tash
Po ju ruejmë prej zjarmit bash.
Ora dy posa ka ra
Fleni të qetë të gjithë pra..."

„Hë" bani Kekeci në strehimin e vet, tue ndëgjue kangën e rojës së natës. „Zepi më frigoi njimend. Po çka do të bâhej sikur edhe unë ta frigojsha pak. Gadi e ka meritue këtë gjâ. Më detyroi me u strukë mbas gardhit, sepse mendova që më frigoi Bedaneci... Çka do të bâhej sikur ta provojsha?" — Mirëpo, Kekeci bani me krye, tue ndrrue mendimin. E dinte se Zepi âsht i vorfën dhe njeri i mirë, si askush në botë. Prandaj, priti derisa roja e natës përfundoi kangën dhe unis ngadalë rrugës. Hapat e tij të randë dhe zhagitës heshtën mbasi duel mbas kthesës. Atëherë Kekeci hypi mbi gardh dhe vrapoi rrugës, tue mos u ndalë kundmâ deri në shtëpín e vet. E qetë i rrinte shtëpija e lindjes së tij përpara, e shëndritun për-

[1]) Helebardë (gjerm.) nji lloj arme e Shekullit të mesëm, përbâhet prej shtizës së gjatë, që ka në maje spatën e dy teha.

gjysë me rrezet e hanës. Në shtëpí flêjshin të gjithë. Asgjâ nuk lëvizte në tê as rreth saj... Kekeci u ndal në rrugë dhe gadi e përshkoi nji pikllim i madh. Fshani tri herë dhe mendoi se sa bukur do t'ishte sikur të hynte tash në shtëpí dhe të binte në dyshekun e shtruem dhe të butë. Sa ambël do ta zente gjumi dhe nuk do të shqetsohej mâ aspak për Bedanecin. E në mengjez do të çohej. Do t'i binte lyrës, të cilën nuk e ka pá aq ditë, kështuqë do të shpërthente gëzimi, gëzimi i madh. Të gjithë njerzit e shtëpís do të gëzoheshin, pse u kthye shëndosh' e mirë e Tinka e vogël do të këcente prej gëzimi. Haj, sa bukur do t'ishte! — Po sikur të hynte në shtëpí dhe t'i thrritte të gjithë? Do tu tregonte se âsht gjallë dhe se tash âsht mirë, dhe se nesër do ta ndreqë Bedanecin e tmershëm ashtu si duhet... O, do të hyjë në shtëpí, do të hyjë e le të ndodhë çka të dojë...

Kekeci tashmâ vuni kambën në prag dhe kapi dorzën e derës. Por atëherë u ndal dhe bani me krye.

„Jo, askund nuk do të shkoj!" tha vendosmënisht. „Do t'u shkaktojsha të mijve brenga dhe mâ të mëdha, kur t'u tregojsha se sa shum âsht idhnue Bedaneci në mue. Edhe Mena e mjerë do të mbetej vetëm në shtëpín e Kosobrinit, ashtu si âsht sonte vetëm... Haj, po bani e u zgjue tash dhe të më thrrasi, sepse tutet? E kur mos të më gjejë në dhomë do të mendojë se kam ikë, prej frigës së Bedanecit. Sa do të qajë e ngrata dhe siguristh do të vdesi prej frige... Eh, prandaj më duhet me u kthye me të shpejt, sepse u bâ vonë dhe së shpejti do të fillojë dita... Kekec, Kekec! Mos rri këtu dhe mos vajto, se nuk vlen gjâ..."

Kekeci tundi kryet edhe njiherë me tanë fuqín, tue i varë buzët keqas. Vrapoi rreth qoshes deri n'obor. Hapi ngadalë hasherimin dhe fishklloi me gjysëmzani. Atëherë n'anën e kundërt lehi dhe cijati Ujku i tij. N'at çast duel

para djaloshit, tue e shique me sy të ndritshëm, të shkëlqyshëm. Kekeci filloi me e lëmue dhe me i thanë: „Ujk, i dashtuni Ujku im. O, që sa ditë nuk jemi pá! Sigurisht je mërzitë pa mue, dhe prandaj cijat me dëshprim, sepse unë nuk dukesha kurrkund. E tash do të vijsh me mue, sepse kam nevojë për ty, i dashtuni Ujk! Do të më ruejsh mue dhe Menën e shkretë në greminën e egër... Na të dy do t'ia tregojmë dhambët Bedanecit të mjerë, na të dy, i dashtuni Ujk! Do t'ia tregojmë n'at mënyrë si tezës Pehtara. A të kujtohet endè i dashtuni Ujk?"

Ujku i gëzueshëm dhe i kënaqun e mbështeti kryet në gjûjt e djaloshit dhe filloi me ungrue me të vogël. Kekeci e fërkoi edhe njiherë, tue i thanë:

„Por me të shpejtë duhet të shkojmë prej këtuhit, i dashtuni Ujk, sepse jam përngutë. N'agimin e parë do të vijë me më marrë Bedaneci, sepse dëshiron të më hajë për mengjez... He, he, i dashtuni Ujk, por na të dy do t'ia krypim atë mengjez, saqë do t'i kujtohet sa të jetë gjallë dhe nuk do t'i rriten dhamzit mâ për nji mengjez të këtillë... Të shkojmë tash, i dashtuni Ujk, sepse së shpejti do të fillojnë me këndue gjelat e parë. Do të vrapojmë tanë rrugës dhe nuk do të frigohemi prej askujt, e aq mâ pak prej Bedanecit të mjerë".

Kekeci duel me vrap në rrugë, e Ujku ngante krahas me te. Nuk u ndalën askund, madjè as në kullosë. Vetëm nganjiherë lehte Ujku shkurt dhe me ndërpremje, tue këcye prej gëzimit të madh. Ishin tashmâ larg katundit, kur u ndëgjuen gjelat, të cilët paralajmojshin orën e parë të mengjezit. Kekeci i shpeshtoi hapat e vet, tue u mbushë frymë vetëm kurr mbërrini te gremina e ngushtë. Shkelën ujin e prronit dhe u nisën stomit të bardhë. I kaploi terri, kështuqë nuk mujshin me ecë aq shpejt përpara. Por Kekeci nuk frigohej aspak. Ai e dinte se prej këtu nuk âsht larg shtëpija e Kosobrinit. Para së të gë-

dhijë dita në lindje, ai do të rrijë ulun për bukurí në shtëpí dhe do ta presi Bedanecin. Do t'i fërkoi duert dhe do të qesh, ashtu si kurrnjiherë mâ parë në jetën e tij.

Dhe njimend — nata shtrihej endè e qetë mbi greminën e egër zagorjane, kur Kekeci hypi me ujkun deri te dera e msheftë. Hapi derën e gurit dhe u rras me turr në nëntokë. Mbas tij hyni Ujku, tue mos u ndalë as për nji çast. Qiri ishte endè i ndezun në fillim të rruginës dhe Kekeci e muer, mbasi e mbylli derën përmbrapa. Shkojshin ngadalë përpara deri te brryli, ku ndahej rrugina për n'anën e Bedanecit. Aty u ndalën dhe Kekeci qeshi me kënaqsí dhe gëzim. Dhetë herë ia lëmoi Ujkut kryet tue i thanë:

„Tash jemi te shtëpija, i dashtuni Ujk! Shiqoje at rruginë. Ajo rruginë çon drejt në shtëpín e njeriut të tmershëm, i cili âsht sjellë me mue si mos mâ keq. Kur të gëdhijë, ai njeri do të vijë kësaj rrugine, që të më zajë e ndoshta edhe të më mbysi, ashtu si e mbyti edhe Kosobrinin e shkretë. Por ti shiqo, i dashtuni Ujk! Tregoja dhambët e tu, ashtu si ja tregove Pehtes. Por, nëqoftëse se ai njeri i egër nuk do t'iki, atëherë kape dhe ndreqe, sepse nuk ka meritue asgjâ mâ të mirë! Atëherë do të shohish se si do të kukasi dhe iki me tanë fuqín... Oj, i dashtuni Ujk! Le të të kujtohen ato dit, kur të kam ushqye vetëm me mish të pjesun! E le të të kujtohen edhe ato ditë, kur jetojshe në shtëpín tonë dhe nuk të mungonte kurr asgjâ! Këtu në shtëpín e re do të jetojsh edhe mâ mirë. Nëqoftëse më ruen me nderë, do ta përgadis nji mengjez t'atillë, çfarë nuk e ke hangër asnjiherë deri tash. Shqiponjën e bukur sqepshtrembët e kam përgaditë për ty, saqë do t'i lëpijsh buzët prej qejfit, i dashtuni Ujk! Prandaj përpiqu me më ruejtë me besniki në rruginë të nëntokës dhe tregoja Bedanecit dhambët dhe thojt. E atë-

herë do të qeshim, i dashtuni Ujk, do të qeshim me Bedanecin dhe do të jetojmë mirë, por ti mâ së miri!"

Kekeci e lëmoi edhe njiherë Ujkun nëpër kryet e vrazhdë dhe e përshëndeti me të mirë. Ujku e shiqoi, e syt i shkëlqyen, thuese i kuptoi fjalët e djaloshit. Tri herë ungroi me zâ dhe i zgërdhini dhambët e prehtë dhe të bardhë. Mandej u shtrí në tokë dhe shiqonte mbas djaloshit, i cili tashmâ hypte shkallëve përpjetë, „Kujdes, Ujk" bërtiti Kekeci dhe hyni në podrum. Atje kërkoi disa drrasa të trasha dhe i vuni mbi gropë. U hodhi përsipër edhe shum gjana tjera dhe e msheli gropën n'at mënyrë që ujku të mos mundet me dalë prej saj. Mbasi kreu punën, fshani thellsisht dhe fshini djersët prej ballit.

„He, tash çdo gjâ âsht gadi për vizitën e Bedanecit" murmuriti. „Por Bedaneci nuk erdhi endè, e as nuk do të vijë... Haj, medet çka do të shohi gjaksori, do ta kruejë kryet, sepse ia kurdisa aq bukur vallën e fundit! He, he, ka pasë nji javë kohë për me njoftë hollsisht Kekecin. Por nuk deshti — mizori, nuk deshti... Por sot do të më njofi dhe do t'i vijë keq, shum keq. Do t'i vijë turp pse e mashtroi dhe mâ në fund e perzuni vetëm Kekeci i shkretë... A thue a do të mbahet mirë ujku mrrolan? Hë, po, po, si jo. Unë e njof. Do të qëndrojë dhe nëqoftëse i thot Kekeci me u kacafytë me at mizuer, që jeton në ferr dhe të cilin e quejnë, qoftë larg. Paj, unë po them — Ujku, ujku im i dashtun! Vlen mâ shum se njiqind Bedaneca, o vlen mâ shum se i tanë mishi i skuqun, që ia piqte tezja Pehtarë atje nën Shpik..."

Kekeci murmuriti tanë rrugës, tue dalë prej podrumi. Shkoi në dhomë dhe iu afrue derës së dhomës tjetër ku flente Mena. Afroi veshin në derë dhe përgjoi. „Po flen, po flen, voglushja e shkretë" tha me kënaqsí. „As nuk ia ndien zemra se edhe disa minuta do të vijë Bedaneci i tmershëm. E nuk po ia ndien zemra as atê që unë isha

larg në luginë dhe se ka mbetë vetëm n'at vend t'egër. Nuk e din se gjithë natën kam qenë në kambë dhe kam punue me njimijë halle. E të gjitha këto vetëm për shkakun e saj, që të mos e zajë Bedaneci. Mue më dhimbet e shkreta, sepse nuk ka as nanë as babë, e âsht aq e mirë dhe e kujdesshme... Por pse po mundohem prap? Po unë nuk bana asgjâ të veçantë as të vështirë. E as nuk jam mbushë frymë n'at pune, se lodhë jo se jo. Vetëm gjumi po më therr ngapak në sy, sepse gjithë natën nuk mujti me më zanë dhe gjumi do të m'ikë posa t'agojë dita, që nuk âsht mâ larg."

Kekeci u ul në bankë. Shtrëngoi syt me duer, që i digjshin gjithnji mâ tepër. Gjumi e zente gjithnji mâ tepër dhe kryet iu lëshue disa herë në gjoks. Por me forcë e mujti gjumin dhe këceu në kambë.

„Jo, bash nuk do të flej" tha me vendosmëní. „Së shpejti do t'agojë dita dhe unë dëshroj me pá Bedanecin, kur të hyjë në rruginën e nëntokës. Mandej due me e pa edhe fytyrën e tij të ngërdheshun, kur t'i dëshirojë ujku im mirëmëngjezin... Po shkoj në kuzhinë, do ta ndezi zjarmin dhe do ta ziej tamlin, në vend të Menës".

Shkoi në kuzhinë dhe në votër ndezi krandet e thata. Afroi në zjarm tenxheren e vogël me tambël dhije dhe u ul në stol. Shiqonte në dritare me padurim, për të pa se a zdritet apo jo. Tamli u zie dhe zjarmi filloi me u dobsue. Kekeci nuk mujti me qëndrue mâ në kuzhinë, por duel jashtë shtëpije. Nata çohej dhe muzgu i mëngjesit mbulonte greminën e vetmueme. Majet e nalta të bjeshkëve me shkrepa shëndriten në mënyrë t'argjendë, tue e shique me gëzim dhe bukur vendin zagorjan. Era e lehtë dhe e ftoftë ushtonte nëpër grykë dhe ndihej tue ecë ngadalë vesja e trashë e freskët prej çubave t'afërme... Kekeci u nis drejt kronit që ndodhej afër dhe lau fytyrën me ujë të ftoftë. Kështu i kaloi gjumi dhe përnjiherë ndjeu

vedin të freskët dhe të fortë, sikur të kishte fjetë tanë natën.

Përjashta rreth e përqark u bâ ditë dhe bjeshkët shkelqejshin n'agimin e mëngjezit, kur Kekeci hyni përsëri në shtëpí. Fishkllonte të vogël tue u strukë afër votrës së ngrohtë, për tu nxé pak, sepse përjashta kishte të ftoftë. Por nuk u nxé shum, sepse në kushinë hyni Mena e vogël krejt e habitun. „Shih, a qenke çue?" tha. „Ah, Kekec, si u bâ që u çove sot kaq herët? Çudí, çúdi."

Kekeci u kthye dhe shiqoi voglushën drejt në faqet e kuqe. Ia shiqoi syt e saj të zi e të kandshëm dhe i dogj në zemër. „O si kur të dinte, e shkreta!" mendoi në vetëvedi, „sikur të dijshe se sa afër e ke rrezikun e tmershëm dhe sa i âsht dashtë Kekecit të vuejë gjithë natën për ty! Oh, sa do të qante dhe do të merzitej! Por për fat nuk din gjâ, e Kekeci din edhe me heshtë kur âsht nevoja! Edhe pse flasin në katund se Kekeci âsht llafazan si askush — o, Kekeci din edhe me heshtë kur âsht nevoja dhe me e lidhë si duhet gjuhën për dhambë . . ."

Kështu mendonte Kekeci në vetëvedi. Por u përgjegj me zâ: „E pse po çuditesh pse jam çue herët, Menushe? A nuk po sheh se ka ague kaherë? A din, nuk dëshirova me të zgjue, sepse flejshe aq ambël. Zieva tamlin, sepse merzitesha vetëm dhe nuk dijsha çka me bâ tjetër gjâ . . . Unë u çova kur më erdhi koha. Por ti fjete pak mâ gjatë, kështu âsht puna, Menushe!"

Voglushja habitej gati tue mos besue. Tundte kryet saqë flokët e gjata i bijshin nëpër krahë. E qiti me të shpejtë tamlin në bluda. Mandej filluen me hurpë ngadalë tamlin e nxehtë dhe heshtshin. Kur e mbaruen, foli Kekeci:

„Menushe, e tash po shkojmë te shkrepat, që çohen thik përmbi greminë. Atje do të tregoj diçka që kam mendue mbramë. A do të vijsh Menushe?"

„Kuptohet se po", u përgjegj voglushja dhe pyeti me interesim: „Po çka mendove? Sigurisht diçka të mirë."

„Do të shohish," qeshi Kekeci. „Tanë natën kam pasë mjaft punë rreth kësaj gjâje dhe jam mundue mjaft. Por kjo ishte vetëm n'andërr, sepse unë fjeta mbramë mâ mirë se kurr mâ parë në jetën t'ime."

Kekeci qeshi dhe duelën prej shtëpís. Mbas tij u nis Mena e vogël. U ndalën para shkambijve. U përvodhën dhe u strukën afër luleve malore, që lëshojshin nji erë të kandshme rreth e përqark. Vetëm Kekeci nxirte kryet nganjiherë me vëmendje prej shkambijve dhe shiqonte rogën mb'at'anë greminës. „S'âsht kurrkund, s'âsht," murmuriti. „Ndoshta as nuk do të vijë, sepse prapseprap u frigue prej Kekecit n'orën e fundit, tue pasë frigë për mjekrrën e vet... Do të jetë dam po të mos vijë..."

Por kur Kekeci shiqoi për të dhetën herë rogën e pyllit, u ul me të shpejtë kacul afër Menës. „Po, vjen, po vjen tashmâ" tha, tue u dridhë nga tronditja. „Asht kah ecë tash nëpër rogë dhe po i afrohet grykës... Oj, Menushe, do të shohi, he, he, dhe do t'iki, saqë do t'i shkojë tym përmbrapa.

Mirëpo, Mena u frigue. „Çka, thue po vjen Bedaneci?" piskati plotsisht e frigueme. „O, Kekec! Edhe ti po dridhesh dhe po tutesh... Paj, unë e dij se vetëm më kë rrejtë kur thojsha se Bedaneci nuk mundet me ardhë te na. E tash po frigohesh, sepse po sheh se Bedaneci po vjen te na, ashtu si na ka premtue... Pse më ke rrejtë, Kekec? O pse?"

„Hesht, hesht, Menushe!" vërejti Kekeci. „Nuk kam rrejtë. Kij edhe pak durim e do të shohish, se kam thanë të vërtetën. Bedaneci po vjen, kjo âsht e vërtetë. Por edhe kjo âsht e vërtetë se nuk do mundet me ardhë kurr në këtë rrafshnaltë. Hesht, hesht, Menushe, që të të mos ndiejë Bedaneci!"

Voglushja heshti, por endè gjithnji e frigsueme e shiqonte Kekecin, i cili e nxeur kryet prap përtej shkambit. „Mbrrijti deri te gryka," i pëshpëriti Menës në vesh. „Asht ndërdyzash ... Hë, sigurisht po mendon a me shkue a jo te Kekeci. Ndoshta edhe po frigohet ..."

Por Bedaneci bërtiti atëherë me zanin e tij tingllues mb'at' anë greminës:

„Kekec, ku je? Trego të dij se nuk ke ikë natën në luginë. Tash do të vijë te ti — he, Kekec, a ma ke përgaditë mengjezin?"

Kekeci kceu në shkamb, tue iu përgjegj: Këtu jam, këtu, mixha Bedanec! Nuk kam ikë prej jush, sepse nuk tutem aspak. O, vetëm ejani po patët guxim! Ju kam përgaditë nji mengjez të mirë. Por kam frigë se mos i kam hjedhë shum krypë. Por sidoqoftë do të jetë i mirë ... Vetëm e jani, mixha Bedanec, sepse mezi po ju pres!"

Bedaneci qeshi dhe kceu në grykë. Kekeci u përkul dhe i tha Menës:

„Eja këtu nalt, Menushe! Tash do të shohish se çka m'âsht kujtue mbramë. Mos u tut, Menushe, mos u tut aspak!"

Mirëpo, voglushja ngurrohej, tue u dridhë prej frigës së madhe. Kekeci ia zgjati dorën dhe e tërhoqi afër vedi në shkamb. Bedaneci nuk dukej askund. Humbi dikû në grykë ... Por me nji herë djaloshi dhe voglushja ndëgjuen nji britmë të tmershme, që vinte prej grykës. Pak mâ vonë panë Bedanecin, tue ikë me tanë fuqí prej grykës. Mbas tij vraponte me turr qeni i madh, i cili lehte nganjiherë rrallë dhe thekshëm. Bedaneci duel me të shpejtë prej grykës dhe deshti me vrapue shpatit përpjetë. Mirëpo, qeni muerr turr aq të fuqishëm dhe me nji të këcyem duel në maje të grykës dhe e mësyni prap Bedanecin.

„Ky asht Ujku im, Ujku im i dashtun!" dridhej Kekeci, tue rrahë shuplakë. „Menushe, a po e shesh Ujkun,

si po e ndjek Bedanecin? Do ta ndjeki aq sa nuk do të marri kurrma guximin për me dalë në këtë rogë... Po unë tashë — Ujku im! E din, Menushe, mbramë shkova dhe e mora që të na mbrojë, sepse Bedaneci kishte gjetë rrugën e msheftë. E mbylla në rruginën e nëntokës, që t'ia dëshirojë mirëmengjesin Bedanecit... A po e sheh, Menushe, se sa bukur po din me e përshëndetë Bedanecin? Hë, a po e sheh?"

Mena dridhej gjithnji mâ tepër, tue shique me frigë Bedanecin dhe Ujkun, që ndiqte përmbi greminë. Ujku e zuni Bedanecin dhe e kapi për kambe. Mirëpo, Bedaneci i ra aq sa Ujku u përplas n'anën tjetër. Bedaneci deshti me ikë përpara. Por Ujku e mësyni prap. I këceu me fuqi dhe e kapi Bedanecin në fyt. Njeriu piskati me tanë fuqín e tij, tue qitë me duer për të shpëtue disi prej anmikut të tmershëm. Mirëpo, Ujku nuk u vuni re atyne gjanave, por e kafshonte, vetëm e kafshonte me dhambë të tmershëm. Mâ në fund e kafshoi edhe mâ tmersisht. Bedaneci filloi me u rrokullisë teposhtë shpatit të greminsë së thellë, që ndodhej atje poshtë.

Mena bërtiti dhe prej frigës së tmershme mbuloi syt me duer. Mirëpo, edhe Kekecit prej tmerimit iu kreshperuen flokët në krye. „O, Ujk! O, Ujk!" bërtitte përtej grykës. Lene, lene mâ Bedanecin! Unë nuk thash që ta çkallmojsh aq tmersisht... Majft, Ujk, dhe ktheu mbas në rruginën e nëntokës! A ndjeve, he i pakujdesshëm?"

Mirëpo, Ujku nuk e ndigjonte. Për nji çast e pá Kekeci Bedanecin dhe Ujkun se si po rrokulliseshin thik teposhtë në greminë. Iu ndal zemra prej tmerimit dhe kapi kryet me të dy duert. N'at çast Bedaneci bërtiti tmersisht n'anën tjetër dhe Kekeci e pá se si u vervit si rruféja prej majes në greminën e tmershme. E së bashku me te ra edhe Ujku i egër, tue u zhdukë me Bedanecin në terrin e zi, që mshifte greminën e tmershme...

Kekeci mbeti si i gozhduem në shkamb, tue mbajtë kryet me duer. Ndëgjoi vetëm Menën e vogël që dëneste me frigë dhe mandej këcen prej shkambit. Shkoi me vrap drejt në shtëpí, e mandej në podrum. Vraponte rrugës së msheftë dhe nuk pati kohë me ndezë qirín. Fluturonte rruginës s'errtë dhe për nji çast duel n'anën tjetër të grykës. Hypi grykës përpjetë dhe duel me vrap në rogë të pyllit. Undal përmbi greminë dhe u shtrí për toke. Shiqonte humnerën e tmershme, por nuk shihte askend — as Bedanecin, as Ujkun. Shihte vetëm ujin e shkumbuem, që buçitte nëpër shkambijt e thellë, tue u sjellë në gjira të gjanë dhe të thellë, mû nën greminë.

„Aih, aih!" gjëmoi Kekeci. „U mbytën dhe humnera i përbini të dy... Kekec, Kekec! Çka bane? Për shkak tandin u mbytën Bedaneci dhe Ujku, vetëm për shkak tandin... Por unë s'jam fajtor aspak. A thue e urdhnova Ujkun që të mbysi Bedanecin? O, jo... jo, nuk e urdhnova... Ujku veproi krye në vedi dhe nuk më ndëgjoi kur i thashë që vetëm pak ta frigonte Bedanecin. Por nuk më ndigjoi i pakujdesshmi... E prandaj e pagoi me krye... Bedanec, Bedanec! Nuk mendova me ta luejtë kështu vallen e fundit, me të vërtetë nuk kam mendue. Por at ditë të kam thanë se do ta gjejsh belan, sepse e mbyte Kosobrinin e mjerë. E shih, sa shpejt të mbërrini dënimi! Bedanec! Nuk jam fajtor për vdekjen tande. Më beso, nuk jam fajtor..."

Kekeci shiqonte greminën gjithnji i tmeruem. U çue vetëm atëherë, kur ndëgjoi zanin e Menës, prej rrafshnalte. Mena e thirrte pa prâ prej frigës.

„Do të vijë me njiherë, do të vijë," murmuriti Kekeci, tue shique edhe për nji kohë në greminë. „Po pse po dridhem dhe po tutem? Bedaneci mbaroi aq tmersisht, e rroki dënimi për të gjitha gjanat e tmershme, që i bani

këtu rreth e përqark. Por unë s'jam fajtor aspak — jo, aspak nuk jam fajtor..."

Kekeci vrapoi nëpër rogë dhe tue dihatë me të madhe e i djersitun mbërrijti te Mena. Atëherë ia tregoi të gjitha. I tregoi për Ujkun, që e ruejti në rruginën e nëntokës, mandej për vdekjen e Bedanecit dhe t'Ujkut. Mena ishte krejtsisht e frigueme, kështuqë dridhej si thupra n'ujë. Tue fshâ përsëritte vazhdimisht: „E çka të bâjmë tash, Kekec? O thuej çka të bâjmë, Kekec! E çka të bâjmë tash?"

„Paj, mos u frigo aq shum, Menushe!" i përgjigjej Kekeci. „Nuk e vlen barra qiran, ngjau ajo, që do të ngjante patjetër." — E muer vajzën për dore dhe e çoi në shtëpí. E çoi në dhomën e saj të vogël dhe i tha:" mblidhi me të shpejtë sendet tueja! A din, menjiherë po shkojmë në shtëpí, sepse âsht tmerr në këtë grykë. O, tash nuk do të rrijë asnji çast këtu. Tash nuk na ndalon askush mâ. Në këtë greminë âsht vdekja dhe mâ së miri âsht që të ikim menjiherë, Menushe... Tash do të luejsh bukur me Tinkushën tonë dhe mbrenda pak ditve do ta harrojsh këtë grykë të tmershme. Besoji ti Kekecit! Kekeci ia qëllon gjithmonë së vërtetës. Ia qëlloi edhe kësaj herë se do t'ia luejë Bedanecit vallen e fundit. Ia qëlloi — por nuk deshti aq tmersisht, ashtu si ia luejti Ujku i ndjerë... O, Ujku nuk ka vesh për muzikë. Prandaj ia luejti vallen simbas qejfit të vet, tue mos e ndëgjue Kekecin, njimend tue mos e ndëgjue..."

Mena i mblodh sendet e veta dhe i lidhi në nji bohçe të vogël të cilën e hodhi Kekeci në krah. Duelën prej dhomës dhe Kekeci shkoi me marrë delën e dhít dhe u grahi n'izbe. Hynë rrugës së msheftë për të dalë poshtë në stom të prronit, tue u ngutë që të dalin sa mâ parë prej grykës. Pushuen vetëm në kullosën afër katundit.

Atëherë Kekeci e vringlloi kapelen e vet të vogël, sa që i ra pendla e shqiponjes dhe piskati:

„Hë", bani mandej. „A nuk âsht e çuditshme çdo gjâ në botë. Shih, Menushe, Para disa ditësh shkova vetëm te Bedaneci. Por nuk u frigova. Mirëpo, nuk kisha aspak qejf... E tash po kthehem dhe nuk jam vetëm. Menushe, ti je me mue, edhe delja e dy dhí. Asht dam që të paktën nuk e mora edhe shqiponjen sqepshtrembtë, që t'ishim mâ shum në numër. Çudí, çudí... Dikush tjetër do të kthehej pa kurrgjâ, poqese do të kthehej fare... E Kekeci po kthehet shëndoshë dhe kjo po i duket pak. Duhet të ketë edhe shoqní, që të mos frigohet. Po them — hej, haj..."

Kekeci qeshi me tanë fuqín. U grahte kafshve, tue i çue rrugës së ngushtë drejt në shtëpín e vet. Atje nëpër derë i shtini n'oborr. Kapi Menën për dore dhe u ndal mjedis oborrit.

„O, njerëz!" bërtiti me tanë fuqí. „A jeni te shtëpija? Pa, dilni njiherë prej shtëpije dhe shiqoni se çka kam prû me vedi."

Prej shtëpís duelën njerzit e shtëpís dhe u ndalën të habitun. Tinkushja piskati prej gëzimit kur e pà Kekecin. Ia rrëmbeu duert me të shpejtë tue bërtitë: „Kekec, Kekec!" — Por e vështroi voglushën e panjoftun dhe u habit. „Kush âsht kjo? O, Kekec, kush âsht kjo?"

Kekeci qeshi dhe u përgjegj: „A din Tinkushe, m'u desht me i shërbye shum ditë Bedanecit. A mendon se Kekeci do të shërbejë falas dhe pa rrogë, a? O, mashtrohesh, Tinkushe, nëqoftëse mendon nji gjâ të këtillë, Bedanecit i shërbeva si duhet dhe prandaj fitova rrogë të mirë. Fitova delen që ta kullosish, Tinkushe. Dy dhi i pruna që shtalla e Kezës të mos jetë thatë, e unë do t'i kullos mirë, ashtu si e kullotsha Kezën e ndjerë... E tash shiqoje at vajzë dhe ndigjomë, Tinkushe! Edhe këtë e fi-

tova te Bedaneci. E pruna që të kesh motër edhe ti, me të cilën do të luejsh, sepse nuk e ke macën mâ. O, e pruna edhe për arsye, që edhe unë të kem mâ shum punë, sepse ti po më ngacmon tepër pak dhe tepër pak po më damton. Tash zgjatja dorën Menës jetime, sepse do të mbesi te na përgjithmonë dhe do të jetë motra jonë."

Tinka e vogël u skuq prej gëzimit të madh. E kapi për dore Menën e vorfën dhe e çoi në shtëpí. E uli në tavolinë dhe e shiqonte e nuk mund t'ia ndante syt. Mena buzqeshte vazhdimisht, tue dijtë se në këtë shtëpí do të jetë mirë dhe se nuk do të mërzitet kurr. Të gjithë e ledhatojshin në flokë tue i folë fjalë të mira. Kekeci qeshte dhe fërkonte duert, tue i pa të gjitha këto. Qeshte me kënaqsí ndërsa tregonte për ndodhít dhe fatkeqsít që pësoi te Bedaneci. Tinka mbante Menën për dore. E çoi në kopsht — në vorrin e macës së mjerë. Tinka e vogël tha atëherë, tue buzqeshë: „Oj, macë! Nuk do të vijë mâ këtu me qa e vajtue. Shih, tash nuk jam mâ e pikllueme, fitova tash motrën, e cila do të luejë vazhdimisht me mue. Vetëm nganjiherë rrallë do të vijmë në vorrin tand, oj macë. A din, që të mos mërzitesh, sepse je vetëm në vorr dhe nuk mundesh me mjaullitë mâ, oh, me mjaullitë si dikur..."

Hë, por at ditë Kekeci kishte nji hall të madh. E si jo? Gjithë fëmijt e katundit erdhën me vrap te shtëpija e Mezhnarit, e ishin aq shum, saqë nuk i zente dhoma e gjanë të gjithë. Piskatshin dhe bërtitshin saqë Kekecit i tingllojshin dhe i dhimbshin veshët. Paj, djelmoshat ishin të gëzueshëm, saqë prej gëzimit këcejshin herë në njenën herë në tjetren kambë dhe piskatshin:

„Kekec, Kekec! E mujte Bedanecin dhe e hodhe në greminë... Dhe na tash nuk do të kemi frigë në mbramje, e aq mâ pak natën. Edhe nanat nuk mund të na frigojnë mâ me Bedanecin, sepse Bedaneci nuk jeton mâ.

Me të vërtetë — nuk jeton mâ . . . Ti e ndreqe Kekec dhe ia luejte vallen e fundit. Kekec, Kekec!"

Fëmijt bërtitshin gjithnji mâ tepër dhe shtyheshin kah Kekeci. Kekeci largohej tue bâ me duer. „Shueni, shueni!" bërtiste Kekeci pa prâ, tue u strukë te muri afër dritares. Mirëpo, fëmijt nuk shuejten, por bâjshin zhurmë gjithnji mâ shum. Atëherë Kekeci qeshi me të madhe. Sa çel e mshel syt u çue në dritare dhe këceu prej saj në rrugë. Vrapoi përpara e përpara deri në Pishencën e vogël, kur njerzit kërkojshin Bedanecin e vdekun. Por nuk mujtën me e gjetë. Kushedi kah e kishte çue prroni dhe vorrosë në zallin e vet.

E nxuerën prej ujit vetëm Ujkun e cofun. Kekeci e vorrosi afër stomit. Mbi vorr i vuni me qinda gur të bardhë, saqë me të shpejtë u ngrit gomuri i naltë. Mandej gomurin e mbulloi me dhé të zi, që e gjeti afër pyllit. Prej këtij mbinë lule të shumta malore. Llzuen në pranëverën e tretë. U vjen erë e mirë dhe janë mâ të bukura se lulet tjera në mbarë botën. E mbulojnë krejt gomurin dhe Kekeci çuditet me domos. Për çdo javë shkon atje, për të shique. Fëmij, në rast se kurrkush prej jush nuk beson, le të shkojë vetë deri te aj gomur. Atje do ta shohi Kekecin dhe së bashku me te do të çuditet për lulet e bukura, nën të cilat prehet Ujku i tmershëm i Pehtës, — oj, Ujku i dashtun i Kekecit . . .

JOSIP VANDOT

Shkrimtari slloven i rinis, Josip Vandoti, lindi me 15 kallnuer 1884 në Kranjska Gorë, katund në të hymen e luginës romantike të Pishenicës së Madhe dhe të Vogël, në rejon e majeve mâ të nalta t'Alpeve Juljane dhe Karavankeve, atje ku ndodhin tregimet e tija bjeshkatare, sikurse âsht edhe kjo për „Kekecin mbi greminën e vetmueme". Shkollën fillore e ndoqi në vendin e lindjes, e gjimnazin në Novo Mesto. Shum kohë ishte në shërbim të hekurudhave nëpër vende të ndryshme. Lufta e dytë botnore e gjeti në Maribor. Në vjetin 1941 Gjermanët e perzunë s'andejmi së bashku me gruen të bijën dhe mbesën, njisoj si Sllovenët e tjerë, tue e proklamue plotsisht Mariborin qytet gjerman. Mâ së pari ishte në llogorin e Sllavonska Pozhegës, mandej në Bërçko dhe mâ në fund në Turbe afër Travnikut, prej kah shkoi në Sllavonski Brod. Aty u vra me 11 korrik me 1944 me rastin e bombardimit. Mbas çlirimit trupi i tij u mbart në Lublanë dhe atje u u vorros.

Puna letrare e Josip Vandotit mbeti kryesisht e shpërndame nëpër revista dhe në dorëshkrime. Përveç tjerash mbetën tri kolekcione vjershash në dorëshkrim. Ma së shumti vlejnë tregimet e tija bjeshkatare: „Kekeci në rrugë të gabueshme',' „Kekeci mbi greminën e vetmueme", „Ahmarrja e Kocleut" dhe „Udhtimi i Jelicës sonë."

JOSIP VANDOT

KEKECI

MBI GREMINËN E VETMUEME

Redaktori teknik:
NIKOLLA VUÇINIQ

Korektori:
ZIJA MYFTIJA

Tirazhi 2.000 copë.
U shtyp në muejin Qershuer 1957 në shtyp-shkrojën e Shtëpis botuese „Milladin „Popoviq" në Prishtinë